

नेपाली तरस्से भगवती अरहती सम्भासभूदस्स

ध्यानादय

[नेपाल भाषाया लय-पौ]

स्वयम्भूया न्होनेसं च्वंगु वज्र

वर्ष १०

पूर्ण संख्या ११६-१७-१८

बचला
तचला
दिल्ला

संयुक्तांक

बुद्ध संवत् २५०१

नेपाल संवत् १०७७

थुगु अङ्गया १५०

दच्छिया चन्दा ३), ४।

धत्तः-पौ

विषय

बुद्ध-वचनामृत	
सम्मावाचा—श्रामणेर मेधंकर	६८८
द्वासुकापःयान—(कविता)—श्री चित्तधर 'हृदय'	६९०
लाय् श्री हायमोहन	६९१
पत्ना—(कविता)—श्री फणीन्द्रक वज्राचार्य	६९४
सिंके—श्री प्रेमबहादुर कसा	६९५
पुरोहितवाद व जातिभेदवाद—श्री वासुपासा	६९७
विया छ्वै व्यु—(कविता)—श्री माधवलाल कर्मचार्य	६९९
प्रजातन्त्रया दो-खः—श्री धर्मरत्न 'थमि'	७००
स्वांया-पुन्ही—(कविता)—श्री आशाराम शाक्य	७०२
कविता—(कविता)—श्री मणिकबहादुर चित्रकार	७०३
शान्ति व मानव—श्रामणेर सुदर्शन	७०४
प्रेरणायान—(कविता)—श्री भगुराम	७०९
मंगलवारया सुये—(कविता)—श्री दुर्गलाल	७१०
निर्णय—श्री गोकुललाल अमाल्य	७११
जीवन—(कविता)—श्री 'प्रज्ञा'	७१४
नारी—सुश्री उमादेवी मानन्धर	७१५
आशा—श्री प्रसून कुमार नेपाली	७१६
पौ—श्री ठाकुरमान शाक्य	७१७
स्वांया पुन्हीया सन्देश—श्री भक्तकृष्ण उपासक	७१९
तत्त्वयन—श्री जगत बहादुर जोशी, बी० ए०	७२१
भुजि—श्री रत्नध्वज जोशी	७२३
फय—(कविता)—कुमारी भीनाशोभा	७२४
न्हाय—श्री कृष्णचन्द्र सिंह, प्रधान	७२५
जेल जेल मखु—श्री स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ	७२६
इच्छा व स्मृति—(कविता)—'जीवन'	७३१
छिपि पिने-पिने जि दुने-दुने—श्री एम० पी० प्रधान	७३२
सम्पादकीय—	

ज्योति प्रिटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस

स्वच्छ, सुन्दर, मनमोहक रूपं अंग्रेजी, नेपाली, नेपाल भाषा, हिन्दी, संस्कृत, पाली भाषाय न्यागु छापे याके मासां, याकनं पायःछि इले छिगु ज्या सिध्येका दी मासां सरासर व्व जिमिगु प्रेसे कायेगु कृपा तया दिसँ।

मेनेजर :—ज्योति प्रिटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस,

४, रामजीदास जेटिया डेन, कल्कत्ता।

पौल्या:

'धर्मोदय'या

लेखक-लेखिकापिंत

'धर्मोदय' हानं नियमित रूपं प्रकाशित जुडगु प्रबन्ध जुया चंगुलि सकल लेखक लेखिकापिंत थःयःगु रचना हृवया हया दीगु निति जिमिगु विशेष अनुरोध दु।

—सम्पादक

'थेरी-गाथा'

भरतसिंह उपाध्याय, एम० ए०, पी-एच० डी०

अनुवादिका : अनागारिका चन्द्रशीला

प्रकाशिका : नहुक्षेमाया उपासिका

'थेरी-गाथा' व्वना बुद्धया समकालीन व पूर्व-कालीन नारी-समाजया पारिवारिक व सामाजिक स्थिति छि छर्लंक खंका दिसँ। नारी-समाजया प्रति बुद्धया दृष्टिकोण छि खंका दिसँ। व्व नापं थुकी संगीतया रसास्वादन व जीवनया सत्य-दर्शन नं छित जुड। थुकी नारी-समाजया साधनालब्ध इन्द्रियातीत सुख व नैतिक ध्येयवादया प्रतिष्ठा दु।

मूल्यः मो० रु० १५०, भा० रु० १२५

सफू दडगु थाय—श्रीघः विहार, नवःटोल कान्तिपुर, नेपाल।

आनन्दकुटी विद्यापीठ

याकनं आखः सयेके विया थः मस्त बुद्धिमान नापं सचरित्रम्ह याना दीगु जूसा व्व आनन्दकुटी विद्यापीठे थः मस्त भर्ति याना दिसँ। शारीरिक विकासार्थ संतुलित रूपं नयेगु त्वंगु अलेयच्चुक-पिच्चुक च्वनेगु सुप्रबन्धे थन संगीत-शिक्षा, नृत्य-शिक्षा विया भाषण बीगु अभ्यास याकी, साहित्ये अभिरुचि हया साहित्यिक क्षेत्रे नं पलाः छिकी। पत्र व्यवहार व्व ठिकनाय याना दिसँ :—

हेडमास्टर

आनन्दकुटी विद्यापीठ

स्वयम्भू मुनि, काठमाडू, नेपाल।

नमस्कार

“भासये जोतये धर्मं”

सम्पादक
भिक्षु महानाम “कोविद”

सहायक सम्पादक
श्रावणेर सुदर्शन “कोविद”

वर्ष १०

कलकत्ता

बैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ़ वि० सं० २०१४
मई, जून, जुलाई ई० सं० १९५७

अंक ७-८-६

बुद्ध-वचनासृत

‘भिक्षुपि ! थःगु मिखां खंके फुसां पिनेया वस्तु न्होने मदुसा हानं उकिया संयोग मजूसा उकिया उत्पन्न जुइगु विज्ञानया प्रादुर्भाव जुइ मखु। भिक्षुपि ! थःगु मिखां खंके फुसां, पिनेया वस्तु न्होने दुसा उकिया संयोग (जक) मजूसा उकिया उत्पन्न याये फुगु विज्ञानया प्रादुर्भाव जुइ मखु।…

उकिया भिक्षुपि ! विज्ञान हेतु (=प्रत्यय) हे उत्पन्न जुइ, विना हेतुया विज्ञानया उत्पत्ति जुइ मखु।

चक्षु व रूपं गुगु विज्ञानया उत्पत्ति जुइ, व चक्षु-विज्ञान धका धाइ। श्रोत व शब्दं गुगु विज्ञानया उत्पत्ति जुइ, व श्रोत-विज्ञान धका धाइ। ग्राण व गन्धं गुगु विज्ञानया उत्पत्ति जुइ, व ग्राण विज्ञान धका धाइ। काय (=स्पर्शन्द्रिय) व स्पृशतव्यं गुगु विज्ञानया उत्पत्ति जुइ, व काय-विज्ञान धका धाइ। मन व धर्म (=मनेन्द्रिय विषय) गुगु विज्ञानया उत्पत्ति जुइ, व मनोविज्ञान धका धाइ।

व विज्ञाने गुगु रूप दु, व रूप-उपादान-स्कन्धया अन्तर्गत खः, वेदना…वेदना-उपादान-स्कन्धया, संज्ञा…संज्ञा-उपादान-स्कन्धया, …संस्कार…संस्कार-उपादान-स्कन्धया, …विज्ञान…विज्ञान-उपादान-स्कन्धया…अन्तर्गत खः।

भिक्षुपि ! यदि सुनानं विना रूपं, विना वेदनां, विना संज्ञां, विना संस्कारं विज्ञानया (=मनया) उत्पत्ति, स्थिति, विना जुइ हानं उकिया निंति उत्पन्न जुइ, वृद्धि जुइ, विपुल जुइ धका धाःसा थव सम्भव मदुगु खः धाःगु खः !

—संयुक्त निकाय

आमणेर मेधंकर

मानव-मनोवृत्तिया सक्रिय रूप ज्या खः, खँ वया व्यंजनात्मक स्वरूप खः। शाक्यपुत्र सिद्धार्थ कुमार बुद्ध जुइ धुसैलि विश्व-हित, विश्व-सुखया निंति थनि नीन्यासः दँ न्हापा अष्टलोक धर्मं जीगु समाजया अहं ममभावं आप्नावितगु अंधविश्वासयात न्हंका गुगु सिंहनाद बुद्धं याना बिज्यात व फुक त्रिपिटके समावेश जुया च्वंगु दु। त्रिपिटके आर्य अष्टांगिक मार्गया आपालं महत्व दु। थव सम्मावाचा अर्थात् सम्यक् वचन नं उकिया हे स्वंगूर्गु मार्ग खः।

बुद्धं बुद्ध जुइया न्हो पुरे याना बिज्यागु बुद्धकारक धर्म अर्थात् भिगू पारमिता मध्ये सत्य पारमिताया व्याख्याने सत्यया स्वरूप वयना गुगु वचनया प्रयोग बुद्धं स्वयं याना बिज्यात, उगु वचनया सारांश भीगु दैनिक जीवनया घटना लिसे घनिष्ठ सुसम्बद्ध जुया च्वंगु दु। अले उकिया अप्रतिकूलगु वचन हे सत्य वा सम्यक् वचन खः।

यानाथै धाःगु वचन हे सत् जूया निंति वचन सत् यायेत कर्म नं सत् हे जुइ माःगु मदु। प्राणीघातया असत् कर्म याये धुंका याना खः धका धाःसा वयागु कर्म असत् जूसां वचन सत् जुइ। तसर्थ कर्म लिसे अविपरीतगु वचन हे सत्य खः हानं व सत्य वचनया असाधारण प्रभाव सम्बन्धे आपालं बुद्धया बौद्ध साहित्ये बोधिसत्त्व कालयागु उदाहरण विया तःगु दु। बट्ट-जातकया छपु बाखं दु, बट्टाइया थः च्वना च्वनागु जंगले छचाख्यरं मिच्याना वल। थः माँ-बौ निम्हं नसा नः वना च्वंगु ई जुया च्वन। वया तुति वः मलाः। व्ययेत त्वःगु पपू मदुनि। अले यथार्थ घटनाया सम्बन्धे जूगु सत्य वचनया प्रयोगं तत्क्षणे हे उगु 'दाविग' शान्त जुया वन। परित्राणया थव सूत्रया व्याख्याय थव सत्य वचनया महत्व व प्रभावं आः तकं हा कया च्वंगु दु।

सुत्त-निपातया सुभासित-सुत्ते प्यंगू अंगं युक्तगु विद्वान-जनपिसं ल्हाइगु भिंगु दोष रहितगु वचन सम्बन्धे भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दुः—यदि वचनया प्रयोग यायेगु जूसा प्रयोग या, निर्दोषगु, प्रियगु, अर्थयुक्तगु, सत्यगु। अन्यथा मौन हे उत्तम जू।

थव हे बुद्धया वचन न्यना भिक्षु वग्गीसं बुद्धयात वन्दना याना थव स्तुति यात —

युजागु वचनया जक प्रयोग यायेगु, गुकिं न्यनीपिनि न्हायपूँ-
यात सुख बी, न्यनीपिनि मर्मे सिच्चुक थी, प्रेमभावया
वृद्धि जुइ। यदाकदा छागु वचनं लिच्छिलेत उपहासं अविच-
लित जुइगु शक्ति नं मनूयात माः। अन्यथा थःगु उपहास
न्यनेवं छकोलं भीगु सः तस्स जुइ, छाइ। सः तस्स जुइगु व
छाइगुया तात्पर्य सःया उच्चताय् जक निर्भर मजू। शब्द
प्रयोग चीसकं जुया नं अजागु शब्दया अजागु शैली प्रयोग
जुया च्वनी गुकिं नुगले हीइ, मने दी, नुगले स्याइ। थौंया
सम्य समाजे थुजागु कटु वचनया हे अपो प्रयोग जुया च्वंगु
दु। व्यंगवाणी थुकिया मचा खः। थुजागु वाणी अलग जुया
च्वनेगुलि मेपिनि नुगले मस्याइगु जक मखु, थः नं बहुजनप्रिय
जुइगु खः। उकिं वचन प्रयोग स्नेहशोल, प्रेमभाव जन्य
जुइमाः थुकिया निंति समयानुकूलया ज्ञान दयेकेमाः—अले व
धार्मिक वा युक्तियुक्त जुइकेत सार्थक व सह मतलबया पक्षपाटी
नं जुइगु आवश्यकता दु।

सत्य व मृदु वचन सम्यक् वचनया शाखा सहभाव खः।
गबले गबले सत्य व कटु वचनया पारस्परिक संघर्ष जुइबले
सत्यया विजय जुइ। उकिं शायद मृदु वचन सिबे सत्य वचन
श्रेष्ठ सिद्ध जू। हानं वाणी कर्मया प्रचारण वा प्रकाशन
शक्तिया प्रतिनिधित्व नं याः। छम्ह क्रुषि धुँ छ्यंगु लाया लः
जायक दुगु कमण्डलू छगः न्ह्योने तया लँया दथ्वी फेतुना
च्वन। पथिक दम्पति वेहोशं तुति थ्वाना व लः फुकं वात।
क्रुषि वयात सराप बिल, कन्हे निभाः मलुइवं छ सीमा।
वाचा फःपूबले भातम्ह अचेत जुल। कलाम्हं थःगु पतिव्रताया
गुण लुमंका वं न धाल थ्व हे गुणया सत्यया प्रभावं निभाः हे
अबले तक मलुइमा गबले तक जिम्ह स्वामी सचेत जुइ मखु।
प्रतिज्ञा सफल जुल। थ्व बाखने च्वेयागु सत्कर्मया व सत्य-
वचनया श्रेष्ठत्व एवं कर्मया शक्तियात वाणी क्यनीगु निगू
खँया प्रतिनिधित्व याइगु भाव सञ्चिवेश जुया च्वंगु दु। गुगु
वचन सत् कर्मया आधारे धस्वाना च्वनी वया विजय सुनि-
श्चित खः। थुजागु उदाहरण अंगुलीमाल आदिया वचन
प्रतिज्ञाय नं खने दु।

सम्यक् वचनया सम्पन्नता सत्यताय्, पारस्परिक प्रेमया
वृद्धि, विनम्रताय् गुलि निर्भर उलि हे अर्थयुक्त जुइगुली जुया
च्वंगु दु। हानं गबले अर्थयुक्त वा सार्थकया खँ वइ, अबले
लौकिक लोकोत्तरया खँ वा व्यावहारिक व परमार्थिकया खँ
नं पिहाँ वइ। व्यवहार सुविधाया निंति बुद्धं सम्मुति व पर-
मार्थिक निता प्रकारया प्रवचन याना विज्यागु दु। गुगु

प्रवचन पदार्थया उपरे निर्भर जुया च्वन, उगु प्रवचन मान-
सिक स्वच्छताया महान विकाश खः। वास्तविक रूपे व
भावजन्य जूसां परमार्थ दृष्टि अभाव हे सिद्ध जुइ। बुद्धया
थ्व व्यवहार कुशलता व्यवहारिक सुविधाया निंति बौधिक
विकाश दुगु विशेषता व अखण्डित स्थीकारोक्तिया चिं जुया
च्वन। तसर्थ लोक सम्मुतिया कारणं संकेत वचन सत्य खः,
बुद्धया व्यवहृत वचन असत्य मखु। थुकिया भति व्याख्या
अभ स्पष्ट जुहेमाःये ताः।

संज्ञाया सम आधारभूत परमार्थ प्यंगु दु। व खः, चित्त,
चेतसिक, रूप अले निर्वाण। थुकिया आधारे भीसं व्यवहारे
सरलता हयेत गुगु विद्यमान अविपरित भूत पदार्थया प्रति
मिसा-मिजं आदि शब्दया आरोप याना च्वना व परमार्थया
दृष्टि अभाव प्रतीत जुइ। संज्ञा व गुणं रिक्तताय् पदार्थया
सत्ता विहीन जुइगु अवस्थाय् पदार्थ मौनावस्थाय् लाइ अथवा
पदार्थया अभिव्यंजन हीनावस्था जुइ। अतः छगू (स्वभाव)
धर्म मेगु धर्म नाप अन्योन्याश्रित सम्बन्ध मजू। थुकिं हे
मेगु थ्व खँ नं धाः, गुणं अतिरिक्त द्रव्यया सत्ता अभाव
सिद्ध खः।

भिन्न भिन्न इन्द्रिय ग्राह्य विषयं अतिरिक्त मूलभूत पदार्थ-
या पृथक सत्ता निरावलम्बन खः। वचन द्वारा देशना उगु
तत्वया जुइ, गुगु तत्व शब्द द्वारा प्रकट जुइ। परम तत्व
वचनया विषय मखुगुलि उगु तत्व वचनं प्रकट मजूसे मनं
गोचर जुइ, अर्थात् परमार्थ मानसिक विषय तत्व खः।
थुकिं वाणीया असक्तता क्यं।

व्यवहार परमार्थया प्रतिविम्ब खः। पदार्थया उपरे
व्यवहृत वचन परिकल्पित खः हानं वस्तुया प्रति आश्रित
संज्ञा पराधीन वा परतन्त्र खः। पदार्थया स्वतन्त्र रूपं नास्ति-
त्वया परिनिष्पन्नावस्था हे परमार्थ खः। धर्म भूतया कारणं
परमार्थ वचन सत्य खः। वस्तुतः व्यवहार कुशलम्ह लोकनाथ
शास्ताया व्यवहारिक सम्मतया सिलसिलाय् मृषाभाषण
अवक्तव्य खः।

व्यवहारिक संज्ञा परोक्ष ज्ञान व परमार्थिक प्रज्ञा प्रत्यक्ष
ज्ञान खः। परिकल्पित सत्य व खः, गुगु प्रत्यय द्वारा उत्पन्न
जुइ। व कल्पनाया आरोपित भाव खः। उकिं उगु सत्य
रूप भीगु दृष्टि अगोचर खः।

परतन्त्र हेतु प्रत्यय द्वारा उत्पन्न जुइगु जुया छगुलि
मेगुली आश्रित जुया च्वंगु दु। उकिं उकिया विशिष्ट स्वरूप

[ल्यंगु ६९० पेजे क्वे]

महासुकापः यत्ति

कादि-केशरी श्री चित्तधर 'हृदय'

म्हासुगु कापः, छन्त नमस्कार !

गुलि जक शुद्धगु छंगु स्वभाव
थीवं की मफु छन्त खिति नं
मखु हाकुगु वा रूयूरूवाः छंगु
उकिं मखाः यो रंग लुँयागु

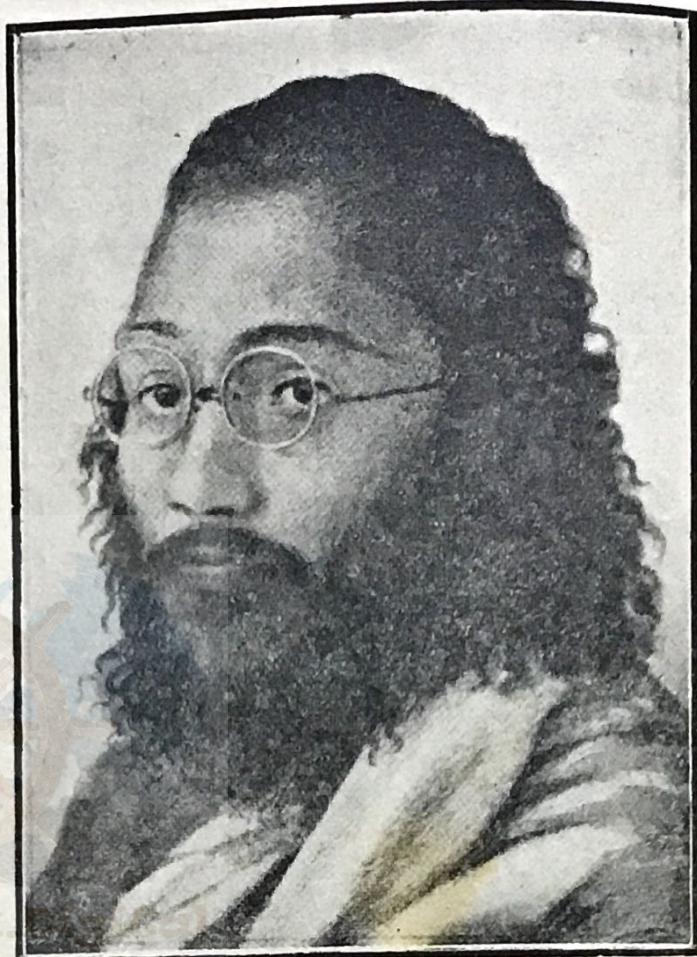
म्हासुगु कापः, छन्त नमस्कार !

रेशम मलमल तोता च्वंम्ह
जिमि भगवान्या नं अति यो छ,
उकिं गनं म्हासु वसः खन्यवं
भक्ति काय् यो सरलगु मन भं

म्हासुगु कापः, छन्त नमस्कार !

मच्तय् मन थें गुलि छ पवित्र
गय्यो मनुखं अय् याय् ज्यू छ,
पवित्र नरया आभूषण छ,
दुष्टतसे याः छन्त धकिं नं

म्हासुगु कापः, छन्त नमस्कार !

[६८९ वेजया त्वं]

दइ मखु । परिनिष्पन्न सत्यगु अद्वैत वस्तुया ज्ञान खः । परि-
निष्पन्नया हे मेगु नां तथ्यता, भूत व परमार्थ आदि खः
तथा अथे हे भिन्न मानसिक व्यापारं अतिरिक्त आत्मा-
या सत्ता बाह्य परिग्रहणीय खः ।

सम्मावाचा झीगु व्यावहारिक जीवने गुलि प्रतिफल-
दायक खः थव छुं समयया परीक्षणं वा अनुभवं हे धाइ । हानं

थौंया हाइकार व अशान्ती गुलि शुकियात उपेक्षा याःगु
कारण जन्य खः नं स्वयं विचाः याये फु । छि खं ल्हाना दिसँ
यथार्थगु, भ्रातृत्व बलाकीगु वा समग्रिभाव बलाकीगु, नायूगु
हानं सार्थकगु । जित विश्वास दु, अले स्वयं सुख-शान्ति
वया छिगु तुर्ति भागि याः वइ, सफलतां छित स्वांमाः
क्खायेका सिरपाः ब्यू वह । अस्तु !

[प्रस्तुत कहानी पद्मोदय हाइस्कूल आयोजन याःगु नेपाल भाषा हाइस्कूल विद्यार्थी
साहित्य सम्मेलने प्रथम जूगु खः ।]

—सम्पादक

शिवमानया गनं हे ज्या बने धाय् मदया निहिंह धयार्थे
डेँ सुम्क च्वना निह छ्वया जूगु लच्छ दया बन । सुं छ्रम्ह
मनुखं नं बयात ज्या धाः वःगु नं मखु, थः हे डेँ लाय् तया
ज्या यायत नं बयाके ध्यबा दुगु मखु । डेँ या खर्च निहिंह
बया कलाः चनमायां तरे याना च्वंगुलि बयागु फुँइ फाँय्
निहया निहत्यं बढे जुया बया च्वन । मानो त्वायत कसे जूम्ह
दोहँया फुँइ थे च्वं । शिवमानं थ्व हे लच्छिति कमाइ दुत
हय् मफुबले वं बया कलायागु बुकिं निहया निहिंछ फया सहः
याना जा छ्रपे नयागु हे चितामुख मदयका निह छ्वया च्वन ।
चनमायां नं स्वभाम्ह भात धका हेपे याय् थे नाप लाक
पति हे ध्याचू नका च्वनिगु । कोथाय् जक द्यंवंसां शिवमानयात
यनागु हे सुख मदयक गबले तिसाया बुकिं, गबले वसःया ।
खला खः शिवमानं कला व्याहा यासेनिसे वसः छजु हे दयका
कलायात पुंके मफुनि, तिसा दयका बीगु ला गन, भन
बयागुनतुं चाचा निचा मदयका बी धुंकल । ससलं भति
भति गुहालि ब्यूगु जूसा थौकन्हे शिवमानया डेँ हे मदय्
धुंकल ज्वी । ज्या यायत लाय् जक हे निकः तया बी धुंकल,
वं नं छुया छुया याना नहंका छ्वत । आ हानं छ्रकः लाय्
तया ब्यूसा बया व लाय् नहंके हे मखु धयागु तःधंगु मती,
तर वं बया कलायात सासः थकया धाय् मक्काः, ग्या नं ग्याः ।

ज्या याना नइपि मनूयत आपा ज्या मदयका च्वने
माल धाय् व साप म्हाइपु, नुगः इयातु, गबले शान्ति निह
बनि मखु न्व्याबले न्व्याथाय् च्वंसां ज्याया चर्चा जक जुया
च्वनि । व थेनतुं थौकन्हे शिवमानया जुया च्वन । बया
मती हानं छ्रकः गाक हे लाय् तया ज्या याय् दःसा बया व
लाय् चान्हे सिया बाचा बाचा तक ज्या याय् माःसां नहंके
मखु धयागु तःधंगु नियत, तर छुयाय् बयागु इच्छा पुरे
याःवइपि संसारे शून्य धयार्थे च्वं । न्वापा निकः तया ब्यूगु
लाय् नहंगुलि वं ससले धा बने मक्काः । धाः हे वंसां न्वापा
लाय् तया ब्यूबले हे नुगः स्याक स्याक बिया हःगुलि शिवमानं
अन काय् फइगु म्हगसे नं मखं । न्वापाया लाय् नुगः मस्यासे
भचा गाक हे तया ब्यूगु जूसा स्यनि हे मखुगु खः । छ्रता

कलाया बुकिं नं तमे न्वना वंगु खः, अय् धयां छ्रकः विरामि
नं जुल । कलाया सन्दुखं पिकाय् फइगु नं वं आश याय् मफु ।
सुं साहुतयके त्याना लाय् तय् धासां डेँ छ्रखा दुगु नं इवाँय्
ज्वी धका ग्याः । छ्रता बयात साहुत हा वइगु नं मयो ।
शिवमानं न्व्याखे विचार यासां लाय् तय् गुलाया धुकु
सिबाय् मेगु मखन, तर वं कला चनमायायात धाय् साप हे
ग्याः । धाल धाय् व थारा न्वहिक छ्रोम्हुइक हक्कइ धयागु नं
वं स्त्रू । उके थ्व लाय् तय् खूँ खः कलायात धाय् ला मधायला ।
मधाय् ला धासां निहिंह बुकिं फय् माः धाय् ला धासां
छ्रोम्हुइक हक्कइगुलि बया मने खूँ ल्हाः । गबले छ्रकः निकः
धा हे धाय धका साहस याना बैगले थ्यंक थाहाँ बया भुतूया
लुखाय् दनि, कलाया चाक् चाक लागु मिखा, हारां ख्वागु
ख्वाः खनिबले मन ग्याना सासः हे थहाँ वइ मखु—अले
सुम्कन तुं कोहाँ बया खाताय् ग्वारा तुला विचा याइगु ।
गबले सन्दूया ताचा वास्स फुस्स माः जुइ, तर लुहिके फइगु
गनं हे मखु । बया कलातं धासा सन्दूया ताचा थिइकेगु ला
गन ब्यनेगु सम्म नं मया । चनमाया हेके धका शिवमानं
गुलि मानय् याना जुल, तर फुकं विफल । बया कलाः खालि
तिसा, वसः व दांपो ब्यूसा जक माने जुइम्ह, अले खूँ जक
गबले मानय् याना हेके फइ । म्हुतुं हे हि पिहाँ वय् व्यक हाःसां
निहिंछ निहिंछ लुकुं क्रिना जूसां नुगः नाइम्ह बया कलाः
मखु ।

थौं नं सुर्थनिसे शिवमानं कलायात छ्रकः धा हे धाय्
धका सुर थकया जुल । गन थे छ्रमो पाय्मो कया हया कलाः
हेके माः धयार्थे ला न्याना हया कलाया जा थुया च्वंथाय्
गुहालि ब्यू बया च्वन । शिवमानं गुलि निहला हेका खूँ
ल्हाया अहूँ चनमाया फिसिक छ्रकः हे मन्व्युसे भुतूया ज्या
सिधय् कल । इमि जा नय् सिधःबले ध्वाइंक मिंक १२ बजे
ज्वी धुंकल । उबलेतकं शिवमानं बयागु मने च्वंगु खूँ कलाः
यात धाय् मफुनि, धाय् हे मलावं चनमाया थःडेँ छ्रकः वना-
वय् धका पिहाँ वन ।

थ्व प्यन्वु न्यान्वया शिवमान्या ज्या हे ताचा मालेगु

जुल । कलाःम्ह थःठेँ बना च्वंतले शिवमान छें पियाँ मवंसे माला च्वन, तर लुइके मफु । अन्तराप हे थिने धका संबले पथा थाना हल चनमाया नं थ्यंकः वल । शिवमानया ल्हा दित खाताय् नांगरा पुल । चनमाया थःछें हे तं पिकया वःम्ह थैं च्वं । कोथाय् थ्यनेवं गा छपु जुक्र वांछवया बःन्हीसित जाकि मदुनि धका भ्याया वके धुकमक थायक फेतुत, शिवमानं नं हे मवासे वयागु हे विचारे लुकं बिना च्वन । चनमायां उवयपिया मिखां एकसूरे लाना च्वंम्ह भानयात स्वया थाराक न्हुइक हक्कल—“जाकि मदु धयागु न्हायपनं तागुला मतागुला ?” शिवमानं भसके जूगु भावं लिसः बिल ‘ता, ध्यबा मदु, थौं बःन्ही छ्रकः न्व्यागु याना नं तालाकि ।’

“मदुगु गन कपा तालाकइ, क्यबे च्वंगु चा कया थुइ हयला ।”

“ध्यबा मदुगु छुयाय् ! कि थौं छ्रकः व हे टिकटया जाकिया जाथु”

चनमायां भातम्हेसिन भ्वाँयक मिखां स्वया धाल—“ज्या याना नयमाः अले ध्यबा दइ ।”

“थौं छ्रकः व हे थु धासेलि शुइ मज्यूगु छु कारणले ?”

“क्षितं हे न रे अपायच्वः ध्वग्गी नवोगु व चिरिचिरि न्व्योगु जाकि ।” धाधां चनमाया मिखा तग्गा यायां वन ।

“भचा लः क्वाका बांलाक स्यूसा गन नवइ धका, सकसियाँ व हे जाकिं प्वाः थना जीविका याना च्वन” धका शिवमानं नायूगु सलं धाठ ।

“मफु मफु जि, भक्तोभिकों याना लःली क्वाका सिलाच्वने नं जक ताइवले हे वाक वो, कपा स्या, न्व्याक मिखातुक फिगःचा त्योसां नयूबले चिरिचिरि न्व्यइगु ।”

“का हालेमते, बांलाक नयू सयके माः का न्व्यागुलि, थ्यो भतिचा तया केँ नाप बुला वां मन्व्यसे सुप्लुक घुरकः छ्वोसा न नं हे बइगु खः न फिगःचा हे न्व्यइगु खः ।”

“जित यो हे मयोका, फिगःचा प्वाथे मुना गट्टा बनेजुया प्वाः रयाका च्वने माल धायव छु याय् ।”

“क्षिपिं थैं ज्या याना मनसे थकिंजुया जूपिनि जकं ज्वीका, ज्या याना नइपिन्त ला प्वाथे वक्वं भस्म” धका शिवमानं प्वाथे ल्हा: पुइका व्यन ।

“भस्म भस्म, न्यासःया लायू जकं भस्म का, फिगःचा ला दिपे गोतुलेबले तिनि भस्म ज्वीका ।”

“का हालेमते साःम्हुतु, कि थौं छ्रकः द्यांलाना हे द्यैं रे ।”

“मिजं जुया च्वना आमथे धायून न्हायू गो ? का मन-

कुसें द्यां लाका थ्यैं करपिनि म्हायू मस्त हयू धुका, क्षिगु आँगसँ ज्वना नइ सिलला !”

“आँगसँ ज्वने म्वा का न्व्यु हे लिक्या न” धका शिवमानं छ्यों ल्हवना फुगे दिक्कल । चनमाया नं मवासे वा न्व्यया न्हायू न्यायका च्वन । शिवमान थःगु ताले हाला च्वन “कि मखुसा चान्हे चान्हे दः थैं, गल छपु दयका हया तय अले कतःपिनिगु धुकू मारे याना हया साँ छन्न योयोगु सासागु नके हय ।”

“का म्वागु हालादी मते, क्षित सुनां खुयाहिं धाल, मागु जाकि जक न्याना हया दिसँ ।”

शिवमानं भतिचा भोके जूगु भावं लिसः बिल—‘ध्वःकः धायू माःगु, वेयात दिचायकेगु ला व, ध्यबा मदु धासेलि ला थुइका काय माः ला ।’

भातम्ह स्वया दुगंक्षि सः थकया चनमायां धाल—“क्षितःनिहिन्दि आमथे बाबु साहेव थैं जुया जुल धायव दइका ध्यबा, ज्या मदुसेलि न्व्याथायसां माला स्वयू माः ।”

“निहिन्दि माला जुया च्वनागु ला खःनि, मदुगु जिं छु यायू ।” धका शिवमानं ल्हा: पुइक्कल ।

“ज्या याना नइम्ह खःसा कतःपिन्थायू ज्या मदुसेलि थःगु डेँ हे यायू माःका, ज्यासः चायका नःगु मखु, क्षितः सुनां ज्या ब्यूबइ ।”

“लायू हे मदयक उयासः जक चायकां छुयायू भुत्रु यायला ? भुजिं रुयाना च्वने मायकु ।” धका सासः बःलाका थौं शिवमान कलाया न्व्योने धस्वाना हाला च्वन ।

“दक इवाँयुमिक फुकि, अले गनं दइ लायू”

शिवमानया मने च्वंगु खैं म्हुतुइ ल्यहें पूवल, व वाथा इथि दना धाल—“आयागु सत्य नं नहंके मखु, लवः ब्वति पिहाँ वयू साथ छंगु निं भर्ना याना बी”

“आम क्षिगु खैं काय मधुं तल्लेया का, कायू धुनकि पच, न्हापा नं क्षितं थथे हे धया दियागु मखुला ? व जमान गन वन ? आः क्षितं लाय धयां लायू फइ मखुत ।”

“योसा ब्यु मयोगा बीम्वा, ब्यूसा ल्या याना नयू, मब्यूसा थथेहे का” धका शिवमान लासायन्तु ग्वारा तुल ।

“आमन्यागु बानि थज्यागु गत्ति ज्वी धुंकल, अज्जुलि मोजं च्वना नयू मास्ति वः जुइ, बैगः बायू मलातल्ले ।”

“अथे ज्वी धकाला छन्न बिन्ति याना च्वनागु ।”

“जितः बिन्ति याना हे दीम्दा, जिगु पाखैं चुन्दांया खिति हे पिहाँ वइ मखुत, दत्तले खर्च यायू नं धुन, आः सी

म्बाके धासां यबा छगः हे दुगु मखु ।”

“न्व्याथेसां दयके मालिका, भर्ना तया नं न्हापायागु नं
बी धासैलि छु, न्हंका ला सत्यनं छवय मखु ।”

“न्हंका छवइ मखु चबुका छवइका, छिगु छु विश्वास ।”

“अय्, बाबा, अपायूच्वकं विश्वास मदुसा भोँ चवया
वियानय् ।”

“का म्बागु, ज्वी मखुगु खँ पित हया दीमते जिगु नुगः
ख्वयक्” धका चनमायां बांलाक हे तं थकया धाल। शिवमानं
न्व्याक हेकूसां चनमायां घृणा याना वास्ता मयागुलि भचा
कचकच पिहाँ वल। शिवमानं नं तया सूरे चनमायायात
निगू स्वंगू शब्दं छु बोबिल, चनमाया वाथाइथि दना लसिं
थैं तंपिकया शिवमानयात छवच्छव म्हुइक इका स्वाने-पौ हे
तज्याइ थैं च्वंक पला छिना तले थहाँ वन। तया सूरे शिव-
मानं सन्दू हे नुने मार्थे च्वंक ता तुना ख्या च्वन। कोथाय-
यागु खापा गल्लाक ख्या धिसि मिसि धायक चुकू तया छकः
सन्दूया न्व्योने इवात्यां दन। वया मने थ्व हे साहस थाहाँ
वया च्वन कि न्व्याथे यानासां सन्दुके च्वंगु कया उकेया
बांलाक गाक हे लाय् तया खूब नकसां ज्या याना लबः व्वति
पिकया कलायागु भर्ना तया नं वयात योगु तिसा द्वता बता
नं दयका बी धयागु वया इच्छा। थ्व हे खँ वं मने ततं
सन्दूया अन्तराप चीसकं थिनेगु यान। लिपा थिने सिध्हइथे
च्वंका गन मजिल अन छकः धायंक सः वल। तले चनमाया-
या न्हायूपं तीं स्वात उघरिमे स्वाहाने छपु छपला याना
कुनेथ्यंकः वल। खापा मचाबले वं झन हे संका याना इप्प:
मपः कना हाल—“सो जिं सत्य नं सह याय् मखु. खापा
चायका दिसँ” चनमाया वाकु छयुछयुं लसित सनिथैं सना
खापाय् म्बाम्बा लाकमं च्वात। चनमाया साप हागुलि व
संगुलि पिने न्याम्ह खुम्ह मनूतह वाराराँ थाहाँ वल, नाप नापं
चनमायायागु खँ न्यना खापा ध्वायगुली गुहालि नं बिल।
मिसायागु धुकू माले साप हे थाकु खनी, शिवमानं सन्दूया
पुसा खंगु गबयूत जाय धुंकलनं छुं हे ल्हाते लाके मफुनि।
झन कोथां पिने कला: कय् कय् च्याक हागुलि शिवमानया मन
थाते मलाना भा: भा: थारा थारा जक न्हुया याना खा
कायला हँय् कायला जुया च्वन। शिवमानं वसः छता छता
थाथा याना स्वे धुंकल सन्दूगा: कुं कुलाम वाडे धुंकल, तर
फेला पारे याय् मफुनि। लिपा खापा धिना हःपिसं ग्वालि
हे त्यहें दना वइ थैं च्वंरु ध्वाना हरयेलि तिनि शिवमानं

माःगु वस्तु लुल, कया म्हिचाय छु ख्वथन खापा निष्पां हे
जूवल। शिवमान थारा न्हुल। चनमाया दुहाँ वयाकथं भातम्हे-
सित चिचिमचिल्या वन, मानो नयुपित्याम्ह धुं च्वलेचित
ज्वं थैं। निम्हतिपुलि लक्ष्मार पक्षार सुनानं छयुं वने क्वागु
मखु। अन वया च्वंपि मनूतयूत छगू तमासा हे जुया च्वन।
मिसा जूसां चनमाया नं बः हेला: धाय्मा शिवमानयात छकः
ला कोहे थला बिल थुगु हे इले चनमायाया पर्सि व्यना वल।
छहिं जक व्यना वतले ला चनमायां तेरे नं मयाः। पर्सि
सं लिसे व्यना हे वया च्वन। चनमायायात साप हे फसाद
जुल, पर्सिनि सिइला भातनिं उवने ला। लिपा अन वया
च्वंपि मनूत दुगुलि भातम्हेसित जोना चनमाया लुखाय् च्वना
पर्सि कसे यात। शिवमानं मौका विचाः यात खूब बल
पिकया कलाम्हेसित वःस्वाना लाकां हे मन्व्यासे कुलेलम।
चनमाया लिं वन, तर शिवमान वेपत्ता।

चनमाया कपाः दाया ख्वख्वं तले थाहाँ वल, मानो व
क्रम्ह वया भात सिना ख्वःम्ह थैं च्वं। कोथा छगुलि वसः
छयाल बिछयाल। चनमाया मिखां ख्ववि धरधर हायका
भा: भा: वा कुरु कुरु न्व्यया ल्हा बोबो रयाना तुति व्वः-
खास्वां वसः फुक बांलाक मतसे धाँयमो तय् थैं खाताय्
तु तल।

अन वया च्वंपि मनूत मध्ये छम्हेसिया य्याः ख्वाः वो।
व मनू थथि पिहाँ वने मा: थैं वया पलाः न्व्यो न्व्यो च्या।
उपि मध्ये मेपिं निम्हेसिन “न्व्यागुसां म्बालका, मेपिं मखु
भात हे खः। वं छु मखुगु ज्या यायूत कागुला आमथे
ख्वयूत। सुलिमे वना, म्हितः वनिन्ह व मखु ज्या याना
नइम्ह ख हे खः। छु धका अपायूच्वकं नुगः मद्धिके मागु दु,
थःपिनिगु जिउ दतले अजागु लुँया वस्तुत गुलि वइ गुलि
वनिका, म्बाल ख्वयमते” धाधां न्याम्ह खुम्हं मनूत कहाँ
वल। चनमाया हिकु हिकु लना लासाय् भो सुत। लिपा
हानं वया छु मती वल थैं मस्यु वसः मुंका तःपो याना पोच्यू
जुल।

चनमायायागु जिउ बराबरगु वस्तु ज्वना शिवमान साप
नुगः य्याका पिलाक भा: भा: थुरु थुरु खाका कलाम्ह लिउने
मखंक वया तप्प ज्वना बजारे बेइजत याइला धका लिफः
लिफः ख्या वना च्वन। निभाः बीथैं च्वने धुंकल, शिवमान्
क्रम्ह साहुया बैठके थ्यन। साहुं छु माल, छु खँ धागु न्व्यसले

[ल्यंगु ६९४ पेजे क्वे]

फक्ता

श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

[प्रस्तुत कविता लेखकया अप्रकाशित सफू 'चुलि' या छपु कविता खः]—सं०

अशान्तिया खसुं मुना समस्त विश्व खात थौं,
घमण्ड युद्ध सः ध्वत, प्रचण्डता न्हज्यात थौं।
क्यना विज्ञान धाँक उफ्, कराल काल ब्वाँजुल,
प्रभञ्ज शक्ति सः न्यना धरा थर्र खाकल।
मनुष्यता व संस्कृति कला भयं ख्वया हल,
हरे! व क्रूर कालिमां ध्व विश्वयात तोपुल।
विज्याहुँ बुद्ध! याकनं सपूत हे नेपालया,
मुशील शान्ति जः ह्वला समस्त विश्व त्राण या।
समानता दिनेशया, सुशान्ति जः सुधांशुया,
धरित्रिया क्षमा स्यना निरीहतयूत त्राण या!
व युद्धया विभीषिका सुधर्म चक्रया बलं,
मुनीन्द्र हे! पिपवाय् त्यल सुदूरताय् महीतलं।
मनू मसःनि आतकं वनेगु शान्तिया लँप्वी,
परोपकार थः ह्वया मनूत्व भिक्यगू मही।
व राग द्वेष मोहया बला खिपो निला निला,
चिना व थःत थःथमं मनू पशुत्व माः जुल।
ध्व विश्व एकताय् मुना ह्वयेव्यु शान्ति सत्यत,
मनू मनू ज्येगु स्यं फवना ध्व हे तथागत!

चत्वारिंशी

१०४०

[६९३ पेजया त्यँ]

शिवमानं 'ध्व छता माल' धाधाँ मिहचाय् ल्हा छु छ्वत,
मिहचा खालि, शिवमान फसके जुल। मिहचाय् छकः तित्तु
मतु तिल, छकः चाकः मकलि खत। साहुयात छुं हे मधासे
शिवमानं भुयूचःति हायका तीजक दना छाय् छु धायूक
शिवमान साहुया छें पिहाँ वल। वयागु मने गोफय तुइकल।
न वं बगलिमारां हे जुकल धायफु, न छें हे तोफिल धायफु,
व एक सूरे लँय वया च्वन। वयागु मन वया म्हे मदुर्थे च्वं।
न वं अन सुं हाःगु हे ता, न साइकल, मोटरयागु हरन हे
ता। आ जकं छु ज्वी धयार्थे वया तुगले भाः भाः च्वामुसे
च्वंगु गसुलिं इवा इवां सुइगु।

थुखे चनमायाया छेँ छखाँ तालं वया थपाय मछि पोगु
वसः छपो व्यकुं च्याना नुगः खुल्ल खुल्लमिका छेँ पिहाँ वल।
चनमाया बजारे थ्यन, उबले हे छम्ह मनुयात मोटरं क्यल
धका मनूत उखें थुखें वया खः जुल। चनमाया तापाकं निसें
हे मोटरं क्यःगु थाय् खन, छगः तगोगु लहरि मनूत हाँ
मुना ख्या च्वंगु। चनमायाया मने तिवक मिन भतिचा
तःपला याना मोटरं क्योथाय् थ्यंकः वन। हूल्य् खित्तु खिना
चनमाया थयूक ककु ताहा याना मोटरं क्यःम्ह मनू खत, वं
खन—म्हुतुं व कपालं हि बा न्हाम्ह वया हे भात
शिवमान।

श्री प्रेम बहादुर कसा

[प्रस्तुत निबन्ध नेपाल भाषा समिति गवःगु साहित्य-सम्मेलने बने धुंकूगु खः] — सं०

ला, दुरु ध्य सा, तर सिंके नं कम मजू । 'सिंके सौ' धाइ । तर, 'जाकि क्रम्हू फवने' अथवा 'चिप निग फवने' धाइम्हस्यां ख्वापाचां धाइ सिंके सौ ला, लुँ ला । हानं 'सिंके विचार' धाइ । तर, सिंके या मुख्य केन्द्र जुयाच्चंगु यल देया कलाकारतय् न्यापुं पिहाँ वगु कृष्ण देग व महाबुद्ध देगलं धाइ सिंके या तेज गय च्चं धका । सिंके मनीँ हैं ! खयेफु । तर, नीँ गु वस्तु संसारे छु दु ? ध्य दुरु, ला है जक साप नीँला ? अति सर्वत्र वर्जयत् । न्यागु वस्तुयां थथगु मात्रा दयाच्चनी । सान अथवा यल धायेवं आपा नये-जीला ? आपा जुल धायेव अमृत नंला विष जुइ । अले सिंके जक मनीँ धयागु गथे ? ला, हि व क्वेँ या शरीरे ध्य, दुरु व ला जक नयेदयेवं गाला ? म्हुतु मसाना नसा क्वाहाँ मव-ना च्चनीबले पाउँक, पाल्लुक सिंके निपु नयेगु ध्य, दुरु, ला ख्या छु खैयू कम ?

छुनीँ, छु मनीँ; छु भिं, छु मभिं; छु जिउ, छु मजिउ सुनां धायेफु ? सकलै मनू ख, तर चित्त सुयां उत्थै मजू । शान्ति-शान्ति धका ककु सुक्क-सुक्क हालाच्चंगु दु, धर्म-धर्म धका तुर्तिरुति मजुइक जुयाच्चंगु दु । तर, शान्तिया नाराय है अशान्ति हा क्याच्चंगु दु, धर्मया धकिने है पाप ग्वारा सुलाच्चंगु दु । अले सिंके जक मनीँ, मभिं, मजिउ गथे धाये फइ ? रुस व अमेरिकायात, हिन्दुस्तान व पाकिस्तान-यात, हाकु व तुयूयात, पूर्व व पश्चिमयात परस्परया आक्षेप गुलित नीँ, गुलित भिं, गुलित जिउ ले ? जुजु महेन्द्रया प्रत्यक्ष शासन नं ला पार्टीतेत मनीँ, मभिं, मजिउ । मोहया न्हयमना मासि जाकिया जा नयाच्चंपित मोहया निमना नैवगु मरयू जाकिया जा नयेगु निनीला ? व हे नैवगु जाकिया जा नं सिंके या सवा काकां कथुइ मथाकक खाप्रास्वाप्रा नयेबले नीँ-मनीँ या सवाल गन वल ? ख, सिंके या ज्या गुन्दु नं कायेजिउ । तर, ज्या कायेजिउ धायेगु व ज्याय ख्यलेजिउ धायेगु व हे मखु । थुकि सिंके या अस्तित्व व महत्व तनीमखु, ज्योँ का त्योँ दया है च्चनी । थ्व ला अबुया पलेसा काय भवयू वनेगु धयाथै जक ख । अले गुन्दु यागु ज्या नं वास्तवे सिंके यागु है ठहरये जुइ । हानं सिंके मनीँसा गुन्दु ला भं

मनीँ । निगुलि क्ववयेक त्यनातगु है ख, पाउँगु है ख । बरु क्रगू खैं, सिंके लै-थेज्यागु स्याचुगु, सेल्लागु व मूवंगु वस्तुया सिबेत गुन्दुथै सा-दोँहयात नकेत वांछ्वयेगु

ख्वाख व काउलेहयागु दयेके मजिउ, थ्वया विशेषता है थ्व । अले थ्व है सिंके या सृष्टिस्थान व प्रचलित स्थान जुयाच्चंगु नेपा गा है आदिनिसे नेपालया राजधानी जुयावया च्चंगु दु, नेपाली साहित्य, नेपाली कला व नेपाली संस्कृतिया केन्द्र जुयावयाच्चंगु दु । नेपा गाया इतिहास है नं ला नेपालया वास्तविक इतिहास जुयावयाच्चंगु दु । पृथ्वी नारायण नेपा त्याकल है । तर, पृथ्वीनारायण है नेपाली जुयावन । अले पृथ्वी नारायण निसे क्या महेन्द्र वीर विक्रमं तकं नेपा गायात थगु निवासस्थान याना गोखार्यात नेपालया क्रगू प्रान्त जक यानाछ्वत । अथे ला नेपा गायात है खास नेपाल क्वक सकसिनं धयावयाच्चंगु नं दु । अले त्रिभुवनया निधन जूबले तकं इनुमान खाखाय विचा फया न्हयनुमा तयावयाच्चंगु दु । थ्व फुक्क छु सिंके या है प्रभाव मखुला ? सिंके मनीँसा, सिंके मभिसा, सिंके मजिउसा, सिंके या प्रभाव क्षेत्रे सकलै गथे दुर्धाक वइ ? बाहु बलला बर्वरताया जक चिं ख, ज्ञान बल व बुद्धि बल धका धात्यैगु बल, मनुष्यताया साक्षात् स्वरूप । अले सिंके खना सकलै प्रभावित जूर्थैं सकसितं सिंकेमय यायेगु है मानवताया लक्षण ख । सिकन्दर बल, बन । हिटलर बल, बन । तर, बुद्ध थौतकं दनि, थौंतकं म्वानाच्चनतिनि, म्वाना है च्चनीतिनि । अले गुन्दु व सिंके व हे गन जुइ, गन उत्थै जुइ ? सिंके सिंके है ख, गुन्दु गुन्दु है ख ।

ख ला ख, थयूक्क स्वयेबले सिंके धयागु साप है ववह्यंगु वस्तुथै च्चं । अकि है मखा जुइ भी आज्जुपिसं मायके, पमाय्, स्याबजि, चिपालु इत्यादि, इत्यादि तयेगु पदार्थयात क्या अनेक थर दयेकातगु दसा नं सिंके धका

सुयागु है नामकरण याना मनगु। मायके तयत सिकें धका गिजयेयाइगुलि नं थव भचा क्वद्यंगु व चीजिगु है वस्तुर्थे खनेदु। तर, मायके नक्को पर्ति सिकें छुना मनसां भव्यज्ञा नयेत ला सिकें मछु से हे मगा। पयनबिया भवज्य मनसे मगागु सक्सिनं लिसा काकां नइगु छ्याल्ला नं ला सिकें है तया दयेका तइगु ख। अकिं सिकेंयात क्वद्यंका खं ल्हायेगु न्हाय ध्यना सर्ग स्वयेर्थे ज्यागु, मेला नका खसिला नये धायेर्थे ज्यागु खं जक ख। अकिं सिकेंयात क्वगृ कथं भीगु संस्कृतिया क्वगृ प्रतिमूर्ति धासां पाइ मखु। हानं मायके-प्वाकिजा धायेर्थे हाकुजानाप सिकें छुनातगु मायके ला व लुसिर्थे ज्वंगुया नं क्वगृ रहस्य मदह ला? अथे ला ढैङो व गुन्ह नं ला व लुसिर्थे हे ख। तर सिकें नेपा गालं उत्पत्ति जुल धयार्थे हाकु जाकि नं नेपा गालं हे उत्पत्ति जुल। थव नं सिकेंर्थे हे त्यना दयेकीगु ख। अले थव हे हाकुजा व सिकेंया भुजा गरु जुजुयात आतकं छाय् मानि। मचा बूषिसं नइगु नं थव हे हाकु जाकिया जा ख। थव हे हाकुजा नम्ह मांया दुरु त्वना ब्वर्लंपि भीपिं ख। भी बौषिसं नं ला सिकें नया हे भीत थपायूधिक यानातगु ख। अले हिनुह हाकुजा व सिकेंया ति न्ह्याकाच्चनापिं भीपिं क्वमह्यंसा सिकें जक गथे क्वद्यनी? मां-बौ मदेयेकं मचाखचा दइ मखु। हाकुजा व सिकें नपिं मां-बौ क्वद्यंसा मचाखचा जक गथे तजि जुइ? क्वद्यंगु वस्तुया क्वा नं ला पयनबिया भवज्य तइ मखु—अँ पयनबिया भव्य, सृष्टिया विकास योजनाया विश्व व्यापी संस्थाय् म्हायमचा दुतेगु इर्द्बराइँया भव्य। थव भव्य ला अवश्य हे तजिगु ख। अले तजिगु भवज्य तइगु क्वा जक गथे चीजि जुइ, गथे क्वद्यनी? अले अगू मायके भव्य सिकें धयागु खं ध्योनां-चाकुनां खं जक मज्जसा छु जुइ?

मेगु क्वगृ खं, समय सदां उर्थे मजू हं, समय हिलावंलिसे नमा, त्वंसा, पुंसा नं हिलावनी हं। अवश्य ख। भांतां लं फीषिसं सुरुवा न्ह्यानाहगु, गुजि लं फीषिसं लंसुरुवा जक फिनां मगाना सूटेड्वूटेड जुयाहगु, सुकुलिइ फेतुना नइपिसं मेचय् फेतुना छुरा व काँटा त्वाकु त्वाकु नयाहगु फुक समयं हे याना मखुला? छ्वयेला, कचिला, बुल्ला व दायेकालां जक छुमधना चप व कटलेट नयेगु नं ला समयं हे याना ख। अथे मखुसा जंगले च्वना कचिगु ला वांवांन्याना, चचफुना नइम्ह मनुखं चयप्यता धासा दयेका गये नयेसइ, बांबांलागु वसतं पुना गथे छायेपेसइ? तर, समयया थागा: सुनां कायेकु? वयावंच्वन, वनावंच्वन। सी सुयां मय, सुं मसिसे नं मगा।

सिकें]

प्रकृतिया नियम सीकसीकनं अजर-अमर जुइ धका धों धों चुया जुइपिं दुगुलि धका खं नीगु, ज्या स्वइगु। क्षण भंगुर जीवन ज्वना नं एटम बम व हाइड्रोजन बमया त्रास क्यना-च्वनीपिं दुगुलि धका भाय मल्हाइगु। सकले मपाइं धाइपि जूसा सिकें जक तपाइं धायेगु हे नं व्याय! आखिर थौया मचाखचाचा कन्हेया मांबौ हे मखा! आदम व ईवया सन्नान संसारभरे दु धयागु जूसा थौं नेपा गाले जक दुगु सिकें कन्हे विश्वे मन्यनी धका गथे धायेगु? समयया ह्यूपा हे ला ख-निं! भविष्यया प्वाथ्य छु दु, छु मदु सुनां धायेकु? मुख्य धैर्य मा, सहिष्णुता मा, कार्य परायणता मा, इमान्दारी मा। मा अले सद्गुण व सद्भावना। थुकिया हे फलखरूप राणा-शाहीया दमन चक्रं माय् क्यलेर्थे क्यलातगु नेपाल भाषां थौं हानं छ्यों धस्ताका इल धासा सिकेंया जक क्वन्हु पा मवइ धका गथे धायेगु? माय् क्यलां धिरिरिरि कसु क्यलां ध्याकक! आँगसा दुपि बौद्धत व गुभाजुं पुज्याकीपिं शैवत हे सिकेंया प्रसाद खसा थव हे सिकें रुस व अमेरिकायात, हिन्दूस्तान व पाकिस्तानयात, तुयू व हाकुयात अले पूर्व व पश्चिमयात छहा, छकू, छधी व छपा मयाह धका गथे धायेगु? सिकें सा, सिकें नीं, सिकें भिं, सिकें जिउ। मझल मूर्ति गणेशोया ज्वंसा लैं। व हे लैया दयेकीगु ख सिकें। अकि सिकें मझल ले जुइ सिबेत अमझल जुइ मखु। ताजागु धका लैं तया नैवयेक धकका तयेगुयासिकं पुलांगु सिकें नया नसा स्वत्ताकेगु हे कल्याण। हानं पुलां मजुइकं अनुभवी व भुक्तभोगी नं ला जुइ मखु। न्हू पिहां वइगु नं पुलांया हे प्वाथं मखुला? उच्छृङ्खलता, अशान्ति व त्वापुख्यापु इहगु न्हूगुयासिकं गाम्भीर्य व गहनता द्वारा शान्ति, उच्ति व प्रगति इहगु पुलांगु छाय् मजिउ? हानं सिकें पुलां धाइम्ह हे सु? सत्य पुलांसा सिकें नं पुलां जुइ। विज्ञानया जमाना जूसा वैज्ञानिक ढंगं हे दयेके। अले ला समयनापं न्ह्या हे न्ह्यात निं। क: छु यायेत! ति दयेव ला गा हे गा नि। मुख्य सक्सितं सिकेंया स्वाद थुइका बीमा, थव धासा ख। बहु कव्याति स्याना, कव्याति थ्याना ध्य, दुरु व ला जक नये पल्कयेथूपित सिकेंया रस यइ लाकी मयइ सवाल ला थव धका। यायेक्याये थपिनिगु विचार। वा पिना छ्व लयेदइ मखु। तर, यगु थजु, सिकें सिकें हे जुया च्वनी, थगु अस्तित्व कायम याना त्वापुखिचाते न्ह्योने थवं न्ह्याच्वें पचिं धस्ताकाच्वनी। अले च्वनी मद्दिक न्ह्याना संसारनापत्वायूचिना, समय नाप पा चिना, भूत-भविष्य-वर्तमानयात पुलपुल खया।

सिकें जिन्दाबाद!

पुरोहितवाद

क

जातिभेदवाद

—श्री वासुपासा

भी सकले छथासं चवना नं परस्परे घृणा यायेगु, अथवा स्तरया उच्च नीचतां अहं भाव पिकायेगु गुगु चाला भीके दु व जातिप्रथाया जनक कार्य खः थुकिया पालक पुरोहितवादया स्व-स्वार्थ खः। समाजे ल्वापुया पुसा पिना ल्वापुया धर्मनीति निर्णयिक जुइगु स्वार्थ हे थुकिया प्रमाण वा लक्षण खः। उकि थाँया निष्पक्ष न्यायोपेक्षित जनतांत्रिक युगे वर्णव्यवस्था कायम याना तयेगु न्हूगु समाजे पुलांगु रुढिवादी व्यवस्था तया तयेगु व अथे हे मत्वः गथे न्हेन्यादँ दया सीत्यःम्ह वृद्धयत नकतिति किशोरावस्था यौवनया लुखाय् पला. तइपि भिन्न्यादँ भिन्न्युदया भौमचा व्याहा याना बीगु। थाँ प्रजातन्त्रया युगे सुनानं सुयातं उच्च नीच जात माने यात वा याकल धाःसा व प्रजातन्त्रया धातक खः एकतन्त्रया समर्थक खः। कारण प्रजातन्त्रया दुगः क्वै एकता खः, वर्णभेद व दुगःक्वै तप्यंके मबीगु रोग खः। जातिपाति वा थीत्यः थीमत्यःयागु थ्व रोग थुजागु रोग खः कि व रोग भीगु सामाजिक शरीर गबले थकाइ मखु।

प्राचीन नेपाले जात धयागु मदु, न भी लिक्क च्वंगु देश भारते हे दु। भारतया उपेक्षा नेपाले जातिभेद गुलिखे हे लिपा तिनि प्रवेश यात। आर्या प्रवेशं आर्येतरपित क्वत्यला निम्न श्रेणी तल। यद्यपि अबले तकं द्रविद आदि आर्येतरजाति नाप आर्यया वैवाहिक सम्बन्ध निःसंकोच दु। यःगु थजु थ्व हे आर्य व आर्येतर भेद नीतिया उपज जातिवाद खः कारण आर्य आगमन पूर्व आर्येतर जाते थ्व वर्णभेदया लक्षण तकं गनं खने मदु। अले थ्व भेद नीति जातिवादया पूर्णतः निर्माण व विकाश भारते जुइ धका पुरोहितवादीतये नाप नाप भी नेपाले थ्व वर्णव्यवस्था थ्यंक वल। वर्णव्यवस्था भी नेपाले मौलिक एवं प्राचीन वस्तु मखु। थ्यया प्रवेशं गुलि फायदा बिल वया सिबे गावकं अपो वेफा-

यदा हे बिल, अभ वेफायदा हे जक बिल धाःसां ज्यू। थुकिया उज्जवल प्रमाण थ्व प्रथा मदुगु बौद्ध देशया समुन्नत अवस्था खः, हानं वर्तमान समयया जातिभेद वां छूवया उन्नति जुजुं वंगु चीन आदि समुन्नत देश खः। भारते नं उकि भारत सरकारं प्रजातन्त्र जुइ साथ हे जातिभेदया असमर्थन हे कानूनं यात। यद्यपि पुरोहितवादया पृष्ठपोषक विचारवादीतयेसं विरोध याना च्वंगु दनि। भी नेपाले नं २०११ सालया सलाहकार सभाय् थ्व प्रथा इटे यायेगुली जिं गुलिखे प्रस्ताव न्ह्यज्याकागु खः, सर्व सम्मति पास नं जूगु खः। जित गन तक आशा दु, चुनावं लिपा संविधाने वर्णव्यवस्थायात पूर्ण वहिष्कार जुइ। लिंगभेद, वर्गभेद, नापं वर्णभेद नं अन जुइ मखु।

वर्तमान नेपाले पुरोहितशाहीया प्रभुत्व शासने पूर्णत मदुसां राज्य बीगु व जातयात च्वे छूवयेगु, स्यंकेगु याना जन समाजे अधिकार कायेगु ज्या जुया च्वंगु दु। व अधिकार प्रकृति-प्रदत्त मखु न व वर्तमान समये लाभदायक हे। मेगु खँ अन्यान्य देशया वर्णभेद व नेपालया वर्णभेदे छुं भेद दुसा थुलि हे दु अन पुरोहित देवालयया पुजारी जुइ, थन ब्राह्मणवादया दृष्टि निम्न जातपि जुइ। अय् धका क्रम स्थान पिने स्थया च्वे धयागु गुगुं सामाजिक क्षत्रे खने मदु। शूद्र धका इमित क्वत्यला हे तःगु दु, अलग हे तया तःगु दु, जन्म जन्म निम्नस्तरया ज्या व अधिकार विया तःगु दु। उकि हे ला जुइ मैक्समूलर साहेबं थःगु ‘प्राचीन संस्कृत साहित्ये’ २०० पेजे धया दीगु ‘ब्राह्मण साहित्य साहित्यिक दृष्टो तुच्छ व नैराश्य पूर्ण खः। ख नं खः, वेदया मंत्रं सी दु, ब्राह्मण थःगु प्रभु सत्ताया निति हा बल्लाकेत गुलि-मंत्रया शास्त्रया रचनायात, उलि जनताया सम-अधिकारया निति मयाः। बृहस्मृतिया धापू खः, ‘शुद्रं धर्मयागु बयान यात, वेदोच्चारण

यात् ब्राह्मणया अपमान यात् धाःसा वयागु में ध्यना हे छव्येगु । (अध्याय ८ श्लोक ४१) न्हापा ला ब्राह्मणवाद थुलि अहं भावे थ्यंगु खः कि वया अतिथि स्वागत हे ब्राह्मण जक याइ । विष्णुस्मृतियागु धापू दु, 'ब्राह्मणयागु अतिथि (स्वागत) ब्राह्मण हे यायेगु, क्षत्री, वैश्य, शूद्रं मखु । सु क्षत्री ब्राह्मण याथाय् पाहाँ वःसा ब्राह्मणं स्वयं (न्हापा) भोजन याना अतिथियात (लिपा) भोजन याकेगु । सुं वैश्य वा शूद्र वःसा च्यलं भोजन याके बीगु । (अध्याय ३, श्लोक ११०-११२) । थ्व स्मरणीय खः, क्रुग्वेदे शूद्र शब्द गनं खने मदु । न्हापां (१) युद्ध पराजितपि, (२) प्वाःया निंति दासत्व स्वीकार याःपि, (३) छेया दास सन्तान, (४) कृत वा न्याना हःपि मनूत, (५) दाने कया हःपि, (६) राजदण्डं मुक्त जुइन दासत्व स्वीकार याःपि हे शूद्र याना छ्वःगु खने दु । अयनं महाभारतया सभा पर्वे थ्व च्यया तःगु दु, युधिष्ठिरया राज्याभिषेके शूद्रयात् सःनल । (अध्याय ३३, श्लोक ४१-४२) । वशिष्ठ धर्म सूत्रे नं खने दु, 'कृपण' शिकारी, अजाति कैदी, रोगी, अयूला मीम्ह, चरपुषष, व्याजं नइपिनिगु ल्हातं नये मज्यू ।' थ्व दृष्टि स्वःसा थौं नं गुलिखे ब्राह्मणया ल्हातं नये मज्यू । नर थथे गवलें न्हापा जुया वंगु खने मदु । आः नं जुया च्वंगु खने मदु । राणा-शासने माँया प्वाथं निसें जनरल पद ज्वना वइथे हे जन्मं निसें ब्राह्मण जुया वइ । वया ल्हातं न्ह्याम्हसिनं नये ज्यू । शूद्र नं माँया प्वाथं निसें वयागु ल्हातं नकेगु गनं लः थीगु अधिकार हीनम्ह जुया जन्म जुइ । थुजागु वादयात् मनूस्मृतिं यकवं त्यवा नं बी । 'ब्राह्मण चाहे बदमाश जुइमा चाहे मूर्खं व क्रम्ह तःधंम्ह यो खः ।' (मनुस्मृति २१३५) । भिखुदं दुम्ह ब्राह्मण मचायान सच्चिद दं दुम्ह क्षेत्री नं भागि यायेमाः । थुजागु प्रथाय् यदि सुनानं प्रतिशोध काःसा वैश्य व शूद्रं गवलें मका: क्षेत्रीं बहु भनि काल । वं थःगु क्रगू समये ब्राह्मणयात् थःसिबे नं कवे तल ।

आः धात्थेया खँ ला पुरोहितवादं जातिवाद संसारे मतु-इगु खँ थुल । वं मेगु दाव पिकायेत प्रयत्न याना च्वन । विश्वे-

थौं शान्तिया मू खन । यक्षया बलिया पक्षपाटी वैदिकं न आः उकिं अजागु यज्ञ याइ, गुकी मनू दुइगु, सा दुगुइ, अजा दुइगु आवश्यकता मदु अज्ञ व ध्यः दुइगु आवश्यकता दु, व नं विश्वशान्तिया नामे । तर मथू, प्रगतिवादी थौं समाजं व अज्ञ व ध्यः नं मनूया नशा खः दुइगु वस्तु मखु धका विद्रोह याइ हानं वयागु यज्ञया प्रारम्भिक रूप प्राणहोम यायेगु खः, आः छाय् मयायेगु धका तर्क याइ ।

पुरोहितवादया मेगु जोर खः दान पक्षे न कि त्याग पक्षे । सीसां थःगु पाखे कर्मकाण्ड यायेगु, वूसां थमं कर्म-काण्ड यायेगु । उकी गुलि फु उलि कायेगु प्रत्वत्तिया जोर दु, गुलि फु उलि बीगु पक्षे मखु । विश्वमित्रया राज्यं मगाना कलाः काय् लिपा व स्मेतं दान काल, चण्डालया ल्हाते मिल । सी धुंकुपिं माँ-अबुया नामे दान यायेगुली गुलि सुगतिया व्याख्या दु, उलि माँबौया जोवित समये नके त्वंकेगुली मदु । भी गनं बना खदेशे लिहाँ वयेव सा दान बीव भीत हानं जात प्राप जुइ । अले साया अभावे वा असमर्थं च्याना छगः दाँ । क्रगू न्ह्याइपुगु खँ ला थ्व खः कि, थ्व दाने नं प्वाथे दुम्ह सा दान बिल धाःसा अपो पुण्य दइ, अम्भ नकतिनि मचा बूम्ह सा व्यूसा भं हे अपो ! पुरोहितवादया थौं विभिन्न अन्ध प्रथा दु, व नं पुरोहितवादया हे देन खः । थ्व भाक्रे वहगु व हाकुम्ह ग्वंगः, हाकुम्ह फै धया हित्वनीगु आदि लक्षणं सी दु ।

वर्तमान युगे पुरोहितवादया सुनानं समर्थन याःसा इपि प्रतिक्रियावादीत जुइ, सामन्तवादी जुइ । हानं सामन्तवादी व प्रतिक्रियावादीतयेत गनं पूर्ण स्थान दुसा व पुरोहितवादे दु । वस्तुतः गुथाय् तक थ्व पुरोहितवादयात् च्याका छ्वये फइ मखु उथाय् तक भीपिं भी जुया न्ह्यज्याये फइ मखु । प्रत्येक देशवासीया कर्तव्य खः, मानव फुकं मानव हे खः जन्मजात प्राप सामाजिक अधिकारे सम खः धयागु भावना कायेगु पुरोहितवाद व जातिभेदवादयात बिदा बीगु, शुकी हे नेपाः राष्ट्रया वर्तमान व भविष्य कल्याण निहित ज्या च्वंगु दु ।

बिया छूवै व्यू !

श्री माधवलाल कर्मचार्य

सर्गः दृष्टि चाकमक लाक
 तिमिला भःभः धायूक च्वन,
 हूंकन ख्यू थायू मनू छह्न सो !
 न्हो वे मफया: दना च्वन।

गंगु आशा इच्छा पिकया:
 प्याःचाः नुगलं पिया च्वन,
 द्वोथायू न्हिनस्या च्याःगु द्वाथें
 च्यानाः मखु तर छ्वया: च्वन।

[अयू द्वो ! गुलि छं मुद्रा क्यना च्वने,
 यःसा माया यानाव्यु,
 मदुसा हेलां थुकलं बिया:
 द्वाजा जाबा स्वाना व्यु।]

वैत छु धायू तप ला यासा
 वर दै धैगु मनयू खनी,
 प्रेम थनतक साला हैतल
 द्यनेगु इलयू व दन खनी !

नां हे प्याःचाः धकाः कन वं,
 स्वायूगु हे नं छ्वेगु धकाः,
 बीह्न सु खः हे, माया-हेला,
 याकनं द्यने ई बीगु बियाः।

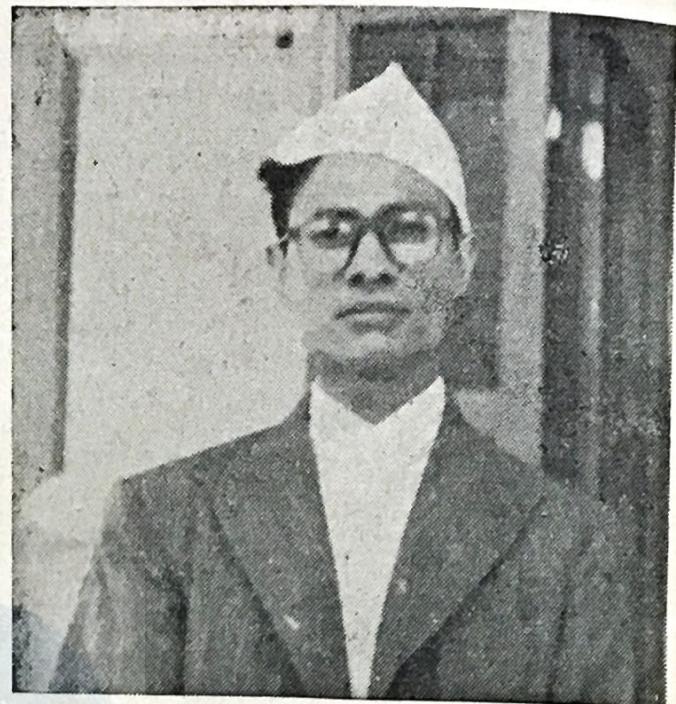
प्रज्ञातन्त्रया द्यो-खः

श्री धर्मरत 'यमि'

[नेपाल भाषा सभिति आयोजित साहित्य सम्मेलने पाठ जूङु ।]—३०

स्वत्तं लुँ-पौ तयाः स्वंगः गजू दुगु द्यो-खः
पाय्-छि जुल । प्यकां निस्यं खुका तक ल्हाःदुपि
दुगु त्वनाः-सि नापं तुलसी हः घाना तःगु फय्-
दुगुलि भःभः नं धाः पौया कुने सिर्खा धुँ-ख्वा:
दुगु कुंपाय् हिसिचा दुपि भंगःत व्वैध्य व्वैध्य च्व
च्वन । प्यख्यं अने तने बुत्ता दुगु लुखा पर्ति ताहा
नुना च्वंपि छ्येफःत विन्नत बलसा तोत्य मखु धका
च्वं च्वंपिथ्यं च्वं । घःमाले च्वंम्ह भयरो द्यो तच्कं
जिगि जिगि धाया ग्याना नं पुस्य च्वं । स्वंगः
स्वंगः मिखा कंका तःगु प्यप्पां घःचा नं बांलासे
च्वं । निन्ना व तिमिला दुगु लुसिया तःगु ध्वाय्
लुखा पर्ति धःस्वाका तल । लुखाया जवं खबं
च्वामों गाय्-कीपि व पंखा गाय्-कीपि गुरुजुपि गुजिलं
फिना वाडँक सिदुगु ह्याउँगु बनाःया सं तपुली
पुयाःच्वंपि नं बांमला धाय् थाय् मदु । न्हेम्ह नागं
कुइका तःगु लुयागु सिगासन लाभन हे जिगिजिगि
धाः । अले नागं कुइका तःगु सुंकुदाय् मत नं दिनि
दिनि च्याः । धुं धुपाय् नं नस्वाक च्याः । ताय्
फिपू हना तःगु नापं अने तने नःस्वानाः नं बांबां-
लाःगु स्वांमानं द्यो-खः भःभः व जिगिजिगि धाया:
तच्कं बाँला ।

हले गोः मले गोः थकया थाना तःगु वसतं
पुना थप्पाय् थप्पाय् द्यंगाक्क जनी चिना च्वंपि
दाजुपि नं द्यो साल्यत स्विपः ज्वना श्वं गुजुगुजु
काःगु मिखां उखें थुखें स्वया च्वन । लुँ-वहःया...
.....तया वँचु वसतं च्वना 'हःस्ते हैस्ते' धाइपि नं
पाय्-छि जुइक च्वं च्वन । ताई नाई धिमे नाय्-खि
गुला बाजं, पछिमा, कोचाखि, पंचबाजं, बाछाइ

वाजा थाइपि व बय् बाँसुरी म्वाली व पय्ताः पुइपि
नं अन भोलाक च्वंगु बां हे लाः । धुं धुपाय् च्याका
बत्तीस कोठी महाजनत नं अन दु । अने तने तिसां
तिया बां बांलागु व भि भिगु वसतं पुना अबीर
फिपू तायं ह्लीपि बुढी, बादैसी, ल्यास्य, ल्यास्यचा,
नज्जापि व मिसा मचात व्याककं हि तिकिननीथ्यं
च्वंगु न्यताः बोयाः हिसि वा गाय्-का च्वंपि नं अन
म्ह मदु ।

जवं खबं लागु छ्येया संभयाः पर्ति नुगःपा तक
जक खने दय्क, गुम्हंछ्यों छगः जक खने दय्क
स्वया च्वंपि, गुमिके ल्हाते स्वां, अबीर ताय् म्हू म्हू
चिना द्यो न्ह्याका हल कि पुज्याय् धकाः तयाः तःगु
दु । गुमिगु रुखालं नुगःपां हिसि पिज्वया च्वन,
मिखां तेज पिज्वया च्वन । लाऊनं फुकेसिगु मिखा
साला च्वन । छ्यले छुना तःगु लुँयाः स्वांयाः भत्तुं
खक्कोसितं 'वा वा' धया च्वंगु ला, कातु काना

ससि ल्यया च्वंगु ला ज्वीक किरिफिरि सनाच्वन ।
 भ्याः पर्ति खायाः तःगु दलू पिलिपिलि च्याना
 द्योयात पियाः च्वन । च्वापु गुँ, हाकु-गुँ व मदेया
 चकं फाँतया सेस्सेलाःपि माहाँत व माहाजुन धनुष
 व कौंठ, व चुफी तुपः भ्याना माहाँ कासा मित्यगु
 छायं पायूछि ज्वीक भो छुना च्वन । द्यो साल्यत
 माःगु जुक अन ज्वलं पायूछि जुयाः म्हाइँपु फवाना
 न्हायूपु न्हाका तल । द्यो जक विज्याक्य मफया
 च्वन । व खते द्यो ल्वहँ, सिजः, ली, लुंयागु मज्यू,
 म्वाः द्यो माःगु जुया च्वन, तप्यंक धायूधाःसा
 लक्षण लाःम्ह मनुख छम्ह ! मनुख ल्यल्यं तय् हय्यगु
 नं यात । न्हापां तय् हल, गजमानसि आचाःजु !
 व्याक्स्ये 'गपांचा ला तय् हैगु ? मज्यू ! मज्यू !!'
 धका हाला हल । बुद्धरत गुभाजु हया तय् हलं
 'बुरां चा ला ? मज्यू ! मज्यू !!' धका हाला हल ।
 बुद्धिलाल पहमां तय् हलं बुलाःचा ला ? ईः व ला
 जि हे मज्यूका !, धका ख मसाः । थुकथं हे उदाय्
 तलं उदाययात नं साली ला ?' स्यस्यः हलं 'स्यस्यः-
 यात नं तइ ला ?' ज्यापु हलं 'ज्यापुयात नं गथ्य
 साले ?, ब्रम्ह, क्षेत्री, खत्री, सायूमि, वरे, गुरुं, ठारु,
 यादव (गवाला), मगः, लिंबु, खंबु, शेपा, तामाङ्ग
 हल नं वयात नं ला ? थवयात नं ला ? धका
 सालेगु ला छु ! उईक नं सुं संगु मखु । देशे दक्को
 जातयात 'थव नं ज्यू ला ? व नं ज्यू ला' धका
 खित्तु मत्तु जक खिना च्वन । द्यो खया न्यायूक्यगु
 माइत धाःसा आपाः म्वाला वल । द्यो तयर्पि लुइके
 फुगु मखु ! वाते लोसा पित्तोमलो जुया ल्योपिनि
 नं दिक्क चाया च्वन । वःपिनि नं खवाः ख्युंका नुगले
 ख्याका च्वन । छु याय् ! लक्षण लाक चू लाः वो

मवोःयागु खं थूगु ला मखु ! तय् हःहःपि सुयाँलःलः
 धाःगु खन्य मदु । सायतं (इलं) धाःसा फुक्य-
 सितं हथाय् मथाय् चायक हया च्वन । फुकेसिया
 म्हूतुं 'छु यायेगु का छम्ह ज्यूपि चू लाःवःगु मखु'
 धका हाला च्वन । विवेक व विचार छर्ख्य लाक
 च्वन त्वलेहे चाया च्वन । स देशं, मदेशं, व बेला
 इतं वःपि भाजु मैजुपिसं 'सु ग्वाज्योः ल्यया द्यो
 याय् यंकीगु ज्वी ? थमिस !, धका भुनुभुनु हाला
 च्वन । उपाय सुनानं धयूफुगु मखु ।

प्रयर्ख्यं छु याय् छु थवका हःगु, वका हःगु
 धका जक हैला खैला जुया च्वंबले आँगसँ तिम्वाम्ह
 पुलि तक जक वयूक धोतीं चिनाः तःम्ह, ताःचानिपु
 घाना तःम्ह जनाइ न्हायूपने क्यंका तःम्ह च्व फानाः
 जक ल्हासिला वःम्ह त्रिपुंडधारी काशी पटना जुकाः
 वःम्ह जगतेश्वर प्रसाद बाजेयात निम्ह स्वम्हसें म्हाः
 म्हाः' धायूक साला हयाः खःया सिंगासने प्यतुके
 हय् साथ गंमांसिनं ज्यान पाना 'हःस्ते हैस्ते' धका
 द्यो खः न्हाकल । च्वाम्वलं गायूकीपिसं च्वाम्वलं
 गायूकल, बाजं थाइपिसं थाल, पुइपिसं पुल' तुपः
 तइपिसं तल । ताय, अबीर, स्वानं पूजायाना हल ।
 'द्यो खते बल द्यो दत' धका लयूताःगु उलि थुलि
 मदयका हाई हाई धायूका याः न्यायूकल, विधि
 विधान याय् माःगु याना कृत कृतज्ञ जुल, द्योया
 पहः चहः-सियाः वःलिस्य 'धिक्कार का, गज्याम्ह
 लाःगु !' धका पहुतावे नं जुल । तर याय धुंम्ह द्यो
 कतिला ज्यो हे जूसां छु याय ?' धकां कु-मि सह
 याना 'स्वयूका !' धका ई फूका च्वन, स्वंया
 नं च्वन !

च्वसापात्रा

१०५०

स्वांया-पुन्ही

श्री आशाराम शाक्य

थौं हे खःथें उगु दिन पासा
भी गौतम थन, भीथाय् वोगु !

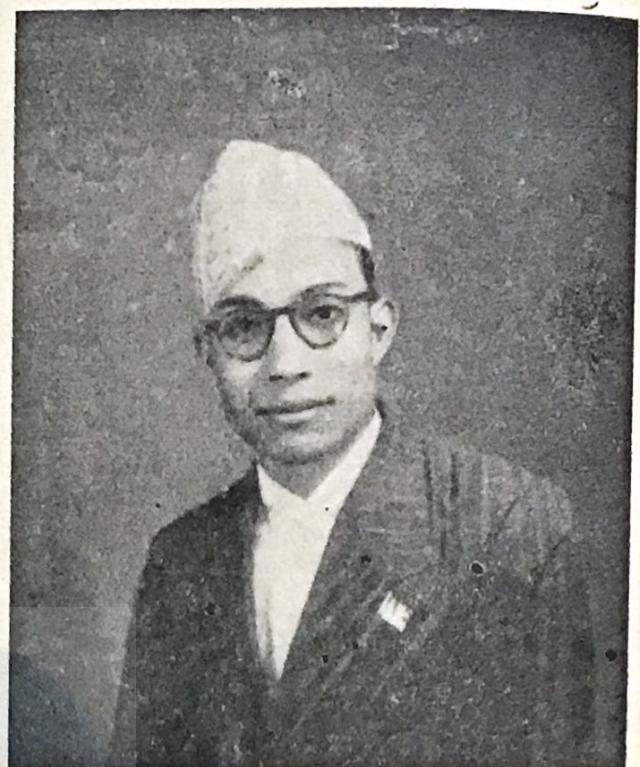
सौरभमय लुम्बिनिसं प्यख्यं
झंगः पंछि व समीर सकलें
हथास ब्वाँब्वाँ जुया अधैर्य

भी गौतम बुल धा जूगु, सखे !

थौं हे खःथें उगु दिन पासा
भी गौतम थन, भी थाय् वोगु !

मेधयुक्त गगने रवि वेवं
प्यख्यं यचुया फुक खन्य दइथें
पापं जक जाइ चंगु थव विश्वे
गौतम ब्वीवं धर्म पिजवःथें।
थौं हे खःथें उगु दिन पासा
भी शास्तानं बोधि-खँ ल्हागु !!

सकल अज्ञानी मानवपिन्त
मिंगु खँ न्यंका, मिंगु लँ ल्वीका
थःत थमं हे म्हसीक्य फय्का

न्हूगु सुन्दर विश्व थव दय्का।
थौं हे खःथें उगु दिन
भी शास्ता निर्वाण जू वोगु !!!

भाषाया महत्ता जन-बोधे

गुगुं जनपदे 'पाति,' गनं 'पत्र', गनं 'विथ्य', गनं 'सराव', गनं 'धारोप', गनं 'पोण',
गनं 'पिसील', शब्द प्रयोग जुइसा सुं भिक्षुं छगू शब्द जक ब्वना थव प्रयोग हे ठीक धया
च्वने मज्यू। थःगु जनपद्या प्रयोगे ममता मतसे गन छु शब्द प्रयोगे चले जू, उकिया
अनुसारं ज्या याथेमाः।

—अरुण विभंग सुत्त

कविता

श्री मणिकबहादुर चिन्नकार

सुनां न्यनी थुगु कविता पासा !
 सलसल लः थें न्ह्याना च्वंगु
 जिगु थव हृदयया खुसि धा,
 प्रतिपल भं भं न्ह्याना वंगु
 सः थवथवं च्वे प्याँ वःगु;
 सुनां न्यनी थुगु कविता पासा ?

ख्वचि-धा निंहिंहि पिज्वया ववं
 मा' बुल जिगु नित वक्षस्थल,
 अयनं मदु सुं हुया थव बीपिं
 आश्वासनया शक्ति विया,
 सुनां न्यनी थुगु कविता पासा ?

ख्यूंसे च्वंका सुपाँय् दुब्बां वल
 चन्द्रयात नं नुना नुना,
 उसिडसि धापिं ज्वतुला च्वंपिं
 लँजुवातय् न्ह्यों वया वन
 सुनां न्यनी थुगु कविता पासा ?

तिमिराच्छादित जीवन-मार्गे
 हाहाकारगु वाजंत
 थाका भं भं तच्चोगु सलं
 जगत थव थवेका ख्वेकल, हाय्कल,
 सुनां न्यनी थुगु कविता पासा ?

जिगु थव नुगःया आशाया खां
 मुसुसुसु काकां न्हिल्य त्यंगु,
 फ्यया जोरं कुतुं थव वन हा
 चिल्लाय् मिल्लाय् दंक जि ला,
 सुनां न्यनी थुगु कविता पासा ?

शान्ति के मानव

श्राभरोर् शुदर्शनं

[धकि उलेवं मि दनके जुया च्वंगुया ज्वाला खने दइ । मानवया प्रवेश । व हे ज्वाला स्वया छकोलं मानवं इप्पां थिप्पां मसी ।]

मानव—(विश्मय व्याकुलतां लाय् लाय् बुया)—
ए शान्ति ! शान्ति !! शान्ति !!! (मि छ्वया च्वंगु
पाखे स्वया) थन छको वा रे ख, (थुखे स्वया)
थन छको वा रे !—(मि छ्वया च्वंगु पाखे स्वया
च्वनी । हानं) अय् शान्ति !—थन छको वा धया
कि !—(वद्गु आशां लुखा पाखे स्वद् । मवया
निराशां रुवाः रुयुंकी हानं व्याकुलतां मि
छ्वया च्वंगु पाखे स्वद् ।)
(शान्तिया प्रवेश । प्रवेशया कारणं एकचित्तं
व्याकुलं स्वया मि नःगु स्वया च्वंह मानवया ध्यान
भग्न जुइ । शान्ति पाखे छको स्वद् । हानं मि नः
पाखे स्वया धया हड् ।)

मानव—ख, अन मि छ्वःगु ! मि छ्वःगु ख रे !! आः व
स्याइगु सुनां ?—आः व स्याइगु गय् !

शान्ति—अँ॒, फय् नं तस्सकं वया च्वन ।

(निम्हसिनं मि नःपाखे स्वद्)

शान्ति—ईः थव फय् नं गुलि वःगु ! (गा छको बांलाक
न्यड् !)

मानव—थव हे पश्चिमया फसं ला थव मि भं ग्वाना च्वंगु ।
ख, ख ! गुलि दनके जुइक छ्वःगु ।

शान्ति—(मि नःगु स्वस्वं थः न्होने मि नःगु स्वया
च्वंह मानव पाखे हृषिपात याना)—ईः गुलि
जक दनके जुइक छ्वःगु !—भर्म छ्वच्वं वया च्वनथे
च्वं ।

मानव—मि तस्सकं हे छ्वइ वल !

शान्ति—(भच्चां न्ह्यां वना स्वया)—अँ तस्सकं छ्वइ
वल ।

मानव—गुलिसित पुत जुइ !—गय् च्वंक पुत जुइ !! व
मी दुने लाःपित गुलि पुत जुइ, सह यानां सह याये
मफयेक मि पुत जुइ । इपि छ्वया च्वन जुइ, इमिगु
हेँ छ्वया च्वन !—थव मि सीथें नं मच्वनि !

शान्ति—अँ, सीथें मच्वं ।

मानव—शान्ति थव मिया प्रलय छको ख ।

(शान्ति लिसः वी मखु)

शान्ति—(जिज्ञासा व्यया) गनथाय् लाः व, खः ?

मानव—(उपेक्षां) मस्यु, गन थाय् लाःथे ! (दिना
उत्साहित जुइधुंका) न्ह्याथाय् लाःसां छ्वःगु मि
तस्सकं छ्वल, अशान्ति जुइत गावकं जुल, ख, ख—
मि दनके जुया वःगु !—अन दुने लाःपिनि छु गति
गुगु गति जुल जुइ !—इपि नं भीथें ला-हियापि खः ।
मि पूबले गय् पिहाँ वये नं मफु, दुहाँ वने नं मफु जुया
च्वन जुइ ।

(मानव दी । मानव दीवं व हे भावे स्वाकायंकी)

शान्ति—गुलि वाधावाथा कन जुइ, गुलि सी-म्वाय् जुल
जुइ, गुलि हाहाकार जुल जुइ !

मानव—(व हे भावे वया)—हे दैव, अथे ला याये
मत्यः का !

शान्ति—दैव धयागु दुसा वं नरदेवराज अग्निदेवतानि संसारे
शृष्टि याये मत्यःका !

मानव—आः छु यायेगु का !—व हाहाकार व चित्कार

मदयेकेगु निति थन सु दु ?—सु व मि स्यायेत व्वां
वनीम्ह, मि स्याइम्ह !

शान्ति—क्षि नं छको भाइ दीसां ज्यू का !

मानव—जि वना धका छु याये शान्ति ! (शान्ति
पाखे स्वइ) मिखा छको ल्वाइ हानं मि पाखे
स्वया)—जि छु यायेगु वनां ?—छेया फुक सिं जक
मखु, अप्पा अप्पा हे छ्वया च्वन ! दुने लाकक ला नौ
जुइ !—अहो !

शान्ति—(भं आग्रहया भावं)—क्षि छको भासँ रे !

('अजि ! अय् शान्ति अजि !'—नेपथ्यं सःता हइ)

शान्ति—(ध्यान भंग याना नेपथ्यं पिने स्वया)—
जि तले दु !—(आहानयाना)—ममता !—अय्
ममता !

(ध्यान नेपथ्यं पिने छ्वइ) स्वाने सः वइ।
अले हानं ध्यान छको मिं नया च्वंपाखे आक-
र्षित जुइ। ममताया प्रवेशं ध्यान हानं भंग

जुइ। मानव व शान्ति ममता पाखे स्वइ।
मानव मुसुं न्हिला छुं धाये त्यनीबले च्वाकिं
पहलं काज्जाक ममतां धाये धुंकी !)

ममता—जिमि कोठां हे खने दु का वः !—गपायसकं मि
छ्वःगु ! (मि नः पाखे स्वया बी, अले मानवं
छुं धाये त्यंगु मधासे मि नःगु पाखे स्वइ।
मि नःगु स्वस्वं)—मि छ्वयेत ला तस्सकं हे छ्वःगु
खः !—ईः गुलिसित पुइ, गुलि छु जुल जुइ ! स्वये हे
गुलि भयंकर !

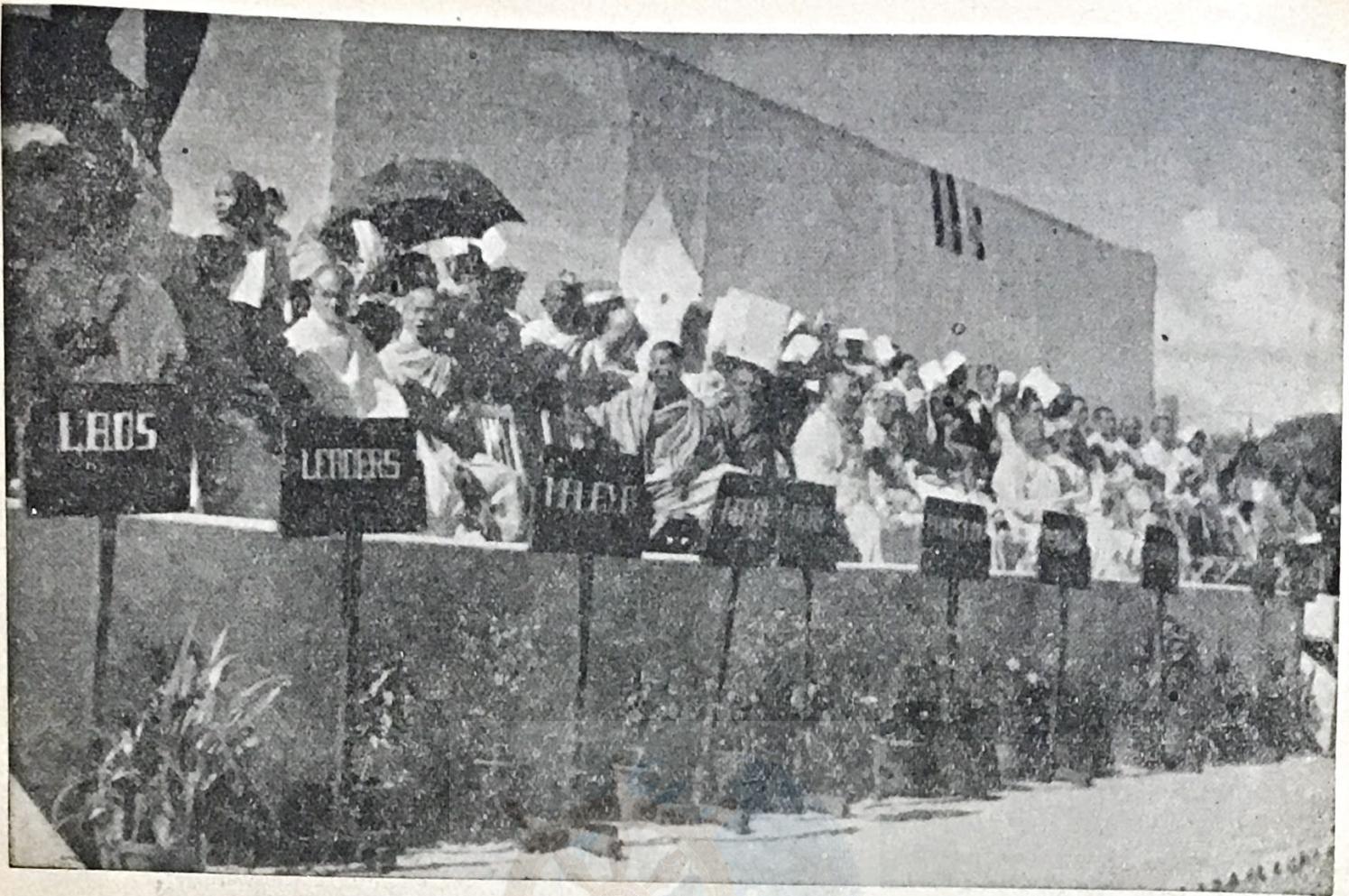
शान्ति—जि धया च्वनागु खः, (मानव पाखे स्वया हानं
स्वकेगु प्रयत्न भावे वना)—वेकलं लको स्वः भाःसा
ज्यू धका !

[मानवं लिफः स्वइ। हानं मिनः पाखे स्वइ। तर
चटू लिफः स्वया धाइ।]

मानव—वनां छु जुइ ! जि छु याये छु धका वनां ?

वंगु ध्यंगूगु विश्व-बौद्ध सम्मेलनया अतिथिपि यें तिनिरुयःया मंचे !

वंगु प्यंगूगु विश्व-बौद्ध सम्मेलनया अतिथिपि यें तिनिष्ठ्यःया मंचे !

शान्ति—अले छिथेँ वनां छु याये धया च्वंसा अन मिनःथाय् सु मनू थ्यनी ! गय् मि सी !

(मानवं छुं धाये त्यनीबले हे ममतां धाइ)

ममता—ईः छिं न छु खं ल्हाना दीगु ल्याऽ—खस्ख खखं नं सुं मी दुहाँ वनी ला ?—

शान्ति—अले मि सी गय् जुया ले ?—सकसिनं आमये हे जक धासा व हे मिं थन थ्यंक कः मवइ ? (प्रेरणा रूपे मानव पाखे स्वया)—झासँ !

ममता—(गर्व विरोध याना)—मखु मानव अजा, झाइ दी म्बाः !—

(खापा सः ताथें शान्ति न्यनी ! नेपथ्ये पाखे स्वया ममतां न्यने त्यनी ! शान्ति नं नेपथ्य पाखे स्वइ ! मानवं मिं नःगु स्वया च्वनी !)

ममता—सु वल थेँ !

(खापासः ताये दइ)

शान्ति—सु वइ, खयेत वःगु जुइका प्रेरणा ! खये सकलें सः, खयाः छुं याये छुं याना वी धका सुं हे मसः ! धाये

सकसिनं फु, याये धका सुनानं मफु !

(मानवं असन्तोष दृष्टि स्वइ ! स्वहाने सः वइ !

ममता व शान्ति स्वहाने पाखे लुखाय् मिखा छ्वइ ! मानवं हानं छ्वःगु मि स्वइ ! प्रेरणा प्रवेश !)

प्रेरणा—(सुथागुं छुं खँया प्रतीक्षा मयासे प्रवेश यायां)—शान्ति दिदि, व छेँ मिं नःगु बन्धुया छेँ लाथें च्वं !

शान्ति—धात्येँ ?

ममता—गन खः धका !

} प्रायः नाप नापं !

ममता—(थःगु खेँ अपेक्षा दृष्टिलाथेँ मती वंका पुनरावृत्ति याना)—गन खः धका ! गनया बन्धुया छेँ, गनया थ्व हुँ मिं नःगु छेँ !

शान्ति—(मानव पाखे स्वया न्यंका)—न्यना दी ला खः ? बन्धुया छेँ लाथें च्वं हँ ! ला नं लाथें च्वं !

ਛਕੋ ਕਿ ਸੋ ਭਾਸੁੰ ਰੇ !—

ਮਮਤਾ—ਕਾ, ਬਾਂਲਾਕਨਿ ਲਾ ਖਧਾ ਦਿਸੈ !

ਸ਼ਾਨਤਿ—ਨਵਾਗੁਸਾਂ (ਛਕੋ ਦੀ ਮਾਨਵ ਪਾਖੇ ਹਉਪਿਤ ਯਾਨਾ ਅਪੇਕ਼ਿਤਥੋਂ ਜੁਧਾ ਚਵਥੋਂ ਚਵਗੁ ਸਵਧਾ)—
ਨਿਨਾ ਦੀ ਲਾ !—(ਮਾਨਵਾਂ ਮਥ: ਪਹਲਾਂ ਲਿਫ: ਸਵਡ) ਨਵਾਗੁਸਾਂ ਛਕੋ ਕਿ ਭਾਸੁੰ ਰੇ !

ਪ੍ਰੇਰਣਾ—ਖ:; ਛਕੋ ਭਾਇ ਦੀਸਾਂ ਜਯੂ !

ਮਾਨਵ—ਜਿ ਵਨਾ ਧਕਾ ਛੁ ਧਾਏ ਫੁ ? (ਦਿਕ ਭਾਵੇ ਤਮਾਂ ਤਵਲਾਂ ਸਵਧਾ ਚਵਨੀ !)

ਸ਼ਾਨਤਿ—ਈ: ਗੁਜਾਗੁ ਪਹ: ਖ: ਲਾ ਕਿਗੁ ! ਛਕੋ ਵਨਾ ਕਿਤ ਛੁ ਜੁਝਗੁ ਦੁ ? ਛਵਧਾ ਚਵਗੁ ਮਿ ਛਵਧਾ ਹੇ ਚਵਨ ਤਿਨਿ !
ਫਹੁ ਨ ਹੁਇੰ ਹੁਇੰ ਵਧਾ ਹੇ ਚਵਨ !—
(ਮਾਨਵਾਂ ਹਾਨਾਂ ਸਵਧਾ ਜਕ ਚਵਨੀ !)

ਪ੍ਰੇਰਣਾ—ਸੋ ਸੋ ! ਭਨਭਨ ਦਨਦਨ ਛੁਵਲ !—ਕਾ ਰੇ ਅਜਾ
ਛੁ ਸਥ ਜਕ ਸਵਧਾ ਚਵਨਾ ਦੀਗੁ ?—ਤਾਪਾਕ ਵਿਸਮਧੀ ਸਵਧਾ
ਚਵਨੇ ਸਿਕੋ ਸਤਿਕ ਵਨਾ ਪ੍ਰਲਕਧ ਸਵਧਾ ਦਿਸੈ ! ਫੁਗੁ ਗੁਹਾਲਿ
ਬਿਧਾ ਦਿਸੈ !!—ਜਿ ਸਖੇ ਲਾ ਧਾਤਥੋਂ ਨੰ ਵ ਛੇਂ ਬਨਖੁਆ ਹੈ
ਛੇਂਥੋਂ ਚਵ !

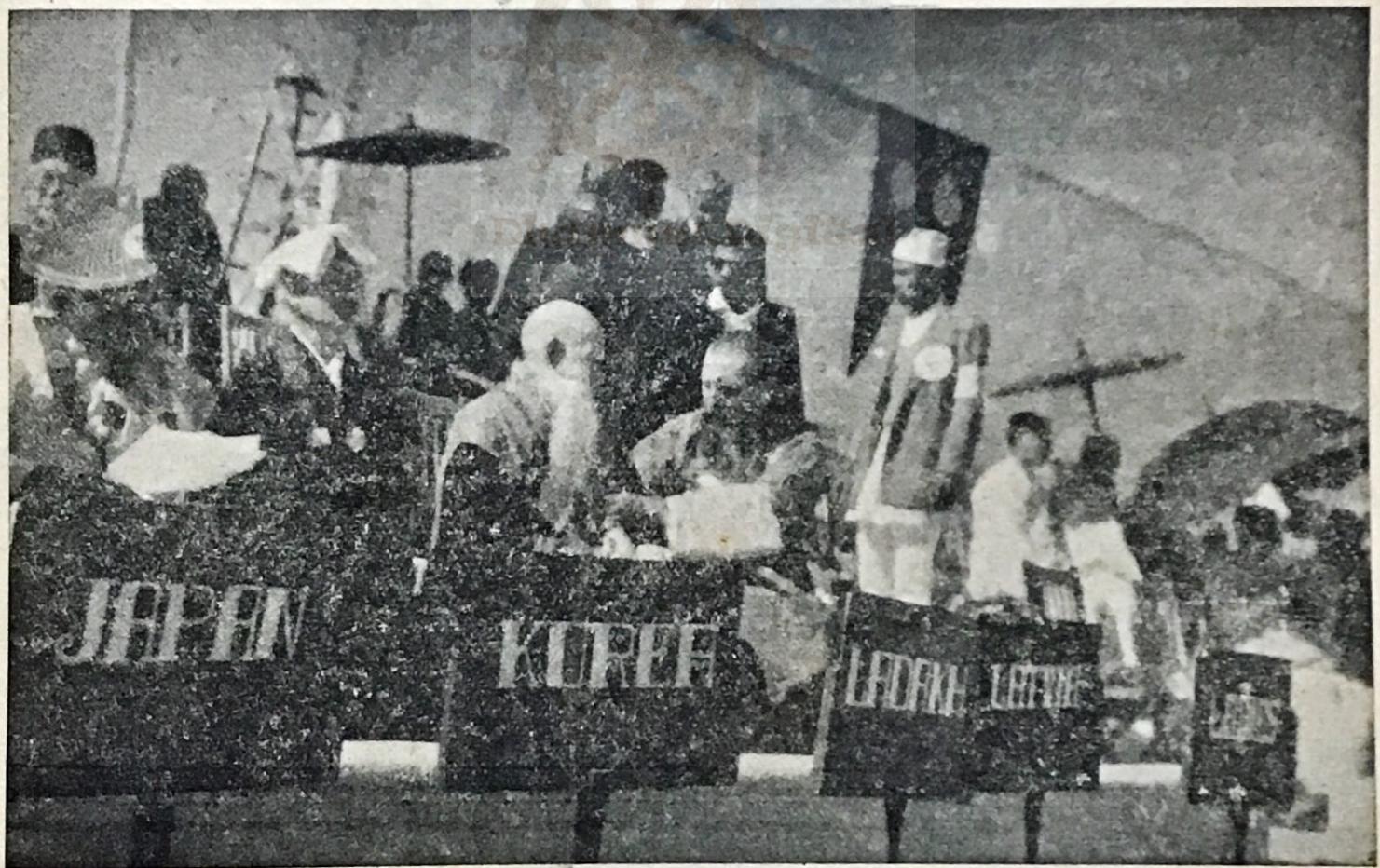
ਮਮਤਾ—ਬਨਖੁਆ ਛੇਂ ਨਿਨਿ ਲਾ ਖ ਹੇ ਮਖੁ ਕਾ ! ਥੁਕੀ ਲਾ
ਬਾਜਿ ਹੇ ਤਥੇ ਛਾਓ ! ਧੌਨਵ ਵ ਫੂਨਵ ਪਾ:ਗੁ ਖੱਲਾਨਾ ਚਵਨੀ !
(ਮਾਨਵ ਪਾਖੇ ਸਵਧਾ) ਮਲਿ: ਵ, ਮਿ-ਮਾਂ ਨ:ਥਾਧ
ਵਨੇਗੁ ! ਹੂਲਕੂਲੇ ਛੁ ਜੁਝ ਗਹੁ ਜੁਝ ! ਥ:ਗੁ ਜ੍ਯੂ ਧਧਾਗੁ
ਥ:ਗੁ ਜ੍ਯੂ ਕਾ !

ਸ਼ਾਨਤਿ—ਬਨਖੁਪਿਨਿ ਛੇਂ ਗੁਜਾਗੁ ਜੁਧਾ ਚਵਨ, ਮਮਤਾਧਾ ਜ੍ਯੂਧਾ
ਮਾਧਾ !—ਗਹੁ ਕਿਂ ਨ ਮਤਾ: ਕਿ ਛੁ ? ਛਕੋ ਭਾਧਾਂ ਛੁ
ਜੁਝ !—ਕਿ ਮਕਾਸਾ ਬਨਖੁਪਿਨਿ ਛੇਂ ਸੁ ਵਨੀ ?—

ਪ੍ਰੇਰਣਾ—ਖ:; ਖ: ਭਾਧਾ ਦੀਮਾ:। (ਮਾਨਵਾਂ ਲਿਫ: ਸਵਡ
ਹਾਨਾਂ ਮਿ ਨ:ਗੁ ਸਵਧਾ ਚਵਨੀ ! ਮਾਨਵਧਾਤ ਨਿੱਕੇਥੋਂ
ਧਾਨਾ)—ਭਾਧਾ ਹੇ ਦੀਮਾ: ਕਾ ਵ !
(ਮਾਨਵਾਂ ਲਿਫ: ਸਵਧਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਤਮਕ ਹਾਉ ਸਵਡ)

ਸ਼ਾਨਤਿ—ਛੁ ਵਿਚਾ: ਧਾਨਾ ਦਿਧਾਗੁ ? ਨੁਗਲੇ ਖੱ ਵਾਧੇਕਾ ਚਵਨੇਗੁ
ਈ ਮਖੁਤ ! ਪਲਾ: ਨਵਾਕਾ ਦਿਸੈ !

ਮਾਨਵ—ਗੁਜਾਗੁ ਦੁਰਾਗ੍ਰਹ ਖ: ਲਾ ! ਜਿ ਧਾਏ ਫੁਗੁ ਛੁ ! ਧਾਏ
ਫੁ ਧਕਾ ਸ਼ੁਰੇ ਜ੍ਰਧਿ ਵਨੇ ਹੇ ਧੁਂਕਲ ਜੁਝ, ਮਿ ਸਥਾਧੇਤ ਸਵਧਾ
ਚਵੇ ਹੇ ਚਵਨ ਜੁਝ ! ਥਪਾਧਸਕ ਫਹੁ ਵਧਾ ਚਵਲੇ ਮਿ ਸਥਾਧੇ
ਧਕਾ ਕਥਾ ਹੈ ਤਵਧਾਸਾਂ ਸਥਾਧੇ ਫਹੁ ਮਖੁ !

ਚੰਗੁ ਧੰਗ੍ਰਾਗੁ ਵਿਸਵ-ਬੌਦ੍ਧ-ਸਮੇਲਨਧਾ ਅਤਿਥਿਪਿ ਧੋਂ ਤਿਨਿਖਧ:ਧਾ ਮਂਚੇ !

(मि नःपाखे स्वइ ।)

शान्ति—थः छै क्रुखा जक भिसा शान्ति दुसा गाःपि मनूत !
(दिक्षु जुया)—जि जक बन्धुपि स्थाःपि धका जुइका
मखा !—छि थ, मलाःका मखा । (दिक्षु जुया भयालं
कस्वः वनी । लाकाँ सः वयेका वंगु पदचाप ताये
दइ । छकोलं भाव पाका सःतेथे याना नेपथ्यं
पिने लक्ष्य याना)—ए धर्म दाई नं मिनःथाय् भाये
त्यनागु कि छु ?

(नेपथ्यं निर्विभावं ताये दइ—‘ज्यौ, छको स्व
वने धका--’)

शान्ति—(थुखे मानव पाखे लक्ष्य याना)—न्यना दी
ला खः ? धर्म दाइ नं भायेगु हँ, नापं भासँ रे !—

(मानवं उसिमिसिं दंगु भावे थुखे स्वइ)

प्रेरणा—शान्ति अजिया नुगः तयेत जकसां छको भासँ रे !
जि अपाय् संकं बिन्ति याना च्वना, छको भासा गुलि
ज्यूगु खः !

ममता—छ प्रेरणा साब च्वाकिं जुया जुल !

शान्ति—(पिने लक्ष्य याना)—आसे धर्म दाइ, वेकः
नं नापं भाये हँ !

प्रेरणा—ममता दिदि, छि यःगु धया दिसँ धायेत ! जि नं
निंति थुजागु पलाखे बनेगुली प्रेरणा बीगु मि हे खना ।
ममतां मायां केके जक पुया हे ला थन स्यना च्वन ।
(ममता थुस्स च्वं च्वनी)

शान्ति—(थुखे मानव पाखे स्वया)—भासँ रे ख !
अन धर्म दाईनं भायेगु हँ ! धर्म दाई पिने दना पिया
च्वना दिल । बन्धुपिसं छु धाइ । थौं अशान्त व दुःखया
दिने आपदया समये ख्वाः क्यं मवसे कन्हे छि सुखया
इले गय् दुखः बनेगु !

मानव—छिःछिः, छिःछिः !

प्रेरणा—(निहलेगु न्हीकेगु प्रयास याना)—गय्
छिःछिः—छिःछिः धया दीगु खः ला !

मानव—(प्रेरणा पाखे तमं स्वया)—हाले मत्य छ
प्रेरणा धयाम्ह नं (बनेगु प्रयत्न याइ ।)

शान्ति—प्रेरणा सुकं च्वंसां जि च्वने मखु !

(मानवं पलाः छी । कोटं फीत सनी ।)

प्रेरणा—जि जक ब्राय् सुकं च्वनी ! खःथाय् ज्यूथाय् भिथाय्
धायेत ध्वानां छु पाप लाकू ला ? थौं अन मि नःसा
कन्हे भी थाय् मनइ धका धाये फु ला ?

ममता—मेपिनि मनं मखंगु खै गय् जोर बिया च्वना
दी फु !

शान्ति—ब्राय् मखं । माक्षि खं ज्यूसा मछवये धका सनीपि
छिपिथे जाःपि थन दु अले !

(मानवं कोटं फी सिधयेकी)

ममता—ल्वहँथे ब्राःगु नुगःपि !

शान्ति—(मानव छुं माला च्वंगु स्वया) छु माला
च्वना दियागु ?

(नेपथ्यं सःता हइ—अय् मानव ! मानव !—
याकनं वा रे स्व ! मलाइ स्व !

शान्ति—छु माला दियागु क्षि ?—अन धर्म दाई दना
पिया च्वना दिल ।

(छुं माला च्वंम्ह मालेगु तोता न्ह्योनेसे च्वंगु
लाकाँ न्ह्याइ)

(नेपथ्यं सःता हइ—याकनं, मानव ! अय्
मानव याकनं वा रे स्व ! मि भर्भं छ्वल जुइ,
याकनं वा रे खः !)

मानव—वल वल नु !

[मानवया प्रस्थान । पटाक्षेप]

कायगतानुस्मृति

[संयुक्त निकायया आधारे ।]

सुम्भर जनपदया सेदक गामे तथागत विहार याना बिज्याना च्वन । वसपोलं थः अनुचरपित आज्ञा जुया बिज्यात :—

‘भिक्षुपिं ! मती ति, थन जनपदे जनपद-कल्याणी वइगु खँ न्यना आपालं मनूत मुं वल, वयागु प्याखँ स्वयेत म्ये न्यनेत मनूतयेगु मन थपाय्-सकं आकर्षित जू कि तुरन्त हे अन मनूतयेगु भीड़ जुइ धुंकी, थुलि भीड़ जुइ कि मनुखं मनूयात काका तइ, तुर्ति बैं चुइ म्वाक हूलं काका हे मनूत न्हां वना च्वनी ।

अजाथाय् सुं छम्ह व्यक्ति वया धाइ, गुम्ह म्वाये मास्तेवः सी मास्ते मवः, गुम्हसित सुख-भोग यः दुःख मयः व थन वा ! अले वं धाइ, ‘हे पुरुष ! छं थव चिकनं बिलिबिलि जाःगु चिकं-थल ज्वना जनपद-कल्याणी थासं अथवा व जन समूदायया

दथुं जुना हुं, छंगुल्यूल्यू तलवार ज्वना वम्ह छम्ह दइ । गन थाय् छं चिकं-थले चंगु छफुति चिकं वाकी अन हे वं छंगु गःपः त्वाः ल्हाइ ।’

‘भिक्षुपिं ! आः छ्रिमिसं गय् छु मती तये, व चिकं-थल ज्वना वंम्हसिनं थःगु चिकं-थले सारा इन्द्रीय केन्द्रीभूत यायेगु सिवाय् मेथाय् गनं मन छ्वया च्वनी ला ?’

‘च्वनी मखु, भन्ते !’

‘भिक्षुपिं ! जिं छु खँ थुइका बीत थव उपमा हया च्वना व थव खः—छ्रिमिसं नं निर्वाणया साधनाय् उलि हे तल्लीन जुया कायगतानुस्मृति ध्यान यायेमाः ।

‘भिक्षुपिं ! छ्रिमिसं कायगतानुस्मृतिया भावना याये सयेकि, अभ्यास याये सयेकी अले कायगता-नुस्मृति हे थः याना छ्वये फयेकि ।’

—:०:—

प्रेरणायात्

श्री भृगुराम

नवरात्रा

१०००

मौन प्रेरणा हृदय व्योमया
उसिहिं थौं छाय् दना वया ?
कण्टकमय जग धैगु सीकुनं
धित्तु धिना छाय् वैगु धया ?

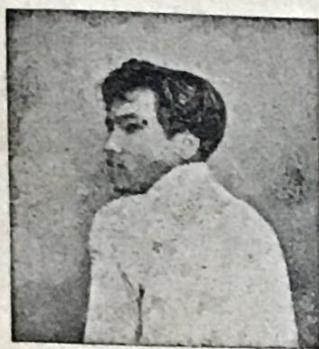
वैथें मि जुया नौ याय् फयमा
कंभा पर्वत दं वैगु,
क्षण-जोशां जक वैम्ह छ खःसा
ल्या'हुं प्रेरणा विन्ति धया !

म्वाना सी थें ज्वीगु सिवे जा
सिना अमरता काय् बंला,
उकिं छंगु नं थव हे विचाः सा
टेक कया वन्य मा: खंला ?

—*:०:*:—

મંગલવારણ સુથે

શ્રી દુર્ગાલાલ

હું મિસા સ્વો ! ગુલિત બાંલા તૈસ્ય ચ્વં રૂવા મૃગ-મિખા
હિસિ દુ આહા ! વાત ઝોઝો મોતિ થીયેં બા હિરા
લવ્યક છાઇસ્ય ચ્વંગુ ન્હાયુલિક અતિક નાઇસ્ય ચ્વં ન્યતા
સરલ જૂસાં મોહિની રૂવાલય દુ ન્યંકં વૈક્યજા ।

શિષ્ટતાયા ભાર કવબુયા સ્વચ્છ હિમથે મન દુમ્હ
શુદ્ધ નેપાયા મિસાથેં ધીર બીર્ય પૂર્ણમ્હ
રક્ત-મૃતુસિ લાલપાયા હોગુથેં ભ્રમ જૂ હનં
ચિકન મદુસાં ગુલિત કુલિચિં અજા તકિ બાં લ્લગુસાં ।

મન કપાલય ચ્વંગુ સિન્હલં ધ્રુવ નગુથેં બ્યૂ મજા
બુદ્ધયાથેં ન્હાયુપનં ઉતિ છાયુપિયા ચ્વં રૂવાવયા
ઠિક સસુમાંયા નુગાબાં લ્લગુ ગાયા ફ્રો અહા
થગુ છેં હે થાગુથેં ચ્વં પર્સિ બાંલા સ્વો વયા ।

જ્વોંસ્ય પુજભઃ મદિસ્ય વન ગાંભીર્ય રૂવાલં ભયુબિકા
લ્લમ્હ નકતિનિયા ઉષાથેં ઉષણતા મદુ વૈક્ય ભ્યા
થોઁ છુ મંગલ વાઃ જુયા લા મસ્યુ ખું નુગલે છુછુ તયા
મરુ ગણેદ્યોયા પુજા જક યાયુત વોગુ વ જ્વીમખા ।

લાયુકુલી જક થયન અચાનકં હુલ્લ ભુંકા ગુલિ મનૂ
સું મચા છમ્હસ્યાત પુલિસં હઃગુ ખન વં લુત્તુલું
“બગલિ મારા” ધાયુવ સકસ્યાં, દિકલ ગતિ વં ન્હાયગુ
મસ્સુકા તલ ભાવ હીકલ મસ્યુ મને જક છૂ છુ લ્લુ ।

રૂંક્વસ્યાં થુકલં બિયા વન ભુનુનુ હાલા થુગુ કર્થ
“કનિતસેં જક શોક તાઈ કાય મચા મદુ ધૈમનં”
ન્હ્યબિયેં થુગુ શબ્દ જક દ્વાઁ વન્યવ ગયથેં ન્હાયુપને
આક ભાકાય વૈગુ લહાતી ચ્વંગુ પુજભઃ લાત બંયુ ।

કામના જક વૈગુ સ્યન્યવં ધીરતાયા છે દુન
ભાવના દુન્ય સ્વત્તુસ્વયુવં લવીક્ય મફુચ્વો ગનગન
વય વનેયાપિ મનૂતયુસં હિસ્યાયથેં સ્વૈચ્વન
સાપ લજ્જાં કવોછુના બંયુ ચ્વંગુ પુજભઃ કૈયન ।

निर्णय

श्री गोकुललाल अमात्य

[नेपाल भाषा समितिया आयोजनाय् जूगु साहित्य
सम्मेलने न्यंके धुङ्कूगु ।]—सं०

चिकुला । तस्सकं हे चिकुसे च्वं । तर छु याय् थःगु याःगु ज्या तोते मज्यू । अलसी मचा-से दना भया चाय्का । कुछि पाःपि मनूत हे खंके कै मखुथें च्वं । अय्सां कोथीक स्वयाबले भचा तापाक छम्ह मनू व्वाँय् वया च्वंगु जिखना । वन्होने ध्यन । तर जित आश्वर्य जुल-व जिगु हे छेँ दुहाँ वल ।

वं वया जित धाल,—“कुने मनू वः दु ।”

“थवयूतिनसे सु वइ !” खँ धुर्का जिधया ।

“मस्यु सु थे० ? ल्याय्म्ह चाम्ह, सँ कुलि कुलि चिं तस्सकं हे बांला । थय्क स्वःसा छुं जूम्ह थे० मच्वं । तर ख्वाः भचा चमकं ।”

जिं हाय्केत धया,“ मैजुयात यल लाकि छु ? न्हापायाम्ह सिकं बांला ला थे० ?”

“छ्या सिकं निं बांला का छुले ?” वं शान यात ।

“छु...?” जिं न्हाति कय् कुका ।

“छाय् हाय्का च्वने माल ले जिमित ।” मैजुं सफाइ बिल छकः खुया पुलुक जि पाखे स्वल । अले तले वन ।

जि नं लंलि फिना कुने वया । जि खनेवं वं नमस्ते यात । जिं नमस्ते यायां धया,”—जिं छिगु छु सेवा याय् कै थे० ?”

“तले भासँ” धका वयात तले जिगु खँल्हाय्गु कोठाय् व्वना हया । मेचे फेतुका धया,”—छित छु जुल ?”

वं धया हल, “डाक्टर साहेब, गबले० गबले० जिगु थव हृदय तज्याना वइ थे० च्वनीगु । छकः निकः थपाय्सकं ध्वाका ध्वाका सनी मानो० हार्टफेल हे० जुझें । जिगु थव हृदये छुं विकार अवश्य दु । जिगु थव हृदययात छकः वासः याना दीसा जीवन भर छिगु ऋणी जुये ।”

जित निश्चय जुल—थव छम्ह मनोवैज्ञानिक रोगी खः । वयागु कपाले च्वंगु छगू छगूरेखां जित संकेत यात—वयागु हृदययागु विकार छुंरक्त प्रवाह स्यना मखु—वरु मानसिक चिन्ता वा पश्चात्तापं जूगु खः । आवेशे खँ ल्हाः वःम्हला धैर्ये नं जित शंका जुल ।

हाकनं वं धाल—“अँ ! छगू मेगु नं लुमना वल जिगु स्मृति तस्सकं हे चेतनाशील, थवयात नं छकः अचेतनाशील याना विया दीसा ज्यू । थव संसार लोमंकेत जिं गोकः मछि अय्लाः त्वने धुन, गजि त्वने धुन, अफीम् नय् धुन । तर मज्यू, न्ह्यलं चाल कि व हे जक स्मृति जित भस्म हे याय्त सनीगु । जिगु हृदययात ह्वाना ह्वाना छ्वेका वीगु । गन जिगु हृदय छ्वल, अन जि वे० थे० ज्वीगु । जिगु हृदय नायू क्यातु-तस्सकं हे कमजोर । थव खँ जिं सुयातं नं मकना । जिह्वा डाक्टर छि खः ।

छित जिं विश्वास याय् धुन। उकीं जिं कना। जिगु कमजोरीयात संसारं सीके बी मज्यू। इमिसं लाय् बुइ। उकीं थयोगुपाखें इमिगु मिखा पीका च्वने फःसा जक ज्यू। इमिसं पिनेयागु जक खं। दुनेयागु स्वयंगु शक्ति इमिके मदु। उकीं डाक्टर साहेब, जिगु श्व कमजोरी, जिगु हृदयया विकार व चेतनाशील स्मृतियात मद्यका जिगु उद्धार याना विया दी धैगु तःधंगु...।”

कारण बांलाक सीकेया लागी जिं धया,”-उगु खँय् छिसं धन्दा हे कैदीम्वा। माःगु स्वया फुगु चागुतक याना बी। जिपि छिकपिनिगु लागी जा खः नि, छिकपिनि पासा हे ला खःनि। उकीं न्हापालाक जिं छिके छगू निगू खँ न्यने।”

वं याउँक धाल,-“ज्यू डाक्टर साहेब, खःगु खँ हे मकंसे वासः याका थःतथःमं धों लाइपि मनूत ला कां हे जुल नि। न्यनादिसं, फक जिं थःगु रोग-या परिचय बी। तर डाक्टर साहेब बहु याकनं...। मेपिके ला सत्य जिगु पत्यार हे मदु। छि हे छम्ह जक...।”

जिं सान्त्वना विया,-“जिं धाय् हे धुन छित, रक्ति भर जक हे धन्दा कैदी म्वाः। फँछि फतले जिं याकनं लाय्का बी। गुलिखे ल्याय्महत त्रिथाय् आमथें जाःगु ‘केस’ ज्वना बय् धुकल।”

वयागु ख्वाले आशा-मत थिना वःगु जिं खन। वयागु व क्रूर ख्वाःया दुने हृदयया छगू कुंचाय् वेदनां जाया च्वंगु स्वयंगु अप्रत्याशित प्रयत्न याना च्वना।

जिं धया,—“हृदय ध्वाका ध्वाका सनीगु ला ततःसकं हे निष्ठुर स्मृतिं याना खः। व हे स्मृतिया नाश छिगु रोगया वासः जुइ। उकीं जित धैदिसं— व छुकिया स्मृति गुकिं कि छित अपाय्सकं दाहा यात, भस्म यात ?”

भसुकाः तया वं धाल,”-खः डाक्टर साहेब, श्व खँ धात्यें हे खः। व हे निष्ठुर स्मृतियात स्याय् माला च्वन। धात्यें जिगु थुगु अवस्थाया कारण व हे निष्ठुर, क्रूर, व भयंकर स्मृति हे खः। यदि व स्मृति मदुगु जूसा जिगु जिन्दगी थथे जुइ मखु। खः डाक्टर साहेब छिसं धया दीगु धात्यें हे खः। धात्येंयाम्ह डाक्टर जिं छि छम्ह हे जक खन। छि नाप मलागु जूसा जिगु छु गति जुझगु ! अहो ! धन्य भाग्य ! निराशा पुखुली नं आशाया बलचा दु खनि !”

पूरा सान्त्वना वीत जिं धया, “निराशा पुखुली आशाया बलचा अवश्य दु। व मदुगु जूसा ला श्व संसार न्हापा हे कोदले धुकल जुइ। निराशा फुक रोगया हा खः उकिं ‘आशा’ फुक रोगया वासः खः। उकिं छिसं निराश जुया दीगुया ज्या मदु। विश्वास याना दिसं छिगु रोग याकनं लाइ। श्व पक्का।”

“डाक्टर साहेब...” आशातिरेक नेत्रं वं जित खल।

आः जिं वैत छु धाय्गु ? वयागु छुं हे खँ वं कंगु मखुनि। व छुकिया स्मृति गुकिं कि वयात अपाय्सकं वाथा वाथा कंकल ? श्व सीकेगु परमावश्यक खना जिं धया,—“स्मृति धैगु धात्यें हे गजबगु चीज ! मेगु मिखां खनि तर श्वयात हृदयं चाइ। खनीगु लोमं तर चाइगु लोमंके थाकु। छं चीज मिखां खन धाःसा वयागु नैतिक मूल्य झीगु जीवने अपाय्सकं मदु। तर झीगु हृदयं चाल धाःसा उकिया प्रभाव गजब ! व चीजया प्रभाव जीवन भर लाना च्वनी कि च्वनी। तर व चीजया प्रकृति स्वया वं वयात लोमंके नं फय् फु, लो ममंके नं। उकिं छिगु बांलाक हे वासः यायू जा जित व छुकिया स्मृति खः व सीकेगु आवश्यक।

व स्वयालि तिनि जिं छित माःगु वासः वा सल्लाह बी कै। मखुसा जा खिउँगु तुंथी तिन्हुइगु जक जू वनी।”

भसुकाः तया वं धया हल,—“डाक्टर साहेब, व छुकिया स्मृति धाय् गो ? व लुमंका हल कि हे जिगु थव हृदय ह्वाना ह्वाना छ्वइ। सत्य, ग्यानापुसे च्वं व स्मृति-ह्वम्हि हे जिरिंग जुया वय् यो, नुगःचु फिरर खाय् यो। अले जि थःगु हृदये छुं अधीन मदुगुथें च्वना वय् यो। गुबलें जिगु थव हृदय ततःसकं ख्वय् यो, गबलें गबलें पश्चात्तापया गसूचां सूबय् यो। अले जि थःत थःमं घृणायाय् मास्ति वो। अले जिगु लागी थव संसार नं घृणा पात्र जू वइ। जिगु जीवन निरर्थक जूवइ नीरस जूवइ। अले छु म्वाय् गु थयोगु जीवन ? डाक्टर साहेब, पश्चात्तापं ग्लानि जुइका भसुकाःया शरणे जक म्वाय् गु छु जिन्दगी ? डाक्टर साहेब, जित थयोगु वासः बिया दिसँ गुकि जि थव संसारयात भुमुक्ल लोमंके कै। अले तिनि जिगु हृदये शान्ति वइ। जिगु हृदय ध्वाका ध्वाका सनीमखु। जिगु स्मृति चबुइ !”

जिं धया—“मखु छिसंभूल याना दिल। अयोगु खँ व स्मृतियात थःगु हृदये दुनेतुं तया तय् मज्यू उकि भन हृदययात जक दुनें दुनें छ्वेका हइ। अयोगु स्मृति जंगले दुने घज्जाया दथ्वी गुन गुन च्याना च्वंगु मि थे खः छुं अवसर दत कि हे सारा जंगल नौ याना बी। व प्रकाश याना मदीकं छिगु हृदये गुबलें हे शान्ति दइ मखु। उकि छिसं विश्वास याना दिसँ—जित व खँ फुक्क कना दिसँ। छित माःगु वासः याना लाय्का मब्यूसा जि मनो-वैज्ञानिक डाक्टर हे मखु। धैदिसँ।”

“डाक्टर साहेब, छिसं नं जित हेस्याना ला दीगु मखुला ?”

“रोगीयात हेस्याइम्ह डाक्टर गुबलें हे डाक्टर ज्वी मखु।”

“जिं जीवने छगू तःधंगु पाप याना गुकिया प्रायश्चित्त हे ज्वी कै मखु। गुगु ज्या थव संसारे तस्सकं हे घृणित। न्यने मात्रं हे न्हायपं अपवित्र जुइगु, दूषित जुइगु, घच्यापुसे च्वंगु, ध्वगीगु, नवःगु त्वं दागु-पालितःनसें मि छ्वया वझगु…। संसारे व चीजया छुं हे मू मदु। व थें जाःगु घृणित चीज थव संसारे छुं हे दइ मखु, छुं हे मदु ! व हे ची-जयात जिं थःगु जीवनया आधार याना, जीवनया अर्थ याना, जीवनया सम्पति याना, जीवनया आत्मा याना। थव हे जिगु जीवनया छगू तःधंगु भूल।”

“व छु चीज ?”

“न्यना दीगु ला डाक्टर साहेब, वाक्की वइ”

“वइ मखु धैदिसँ।”

“व चीज खः-‘प्रेम’।”

“मतलब ?”

“जिम्ह प्रेमिका सित डाक्टर साहेब ! जिगु मुदु तज्यात, जिगु हृदय ख्वल जिगु आत्मा मन्त, जि मनू मखुत।”

“छु जुया सीगु ?”

“व हे हाला च्वना डाक्टर साहेब ? व हे प्रेमया लागी सित—व हे प्रेमं याना सित।”

“जिं मथुल।”

“डाक्टर साहेब छिसं थुनं गथे थुइ ? जिं हे थथे धाय् फुगु मखु। जिपि निम्हे सित छु अदृश्य शक्ति साला छथाय् हे छगू हे लक्षे ध्वाना यंकल व जिमिसं मस्यू। अनं अनायास बिछोड जुल। तर छुं खँ मदु बिछोड जुलं। तर ‘हृदय’ धैम्ह छम्ह अस्योम्ह फंगलं थव सह याय् मफुत। व न्ह्याबलें

[ल्यंगु ७१४ पेजे क्वे]

जीवन

श्री “प्रज्ञा”

‘जीवन’ सम प्रिय मेगु मदु, थन यदि दुःख मवोसा ।

‘यौवन, थें बालागु छु दु, वृद्धि व रोगी जुइ म्वासा,

‘बुद्धि’ थें भिं मेगु मदु, मभिंगु लँय् व मछ्योसा,

‘आरोग्य’ सम लाभ मदु, यदि व वैद्य मखोसा,

‘धन’ थें इज्जत मेगु मदु, यदि व फुना मर्वसा;

‘जीवन’ सम प्रिय मेगु मदु, थन यदि पीर मवोसा ।

‘खुँ’ थें लजगा मेगु मदु, ज्वना यदि मयोसा,

‘जू’ थें बेपार मेगु मदु, गबले यदि मबूसा,

‘वेश्या’या सम प्रेम मदु, बेइमान मयासा,

‘धर्म’ सम उपकारक मदु, यदि मार मवोसा;

‘जीवन’ सम प्रिय मेगु मदु, थन यदि मृत्यु मवोसा ।

[७१३ पेजया ल्यं]

खवः । म्ह्याबले व हे जक लुमंका च्वनी ।’ मगज धैंगु चीजया नं छुं मू मदु खनी-जब हृदय खवइ । गो जिगु मगजं छु याय् फत जिगु हृदययात ? जिगु हृदयया संगु बच्छि नं संके मफु । अले विवश जुया जिगु हृदयं नं व हे छगू जक हे ज्या यात-गुगु यायूत मगजं पंगु खः । विछोडया तीरं वयात झन झन असह्य जुया वल । ला नं ला फुना वन । जिगु हृदयं नं सह हे याना च्वन-सहयायूगु धैर्य व क्षमता जिगु हृदययाके दु । उकिं वं उगु ईयात पिया च्वन-गुगु इले वं थःगु खवाय् प्रेमया सन्देश जिम्ह प्रेमिकायात वी । जिम्ह प्रेमिकायागु हृदये नं छन्हु व चीज अवश्य उत्पन्न जुइ । धव हे जिगु विचार । तर जिगु हृदय कां जुया च्वंगु जि मखं । जि मचाः ।

“जि गुलि धैर्य-धारी उकिया फि दुगं जिम्ह प्रेमिका अधीरम्ह खनि । जिगु व्यवहारे ‘जिगु हृदयं नं वयात प्रेम याना च्वन’ धैंगु वं खंके मफुत । जित वं निर्मोही व निष्ठुर खन । व हताश जुल । वं थःगु प्रेम लित मकाः । काइ नं गथे ? वयागु हृदय नं जिगु थें जुया च्वन जुइ । अले जित निराशां जाःगु प्रथम तथा अन्तिम पौ च्वया याउँसे च्वंक प्रेमया लागी आत्म बलिदान यात । वं जिगु फुक लाका यंकल, चफुना यंकल, त्याका यंकल । आ वयागु आत्मायात आत्माञ्जलि विया वयात नापलाः वनेगु शक्ति बीगु वासः विया दिसँ डाकर साहेब !” धका वं नोट छकले ‘टेबिले’ तया विड ।

जि छकः धुरे जुया । म्हम्हि जिरिंग जुया वल । अले गबले नोट स्वया, गबले मनू स्वया, गबले वयागु रोग स्वया च्वना ।

नारी

सुश्री उमादेवी मानन्धर

जि इया-भी तिना लासाय् सुम्क ग्वारा तुला । अनेक कल्पना लःग्वारा थें चाचा हिला बल, मने व लू थ्व लू मन्त । हृदयया मिखा कना स्वयाबले थौंकन्हे समाजे मिसा जातिया छु गुगु स्थान दु तसबीर थें खने दत । आ जक मखु न्हापां-निसें हे मिसातयूत सौभाग्यवती धका धया तल तर बांलाक नुगः-मिखा कना स्वत धासा नारी धात्येया सौभाग्यवती मखु दुभाँग्यवती जक खः । शिक्षिता, शीलवती, कल्याणी योह्ना हे थजु थौंतक नारी जाति दुने नुगलं निसें ल्यताया निहले मर्खनि । न्हापांनिसें नारीयात स्वतन्त्रता मबीगुली आपा हे प्रयास याना वोगु दु । मचा जुतले बौया अधीने, तःधिकः जुल कि भातया अधीने व बुहि ज्वीव कायथा अधीने च्वने माः । नारी सदां थः बूगु छें च्वने मदु । सुं अपरिचित व्यक्तिया ल्हाते जीवन लः ल्हाना न्ह्याबले चरणया दासी जुया च्वने माः । भातं नकि या मनकि, बो ब्यु वा दा न्ह्याये यासां यन्त्रवत् जुया च्वने माः । थःत मने मलोगु खँय् लिसः बीगु छुं अधिकार मरु । नुगले मि छ्वेका नं पिनै शान्ता जुया च्वने माः ।

भीगु समाजे नर व नारी निह्नेस्यां तःधंगु भार दु व भार नर जाति गुलि बांलाक कुबिया च्वन, उलि हे नारी जाति नं कुबिया च्वंगु दु । नर समाजया सेवक खःसा नारी समाजया सेविका खः । न्यासि वनेत निपा तुति व ज्या यायूत निपा ल्हा माः थें समाजया विकास व उन्नति यायूत नर व नारी नं मद्यक मगा ।

नारीयात न्हापां भीसं मांया रूपे महसी । भिला तक गर्भे तया, जन्म बिया मामं भीत अनेक कष्ट नया ब्वलंकी । न्ह्याम्हा मधासे लुकुं छिना, ब्यकुं च्याना, खिं-चो कया भाषा चाल-चलन स्यना तःथी याना बी । संसारे मांयात दकले नःधंग्य गुरु धया तल । ख नं न्ह्याह्नेसिनं नं मांया मुले च्वना गुलि खँ मिहतुं सय्के फु उलि गबले गनं हे वंसां सय्के थाकुइ । धात्येय धाय् माल धासा थ्व संसारयात न्ह्यापाखे न्ह्याके धासां मातृ जाति न्ह्याके फु । थौं संसार

भः भः धाया च्वने फुगु मांया वात्सल्यं याना हे खः । बुद्ध, ईसा, मुहम्मद, सुकरात, मार्क्स, गान्धी आदि संसारया रत्न उज्ज्वल ज्वी फुगु मांया मातृत्वं जागु ममतां याना हे खः । भीगु देशया अमर शहीद शुक्राज, धर्मभक्त, दश-रथचन्द्र, गंगालाल आदि पुत्र-रत्न जन्मे यायफुपि मांपि नं कमपि मखु ।

मातृ-स्नेह व अनुग्रहं याना हे थौंतक संसार त्यना च्वन । पशु पक्षी कीट पतझतयूके न्ह्याक हे बुद्धि मदु धासां इमि मांपिसं थः मचातयूत माकथं ब्वलंका हुके याना च्वन । मांया माया गुलि ग्यं धका दाँजे याना स्वेगु आतक सुयां ताकत मरुनि । मांया माया अनन्त, असीम । तर अफसोस, मांया मुलं हुके ज्वी धुन धायू छ्रता छ्रता यायां मांया गुण लोमना वनीगु । यदि थथे मजुसे मातृ जातिया गुणयात यथायोग्य कदर यायुक्त धासा संसारे आनन्दया अवश्य वृष्टि जुइ धका धायूक ।

नारीयाके गुलि सहन-शक्ति दु उलि संघर्ष शक्ति दइ धका पुरुष साप ग्याः । उकिं हे पुरुषं नारीयात शिक्षा बीगु व पूर्ण अधिकार बीगु ठीक मजू धका नीतिया नाना बाधा क्यना विकासया लुखाय् तालं ग्वया तःगु । नारी शिक्षित जुल कि थःपिसं हेका तयागु व्याक भण्डाफोर जुइ, थः देव-त्या पदे च्वने दै मखु थ्व हे भावनां पुरुषया हृदये युगं युगंनिसें हा कया च्वन । अले थःत ज्यूज्यू कथं छिक्कि कथं रीति-नियम दय्का नारीयांत सदा सदाया लागी दवे याना तयूगु हे स्वत ।

भौ खना छुँत कय् कुना ग्याना बिसिबिसि ज्वी थें वा पाठ मवोह्न मचा गुरुया न्ह्याने वने मक्काला कय् कय् कुना ज्वी थें नारी नं न्ह्याबले न्ह्याथाय् वंसां ग्याना कय् कुना ज्वीमाः । सुनानं छुं धाइ ला धका न्ह्याबले न्ह्यायं तीनीं खाका च्वने माः । छुं छ्रगू ज्या यायूत नं च्वापु ग्वीं तपस्या याना वरदान काय थें थाकु । गनं छ्रथाय् थः योथाय् वनेत धका स्वतन्त्रता दुगु मखु ।

थथे हे गनं मछुवसे सदा हैं जक कुना तःगुलि नारी-
तयके भं भं बुद्धि हीन जुया वन । शिक्षा धयागु छु खः
छु थ्वीके फुगु मखुत । निहच्छ्रु निहच्छ्रु हैंज्या याना हे
निह बित, दैं फुत जुया जीवन सिति वना च्वन । नारी
अशिक्षित जुगुलि वयापाखें दुपि सन्तानत नं अशिक्षितया
झोले हे ला वन । थःके शिक्षा मदुगुलि थःमचातयूत लायक
ज्वीगु ज्ञान बुद्धि कने मफुत । थ्व सकतां जूगु सुख्य नारी-
यात हैं हे जक कुना खतन्त्रता शिक्षा आदि मज्यूगुया
फल खः ।

नारी पुरुषया छह्न जीवन-पासा मजुसे केवल दासीया
रूपे जक थें खना च्वंगु दु । नारी खालि भोग-विलासेया
साधन धका जक भापा च्वनेगु मानवतां पिने लागु भाव खः ।
नारीया रूप सौन्दर्ये जक लुब्ध जुया आदर्शयात वां छ्वेगु
ठीक मखु । नारी-जगतं थौं छुं छ्यों ल्हने धुक्सां भीगु
नेपाले नारीयात न्हापा थें तुं धका ल्या ख्याना तल तिनि ।
समाजया बच्छ्रु अंग नारी जातिया उत्थान मज्वीकं गुगु
देशे नं उच्चति जूगु मरु । नारीया सहन शीलता, नैसर्गिक
सेवा भाव स्नेह आदि सद्गुण पुरुषयाके नं उलि हे परिमाणे
दुगु जूसा थौं संसार उच्चतिया तिमिला जलं गुलि झःभः
धाय् धुक्ल जुइ ।

मेमेगु सभ्य देशेथैं भीथाय् नं नारीतयूत शिक्षा बिया,
इमिपाखें आपालं ज्या कायमागु दनि । समाज, सभ्यता
व संस्कृति रक्षा यायुक्पि योग्य व्यक्ति दयेगु शक्ति नारी-
याके हे आपा दु । मचानिसें वीर योद्धा, देशया सपूत,
संसारया नायोत आदिपिनिगु सदाचार व सद्गुणं युक्तगु
बांबालागु बाखं कना, चाल चलन सद्व्यवहार स्यना
शिक्षितम्ह मामं थः मचायात देशया रल यायुक्तु । मचात
तालीम याना इमित सन्मार्गे ल्गे यायुगु ज्याय् बौया स्वया
मांया आपा ल्हा दु । उकिं देश भिकेत न्हापां व देशया
नारीत निं छम्ह थे छम्ह योग्य यायमाः, अलेतिनि देशया
गौरवयात थकाइपि सुपुत्रत उत्पन्न जुइ ।

जिगु सुख्य धापू खः नारीयात नं उचित शिक्षा बीमाः,
खतन्त्रता बीमाः व संसारया न्ह्योने दने फइगु लँ क्यनेमाः ।
नारीयात न्ह्याबले हैं जक कुना शारीरिक दुर्बल याना
तय् मजिल । नारी नर स्वया गुगुं ज्याय् नं कम मखु तर
थौंतक नारीयात छुं ज्या यायुगु अवसर मदया हे जक नारी
लिपा लाना च्वंगु खः । नारीयात नं उचित समानाधिकार
बिया समाज व देशया उत्थान यायुगु हे मानव मात्रया
कर्तव्य खः ।

Dhamma.Digital

आशा

श्री प्रसून कुमार नेपाली

आशा पासा, नुगले च्वं वा,
छन्त सुखं जिं तया तये
जोश धुपाँय् जिं च्याका हरदम
भाव स्वं तया पुजा विये ।

न्ह्यागु वेदना वःसां तवि नं
ग्यायम्वा आशा, छ जिथाय् वा,
स्मृति पलेखाँ थें याना तय् जिं
थःहे भापा छ जिथाय् वा ।

श्री ठाकुरमान शाक्य

प्रिय प्रचण्ड,

जिगु उखुनुयागु पौ नं छंगु चिन्तनशील व भावोष्ण मने आपा हे प्रतिक्रियात पिकया बिल थें च्वं। अले क्वन्त “जिं न सुयातं ईश्वर धका माने याये, न ईश्वर दु धैगु खँय् जितः विश्वास दु ।” धका आवेगपूर्ण उद्गार पिकायेत उकिं विवश याना बिल। साम्य व गम्भीर छंगु मनसागरे तूफान छुवया हयाम्ह जित पासा भापा छं क्षमा नं बिल धैगु मती तया मन काका च्वना।

छं थ्व खँ न्व्यथनिगु हे शायद मयो ला धका लिच्चिले धुंगु खः तर हाकनं छंगु तर्क-प्रिय स्वभावयात वः कया न्व्यां वया च्वना। छं धागु खँय् जिगु शत प्रतिशत विश्वास व समर्थन दु। “ईश्वर” थ्व शब्द मनूतयेगु इतियार खः। गुकिया प्रयोग याना इमिसं मनूतयेगु व जीवित स्फूर्ति, जोशयात ख्वाउँका बिल। ताकत व बले किचलं दायेका बिल। दकसिबे इमिगु स्वतन्त्र आत्मा आकांक्षायात धे चुइका बिल। मनूतयेसं तप्यंक दना जुहत छ्यों च्वे तर-वार खाया तःगु भापिल। इमिगु मनं गुबलें स्वच्छगु फसे सासः ल्हाये मखन। इपि म्वायेत सहारा माः जुल। अबले मनू-ख्यातयेसं इमित काल्पनिक ख्याच्वःया आराधना यायेगु तुतां क्यना हल। थ्व चतुरम्हसिया सोक्षापिनित दवाब जक खः तर आपाः संख्याया सोक्षापिनिगु दवाबं नं आपा प्रभाव पिकाल। क्वम्ह निम्ह चतुरपिं नं व जालं पिहाँ वये मफुत। मनूतयेगु मिखा तिसिना जुइगु स्वभावं मानवताय् विजय यात। इपि काल्पनिक ईश्वरया नामे थुलि कां जुल कि इमिसं थःनापं वूम्ह, म्हिताम्हेसित किजा धका म्हसीके मफुत। ईश्वरया नामे इमिसं थः किजायागु गःकिल। थःथः संग्राम याना इपि हाकनं क्वकः गुजरे जुइ धुंकूगु बर्वरताय् थ्यंकः वल। ठीक उबले हे सिद्धार्थकुमारं सिहनाद पिकया बिज्यात “ईश्वर नांदा सुं जादुगर गनं मदु, वयात पूजा

यायेगु धका मनूतयेसं थःगु शक्तिया हास याना जुइगु व्यर्थ खः, थ्व दुःख पूर्ण भवसागरं मनूत थःगु हे बाहुबलं लाल-क्या तरे जुया वनेमाः। वया भरोसा थःहे बाहेक सुं जुइ फइ मखु।” ख नं भजन, प्रार्थना, आराधना, पूजा, जप, तप नाना किसिम मनूतयेसं याइगु मतलब इमित ईश्वरं इमिगु दुःखपूर्ण अवस्थां मुक्त याना सुख समृद्धी यंका बीमा धका खः। बुद्धं थ्व फुक्क धर्मया नामे रुढिबुढीतयेत चीका मनूतयेगु आत्म-संयम, सदाचार आदिया बलं विश्वे भाइ-चारा, शान्ति, स्वतन्त्रता, कायम यायेगु शिक्षा मनूतयेत पासा भापा बिल। न्हापां क्वन्त थ्व धायेगु जरूरत दु कि “बुद्ध” सुं व्यक्तिया नां मखु ज्ञानोपार्जित अवस्थाया नां खः। उके बुद्धयात माने यायेगु ज्ञानयात थःगु निशाना दयेकेगु खः। गौतम बुद्धया मतलब वसपोलया थ्व ज्ञान खः कि “संसारे दुःखया मूल मनूतयेगु मनया प्रबल वासनात खः, गुगु दुःखं मुक्त जुइगु लं आर्य अष्टांगिक मार्ग धका वस-पोलं क्यना बिज्यात। थुपिं खः “सम्यक् दृष्टि, सम्यक् संकल्प, सम्यक् वचन, सम्यक् कर्मान्ति, सम्यक् आजीविका, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति, सम्यक् समाधि। वसपोलया थ्व सिद्धान्ते मेमेगुली थें दार्शनिक जाल मदु, वरु प्रकाश दु। थुकी मनूतयेसं गुलि गुलि बिचा याना वन, इपिं उलि उलि विश्वया सच्चा सत्यया न्व्योने लाः वनी। ठीक विज्ञाने थें शंकाया निवारण यायेत कारण व प्रभाव छुइकुकुं वनी। अले इमिसं बुद्धया महत्ता खना साधु साधु धका ल्हाः बिन्ति याइ। भीसं बुद्ध प्रति थुकिं श्रद्धा प्रकट याये कि वसपोलं संसारे अद्वितीय व अपूर्व सत्य छुइकल। गथे न्यूटन आइन्स्टाइनपिनिसं विज्ञानया क्षेत्रे छुइकल। भीसं न्यूटन, आइन्स्टाइनपिनित श्रद्धा यायेगु इमिगु सिद्धान्तया लागी खः व थें हे बुद्धयात नं। थुगु किसिमया श्रद्धा सिबे बुद्धयात पूजा म्वाः।

भगवान बुद्धयागु इरेक सिद्धान्ते वैज्ञानिक तथ्य दु । वसपोलया उजं खः फुक्क चिजे गति व गुण दु गुगु सतत प्रयत्नशील खः । थव हे सिद्धान्त थौंकन्हे परमाणुया सिद्धान्तया रूपे संसार प्रचलित । व थें थ्योरी अफ रीलेटीभिटी क्लान्टम् व थ्योरी नं भगवान बुद्धया उजंया न्हूगु रूपं संसारे प्रचलित जू वोगु खः धैगु ए० राण्ट महोदयथा धापू दु । उके सी दु कि बुद्धं गुगु सत्य लुइका कना वन व पश्चिमी दाजुकिजापिसं नव वैज्ञानिक लं वना लुइकल । उके थव दोहरा प्रयत्न व शक्तिया खर्च बचे यायेत वैज्ञानिकतयेसं बौद्ध सिद्धान्त छकः बांलाक अध्ययन याना उकियात वैज्ञानिक थासाय् थाना स्वत धासा विश्वे अज्ज नं अपो मानव कल्याण याये फह । भीगु दैनिक चर्या व कार्ये नं वसपोलया उपदेश गुलि उपयुक्त व व्यावहारिक खानुभव याये बहः जू । मनूत आपा शौकीन, ऐयाशी जुल कि इमिगु म्ह बेकम्मा, अल्सीया थां जुया वनी, इमिसं छुं ज्या याना नइ मखु । उकि भीगु थव शरीरयात उलि जक आराम व कुर्सतया आवश्यक गुलि थकावत मदेकेत माः । नयेगु नं उलि जक आवश्यक गुकिं भीगु शरीर व मस्तिष्कयात संसारया उपयोगी ज्या यायेत नाकत बी । व थें शरीरयात यातना बीगु व्यर्थ खः गुकिं भीगु मनस्थिति स्यंका बी । थौं राजनैतिक क्षेत्रे मनूतयेसं न्हूगु लुइका धागु स्वतन्त्रता, समानता भ्रातृत्व वसपोलया उपदेशया अनुसंधान जक खः । समाजवाद व साम्यवाद धका लुइकुगुली मनू छक्ष मूर्ख जीव उकियात राज्य शक्ति चिना बलं व लेँ यंकेगु याना प्रतिपादन याना तःगु दु । गन वसपोलं मनूतयेगु आचरण शील स्वभाव तयेत भिंका इमित विवेकशील व्यक्ति दयेका वया सिबेनं उच्चगु लेँ यंकेगु क्यना बिज्यागु दु । शक्तिया बलं जूगु ज्या क्षणिक जुइ । गन तक मनूतयेत बदले याय फह मखु अन तक नियमया जक नं छुं माने वइ मखु । इमिसं शोषकर्वग्यात

खतम यायेत स्वत तर मनूतयेगु शोषण प्रवृत्तियात मखु । गन तक शोषण प्रवृत्तियात हे निर्मूल याये फह मखु अन तक थव ज्या सफल जुइ मखु । बुद्धयागु सिद्धान्त फुक्क बांमलागु प्रवृत्तियेत खतम यायेगु खः । गन तक मनूतयेसं उत्पादने जक साम्यवाद द्येत सनी अन तक सफल जुल धाये फह मखु । मनूतयेगु दुने च्वंगु लालच, लोभ मौका लुल कि पिहाँ वया संसारे न्द्याबलें मत्स्यन्याय आन्दोलन मचे याना अशांति फैले याना तइ । उकि वसपोलं मनूतयेत न्हापां समान उपभोग निं स्यनेगु आवश्यकता क्यना बिज्यात । थव सिद्धान्ते गुलि स्थायीत्व दु, सर्वगुण संपन्नत्व दु ! वसपोलया इरेक सिद्धान्त विश्वया इरेक विद्वानतयेगु लागी न्हूगु न्हूगु ज्ञानया स्तोत खः । संसारया इरेक जीवित सभ्यताय् वसपोलया उपदेशया प्रभाव दु । स्वामी विवेकानन्दं अमेरीकाय् भाषण ब्युब्युं बौद्ध-धर्मया महत्व कंकं धया दीगु दु कि “There is no civilization on which its effect has not been felt in some way or others” विश्वे समानताया महान पक्षपानी बुद्धयात भारतीय जातिभेद समाज छगू चुनौति खः । उकियात वसपोलं थुगु नकसां जवाफ बिल गुगु मनूतयेगु अज्ञानता व अन्धताय् सिबाय बःक्या दने मफुत । वसपोलया समता संयुक्त राष्ट्र संघं थःगु मानवताया अधिकार नामक धोषणापत्रय् दक्षिवे उपयुक्त वाक्य धया ल्यल । थौंकन्हेया दक्षिवे जनप्रिय नारा ‘विश्वशान्ति’ वसपोलया इच्छा व आकांक्षा खः । थुकथं तथागतयागु महानता वारे जि�ं गुलि च्वे च्वयां सहगु नं मखु ।

थौंयात थुलि हे मेगु लिपा ।

स्नेही पासा

अरुण

चत्तापासा

१०००

स्वांया पुन्हीया सन्देश

श्री भक्तकृष्ण उपासक

थौं तथागतया जन्म, बुद्धत्व-प्राप्ति, महापरिनिर्वाणया स्वंगू महा संयोग चूलागु स्वांया-पुन्ही । उकि थव दिया महत्ता पाखे मिखा व्ययेव हे तथागतया जीवन व उपदेश खनी । तथागतया महत्ता मानवीय गुणया महती महत्ता खः, तर भी राग, द्वेष व मोहं आप्लावित मनुखं खंके थाकु । तर्कया तराजु ज्वना तृष्णाया दामं शब्दया व्यापार याना च्वंगु युगे ला तथागतया धात्यें धात्येंगु महत्ता खंके थुइके ह्सीके भं हे थाकु । हानं भूत व भविष्यया ब्राता मजूसे त्रिकालया त्रिभुवनया अद्वितीयज्ञानी, महान् पुरुष धायेकेगुया वसपोल पक्षपाती मखु । थौं भीसं वसपोलया गुगु महत्ताया प्रशंसा याना च्वना, व भीगु ज्ञानानुप्रेरित सिवे श्रद्धानुप्रेरित जुया च्वंगु दु । श्रद्धानुप्रेरित महती-दर्शन संदेहवादया लहरं चुइकी मखुगु नैतिक-मानववादे निर्भर मजू । उकि दके न्हापां प्रज्ञाया जः खयेका तथागतयात बांलाक खंकेमाः, अले नैतिक-मानववादया दुने लाः-गु कथं जक ज्या याना तृष्णाया नाश यायेगु जग-सेवा यायेगु भीगु उद्योग जुझमाः । धर्मया अनु-भूति विना धर्म-प्रवर्तकया महत्ता खन धका धुक मनं च्वनेगु अपायसकं हिसि दुगु, बुद्धिवादी जगतयात ल्वःगु, धर्मक्षेत्रं दुने मलाःगु ज्या खं जक मखु, अपितु थःत थमं ह्येकेगु नं खः । सुनां थःत थमं ह्येकी वं जगतयात ह्येकी ।

तथागतया उपदेशया सार प्यंगू आर्यसत्य व च्यागू आर्य-मार्ग खः । आलोचना जक न्यन्यं

हीमही चाचां समस्या समाधान वा सुझाव मलुया च्वंगु थव वर्तमान नेपालयात आर्यसत्य सिवे नं आर्य-मार्गया आवश्यकता दु । दुःख यथार्थह्मसिया हे धात्यें ला निरोधया लें भी पलाः मन्हाना च्वंगु ख., अयनं पलाः न्हाकेत ला लँ हे मदयेकं मगाः । व्यक्ति व समस्तिया निति दुःखदायी, अनर्थकारक तत्व मदयेका छ्वयेया निति मिखां खंका बोगु, ज्ञानया जः बीगु आर्य-मार्गया आवश्यकता दु । दुराचरण व सदाचरणयात ह्सीकेगु सम्यक-दृष्टि आर्यमार्ग खः । स्यायेगु, खुझगु, व्यभिचार यायेगु, मखुगु, ल्वाकेगु, छाःगु, ख्यले मदुगु खँ ल्हायेगु, लोभ व क्रोध यायेगु अले दार्शनिक दृष्टि द्रुंका ईश्वर, आत्मा, जाति-भेद माने यायेगु क्रमशः शारीरिक, वाचिक, मानसिक दुष्कृत्य खः । भीसं स्वतः थव भिगू दुष्कृत्यं अलग जुझगु प्रयत्न यायेमाः । थुकी हे थःगु कल्याण दु, जगयात थःगुपाखे कल्याण जुझगु दु । गबले भीसं थव दुष्कृत्यया विपरीत सद्गुण थ.के दयेका च्वनी, अबले परोक्ष्य रूपं भीसं पाहाँ याना च्वंगु नाना समस्या समाधान जुइ । सम्यक-संकल्प आर्य-मार्ग खः । पुनरुक्ति मजुइ

धाःसा नैष्कम्यया संकल्प थुकिया विशेषता खः । सम्यक्-वाणी आर्य-मार्ग खः । थुकी वाचिक दुष्कृत्यया विश्लेषण दु । यदि क्वसीक विचाः याना यंकूसा थव सम्यक्-द्वष्ट्री अन्तर्भूत जुया च्वंगु लुया वद्द । सम्यक्-कर्मान्त आर्य मार्ग खः । थुकी शारीरिक दुष्कृत्यया सूक्ष्म रूपं विवेचन याना, उक्ति विमुख जुइगु प्रेरणा विया तःगु दु । सम्यक्-आजीविका आर्य-मार्ग खः । थुकी शस्त्रया व्यापार, प्राणीया व्यापार, मद्यया व्यापार, मांसया व्यापार, विषया व्यापार मयासे जीवन हनेमाः धयागु निर्देश दु । सम्यक्-व्यायाम आर्य-मार्ग खः । थुकी मानसिक दुष्कृत्यं मुक्त जुइगु निर्ति मानसिक नैतिक-निर्माण यायेगु उपाय दु । भीगु शारीरिक कर्म हे मानसिक-कर्मया सफलता वा सक्रियप्रयोग खः । मनयात चीगु अकुशल दुष्कृत विचार मल्हगु मल्ह-इका तयेगु, ल्हगु मलुइका छ्वयेगु संयम-प्रयत्न व प्रहाण-प्रयत्न, निरन्तर जागरुकता व वीर्यादि प्रयत्न; भावना-प्रयत्न, उत्तरोत्तर चरित्र निर्माणया, मानसिक विशुद्धताया विपुलता प्राप्त यायेगुया रक्षण यायेगु अनुरक्षण-प्रयत्न खः । सम्यक्-स्मृति आर्य-मार्ग खः । न्हागुं अवस्थाय् नं मानुषिक, भिंगु मभिंगुया दृष्टि स्वतःआलोचना यायेगु ल्वःममंका

च्वनेगु थुकी खँ दु । सम्यक्-समाधि आर्य-मार्ग खः । एकान्ते च्वना न्ह्यलंचागु-न्ह्यपुं (आलोक-सब्जी) स्मृति पूर्वक उद्धतता तोता शान्त-चित्तं विचरणया सद्-साहस द्येका बनेगु थुकिया सार खः ।

मानवताया मू भक्तं अपो दया वया च्वंगु थव युगे महामानव तथागतया थव लँपुइ सु गुलि अपो वना च्वंगु दु, धात्येया अर्थे व हे उलि अपो महान जुइ । चाहे साहित्यिक जुइमा, चाहे राजनैतिक जुइमा, चाहे धार्मिक जुइमा थुकिं विमुख जुइगु अथवा थव च्यागू प्रकारया सम्यकत्वं तापायेगु वयागु महत्ताया द्योतक गवले जुइ मखु, अले अजापिनिगु ज्या नैतिक ध्येयवाद प्रतिष्ठा-पोषक मजुया जग-कल्याण याइगु नं जुइ मखु ।

सद्-प्रेरणा बीगुली स्वया ग्रहण याना कायेगु तसकं थाकु, हानं श्रेष्ठता नं थुकी हे दु । उक्ति थुजागु स्वांया पुन्हीथें जागु तथागतया जीवन नापं मुख्य मुख्यगु स्वंगू घटना जूगु पावन-स्मृति दिनं भीत थुजागु सद्-प्रेरणा विया च्वंगुली गुलि श्रेष्ठता दु, व सिवे अपो थव प्रेरणा गुलि फु उलि अपो स्वयं अंगीकार यानावं यंकेगुली दु । अस्तु !

तत्त्वज्ञन

श्री जगत बहादुर जोशी बी० ए०

“शान्ति गन दु ? गन पूर्णता दु अन दु, गन अभाव मदु अन दु । चञ्चलताया नां हे अशान्ति खः ? चञ्चलतां अस्थिरता; अस्थिरतां संसृति; संसृति अले संसार दइगु ?” मदनया मने थजागु हे खँ लुया वया च्वन ।...पिने वने—स्कूले...पुस्तकालये...शीतलपाटी पासापि नाप लाइ । ‘रुसं सर्वप्रथम कृत्रिम उपग्रह बेका वैज्ञानिक जगते छगू हलचल मचे यात ।’ ‘विश्व शान्तिया समस्या समस्या हे तिनि ।’ ‘अणु बमया परीक्षण बन्द यायेगुली मान्य समझौता जुइ मफुनि ।’ नेपालया आम चुनावं नेपाल इतिहासे तःधंगु मोड वइ । थुजागु हे निहिन्दि खँ जुइ ।

मदन परिवारया याकः काय् । परिवारे मां-बौ कलाभान सिवाय सुं दुगु मखु । उकिं मदन प्रति सकसियां माया दैगु हे जुल । उखुन्हु बहनी बुढीमह मामं जा तात । दुगु भतिचा दुरु नं न्यूचिकल । दुरु बुढीमह मां सदां उसाँय् मँडैगु जूगुलिं कायूगु याना तःगु । उकिं मदनं धाल—“कृन्त गो ले ?”

“जिं थौं नय् मखु”—मांम्हं धाल ।

“क्वाय् ? थथे हे जूगुलिं जा कमजोरी वइगु कृन्त ?”—मदनं बोबोर्थे प्रेमं धाल । उखुन्हु तःधंगु वत जूगुलिं बहनी नय् मज्यूगु जुइ धयागु विचार कया मदन लिपा सुम्क च्वन । यद्यपि मदनयात कृन्हु छुं जुल कि प्यन्हु थःगु दुह मदनयात हे मत्वंकुसे वया मन माने मजू, थ्व मांया मायां मदन अपरिचित मखु । जा नये धुंका कुलेश्वर महादेवया थाय् साहित्यिक प्रोग्रामया आयोजना दुगुलि मदन सरासर पिहाँ वन । साहित्यिक प्रोग्राम सिंचयका छेँ बोबले चान्हेसिया १२ बजे जुइ धुंकल । सकले द्यनाच्वने धुंकुगुलि लचिन्द्र लिपा थः छेँ वना निहिन्दि च्वना बोमह रञ्जु नं न्यू बेका च्वने धुंकल । रञ्जुया मुसुं न्यूगु ख्वा ख्या मदन

क्को फिसि निहिल । मदन सदां थे थःगु प्रेमं क्को थः दंग जुल । तर ६.७ बजे सुथे मदनयात रञ्जुं थन । खँ छुं ल्हाये न्यू हे रञ्जुया मिखाय् जायक ख्वबि वया च्वंगु मदनं खन । रञ्जुं छुं धाये न्यू मदनं न्यन—“छाय् ?”

रञ्जुं छुं मधा ।

“क्वाय्, छु जुल ?”—मदनं लपू ज्वना साला न्यन । रञ्जु मदन नापं फेत्तू वन ।

“मां जिनाप नं मतू । वसःपो ज्वना हिती झाल । जिनाप क्वाय् तं चाया दीगु ?”—रञ्जुं न्यन ।

“गबले निसै नमतूगु ?”

“लिहाँ वसै निसै ।”

“मांयाके न्यना बनागु मखु ला ?”

“हुँ, धया दीगु जा खः नि”

मदनयात छु धाये छु धाये जुल, सुक च्वन । मांया प्रेम थःके दु, थःगु प्रेम रञ्जुयाके, अले रञ्जुया प्रेम मदनयाके । अय् धका मदनया थः मां प्रति वथैं रञ्जुया थः माजु प्रति श्रद्धा मदुगु मखु । तर अयनं मस्यु छु मानसिक सन्तुलने मागु कृता तत्त्व तना च्वन, गुकिं थथे ल्वापु जुल । थ्व कारण न मदनं पता लगे यात न रञ्जुं । रञ्जु ला मां ‘जिनाप थौं निहिन्दि नमतू । छुं ज्या नं अहे यागु मखु । छुं न्यनेबले नं लिसः ब्यूगु मखु’ बहनीसिया भुतू वँ युयुं तकं मिखाय् ख्वबि तया मने खँ ल्हाका च्वन । सुनशान छुं-क्कां सः मदु, वँथिला च्वंगु सिबेत । ‘जि वन धका थाकु चाया दिल । जिं मांया वचन कया हे वना । थःन जन्म बिया तःपि मां-बौयात माया हे लगे जू खनी । ख्वा स्वे मन दहगु खनी । धिकार खः थ्व मिसा जुनि ! गुम्ह मां-ब्वां जन्म बिल, मुले लहिना थपायूधिकः यात,—छुं याय् फइगु इले मेपिनि छेँ वने मागु । कृम्ह दाजु दुगु व नं मन्त ।

माँ बौनं वृद्ध अवस्थाय् पुत्रशोक फय् माल । जिं व नुगः घाले छको स्वां पुइत वंसां थव जात्रा ? दाजुया पासापि ग्वाल बजारे जुया च्वंगु खंसां माँ दाजुयात लुमंका खवया च्वनिगु हूँ । मांया याकःकाय् नय्-ती याना जुइगु बखते हे मन्त । खँ लुमंकु लुमंकु बँ इले सिधल । मेगु ज्या जा आ छुं दुगु मखु । माजुयात चिकं बुके मानि । चिकं शिशी ज्वना रञ्जु माजुया कोठाय् वन । मिहगःनिसै माजुम्हसिया मती छु छु खँ चाचा हिला च्वंगु खः मस्यु । रञ्जुं तुति ज्वनेवं “म्वाल, म्वाल, बुके म्वाल” धाधां तुति साला काल । रञ्जुया मने खँ चाःहिल, चा ह्युह्युं कोठा हे चाह्यु थैं च्वना वल । पलख लिपा रंजुं हानं तुति ज्वन । तुति ज्वंबले तकं रंजु सुकुसुकु ख्वे धुकुगु खः । मस्यु खोगुलिं छुं सहानुभूति नुगले बुया वल ला माजुम्हं लेकचर शुरु यात ।

“जि छुंगु लागी खिचा थैं का, सीसां म्वासां छन्त वास्ता मदु । न नःला मनःलाया वास्ता, न गय् जुल छु जुलया वास्ता ? म्ह्याय् मचात वइबले मान मिजास याय् धयागु छुं सःगु मखु । कायं मय् मय् धाय् बिहा याना बिया, छुं सुख बोला धका भं जितः धका धाधः जुल ।”

थुखे कोठाय् लम्फा मत न्याना च्वंगु खः । मदन थःगु Abode of Peace या प्रूफ संशोधन याय्गुली व्यस्त जुया च्वन । उखे कोथाय् मामं रंजुयात धया च्वंगु खँ न्यना वया विचार धारा पिहाँ वन, ब्वाना वन । वया क्रम अथे हे वृद्धि जुजुं वन गथे दशे शून्य थपे जुजुं वंलिसे शय, हजार, दशहजार जुया वनी । मदनया मस्तिष्क चाचा हिल । ‘कायं मय् मय् धाय् बिहा याना बिया । रंजु खना जि लय् मतायागु मखु । मांयात नं ब्वायात नं वं लय् ताय्केगुली कुतः मयागु मखु । रंजुया कोमल स्वभावं फुक जःलः-खःलःतय् नं प्रभावित या: ।’

विवाह जूबले ध्रूमधाम जुल—माँ गुलि खुशी ! याकः काय् या भौ दुहाँ बोगु । ५४५५ वर्षया उमेर तक थः भौमचा जुया थौं माजु जुइ खंगु । व नं रोग व कैलं गबले मतोतू । दुःख सिया च्वंह्वेसित छम्ह आराम बीम्ह व उपचारक दइगु । स्टेप्टोमेसिन व पेन्सिलिन्या खालि शिशीं छगू झोला जाय् धुकलं, छुं विशेष फाइदा मजूगुली विवाह धुका मांया हर्ष हे वासः धया थैं जुल । ख्वा ह्याउं ह्याउं पालु पालुधाः याना मामं हे सन्तोषया सासः ल्हाना थःगु हे म्हुतुं धा नं धाल—“आ ला जि सीसां जिल, छेँ लथालिंग जुइ मखुत, शत्रु निहले फइ मखुत । मांया उबले गुलि सन्तोष व शान्ति ? तर थौं छु मानसिक संतुलन तत्त्व तंकल मामं

थौं कायूनं मय् मय् धाय् बिहा याना बिया थौं थःत धाधः जुल धाय् त ।

थुलि थुलि मद्धि दँ तक भौमचा जुया च्वने धुकुम्ह मांया मती नं छकलं माजुया अहंकार जागे जूगुलिं ला अथवा रंजुया मचाय् क हे आधिपत्य बढे जुया वःगुलिं ? अथवा रंजुयागु सेवा नं पुलां जुया न्हूगु प्रकारया सन्तोष मदया ? रंजुं छु यात—वया दाजु-किजा सुं मदु । दाजु सीगु नुगःया धाः मलंनि । उकिं छको थः छेँ वन व नं थमं हूँ धया । आ हाकनं तं वयनेगु ?

शायद उबलेया परिस्थिति मेगु हे जुइ । अबले मदनं अंग्रेजी ब्वना तःम्ह नास्तिक मिसा हे इःसां वया मां-ब्वां छुं नं धाइ मखु खइ । कारण मदनया बिहा याय् गु मन हे मदु, वया अबुपि धासा याकः काय् या गृहस्थी बसे मजुल धका पीर काइपि । थौं-थौं कन्हे-कन्हे धाधां मदनं स्वीदं तक ला विवाह हे मया । मां-बौ नं बुढा-बुढी जुल छुं याय् मफुत । छेँ मेपि याइपि नं सुं मदु । रंजुया खँ चले जुल । शील स्वभाव रंग रूप मदनया माँ बौ निम्हसित नं मन परे जुल । अले करकाप याना विवाह याना बिल । व हे खँ लुमंका माजुं भौयात न्यंका च्वंगु खः कायं नं मय् मय् धाय् बिवाह याना बिया ।

मदन, गुम्हेसिया हृदय समाज सुधारया भावनां जाया च्वन, वया हे छेँ नारी जातिं नारी जातिया थपाय् चो हेला व अपमान यागु खना पुखु म्हिते मसःम्ह मनू छकलं सागरे कब्बाय् थैं जुया इतिमिति कन । भौमचा जुया व्यहोरे याय् धुका माजुं हे भौमचाया नुगः गुलि क्यातुइ धयागु खँ लोमंकुसैलि मेपि माजुं भौयात हेला यात धयागु खँ छु आश्र्य ? मदन विचार यायां अनसं भोसुत ।

उखे मांम्हं रंजुयात धयावं च्वन—‘जि छन्त म्ह्याय् थैं यासैलि छं जितः माँ थैं याय् म्वाला ? जि थय्-च्वंक मफु, छेँ याइपि सुं मदु धका छं मस्यु ला ? छं जितः हे जक दल्ले याय् त स्वइगु ।’

“माँ जि छुं मसिल”—रंजुं धाल ।

“सदां छेँ वने माः का, अले सी । गुलि थः छेँ छवइगु धका लोकं धा । वा चा ला छं ? छन्त हे जीके भिके धका ला धया च्वना । छं ताल आमजागु हे खःसा का, छंगु हे छेँ खः थैं थव छं हे ख । जिपि बुढा-बुढिया प्वाः जिमिसं न्ह्याथे याना नं लही ।’ थजागु खँ मांम्हं न मदनयात कनी न रंजुं हे कनी । तर खँ थन तक थ्यने धुकल ?

[ल्यँगु ७२५ पेजे क्वे]

भुजिं

श्री रत्नध्वज जोशी

‘भुजिं पाय् ध्यो हुया काइद्वा’ धाल कि भी सकसिनं स्यू व छद्वा नुगः स्या कुति जुइ। थुके थव नं सी दु, भुजिं छद्वा पा दुद्वा चीहीचाहा कीचा जुइ। तर वास्तवे छुं वस्तु अथवा प्राणीयात नं आहार जक स्वया चीहं अथवा तःहं खनेगु भीगु छगू सामान्य दृष्टि जक हे ठीक खः। कःसू छपौया ब्रति मरुगु देसलाइया छ्यने सुला च्वंगु मि छकूचा थासय लात धासा खा नं खा ढेँ नौ यायृत गा। नकतिनि बँथिला नया प्याना च्वंगु भुतुली लात कि मिन्वया च्वंगु ह्यंवा छपुचः तःसां मि च्याके मफया भौमस्तय् मिखां ख्वबि वेके मा। उके तःहं, चीहं; तःकू, चीकू धाय् गु नं थाय् व ई स्वया जक हे लोगु खँ खः।

कृष्णप्रसाद चापागाईंजुं ‘शारदा’ पत्रिकाय् ‘भींगा’ धयागु छपु बाखं च्वोगु दु, गुगुली तालाया बखतय् धोतो छपू जक चिना न्हिनय् न्हो वेकेत सनाचोहा लेखकयात भुजिं छद्वासिनं उखें थुखें दुःख बिया हैरान यागु खँ दु। पूर्ण आराम कायृत संद्वा बफुरा कथाकार तमं भुजियात ख्याख्यां आँखिरे थःगु चुल्याया ला चोतुका च्वनेमाल।

सु जुल मस्यु, छद्वा भुयू लेखकं नं भुजियात रेलया पासा याना थःगु जीवनया छगू घटना च्वोगु दु हँ। वहे बाखं जिं नेपाल भाषां हे छकः तुलसीलाल अमात्यया म्हुतुं न्यनागु नं खः।

तालां, वर्षा थंवं वइगु त्वे बलाना च्वनिबले भुजिं न्यूगु पदार्थे जुइ, फोहर याना थकी धका साप हे ग्यायमा। नेपाले नं न्हापा न्हापा सरकारं नयनीगु मिया तइगु पसले तयन थुगु विषये होशियारी बिया तयूगु याइगु जि नं स्यू। बजि न्या वंसा भोया योने जुना च्वोपिं भुजित ख्याय धुका निति बजिया नमुना क्यनी।

इपां थिपां मसीक तःकै वेके नंपिं, गुकेया छद्वा व दृष्टान्त जि हे नं खः, अथवा लहा तुति ख्वाले ता तक मेगु कैचं दुःख जुइका च्वने नंपिसं भुजिनं मनूयात थुलि तक दुःख वी फु धयागु खँ स्यू।

जिमि जोशीतसें खाया ला, खा खें नय् मज्यूगुया

कारण ला छु खः, जिं मस्यूनि। अयसां जिं न्यना तयागु दु, नेपाले शाक्य, गुभाजु, उरायनसें अपायसं नींगु भिगु खाया ला-खें नय् मज्यूगु नं थव हे भुजिनं याना खः हँ। छकः देवदत्तं लवहँतं कयका हया बुद्धया तुतिया ह्वाला पतिंचा छपति पंमहुल। घा उजुं थुजुं ला हे ला हे मला। भुजिनं भुन, न्हि दाल, तुं दाल। थुजावले हे छद्वा मिखुंचां घाले च्वोपिं तुं फुक बाना नयाबिल। उके बुद्धया न्हि भ्यागु तुं भुजिं नःपिं खाया ला व खें नं बुद्धया अनुयायी शाक्य व गुभाजुतसें नय् मजिल।

म्वाल का, इमिसं ला नय् मजिल, मजिल का, हँयखें स्वया, खाखें भचा सां दना च्वन धाय्। बफुरा गुभाजु देखापिं (दीक्षापिं) स्यस्यन्तयत धका फसात। इमिसं नं खाया ला नय् मज्यू हँ। उके हँयखें स्वया माकुगु खाखेया सवा थुइ धुकसां छें खा लही मछिना च्वन। नीन्यासः दँ नं मयाक न्हापायापिं बुद्धया घाले भुपिं, निह्वा प्यह्वा भुजिनं याना थौं तकं वेकःपिंत गुलि फसात। स्वन्ति पत्तिकं वहे थिकेगु हँयखें सगं कायमा। वेकःपिनि म्ह्याय मचा व्याहा यापिसं तक नं किजा पुजा कु छ्वया हःसा हँय खें हे तया हय् माल। वेकःपिंत म्ह्याय मचा व्यूसां धौबजि नके छ्व त्यल कि हँयखें न्याय् हे माल। मागु पीर ला। थव हे पीरं दिक्क चाया मखा, वेकःपिसं थव उखान दयकुगु जुइ—‘खाया ला पुकू हँय ला मंका।’

गनया खँ, गन थ्यने धुंकल। मथ्यनी नं गथे,— पृथ्वी फुकं छखा हे मखा। भुजि नं ला छद्वा व हे प्राणी खः। विकासवादया क्षेत्रे वया नं ला थःगु छगू थाय् दइ। स्वांतय् विवाहया लमि जुइपिं मध्ये छथो थुपि नं खः। जिं भिदं भिनिदं ति दुबले, भुजिया भरे, सलाइया बा यक हे ल्वाय् नं। चिकुलां भो भो निभा पाना, थथे ह्विता च्वनेबले, भुजि छद्वासिया गपायहंगु महत्व। सलाइ छपुया थासय् हीरा छगो बा ल्वायूगु जूसा भन गथे जुइगु जुइ। भी स्वस्थानी बाखं न्यना च्वनापि सकसिनं स्यू—मृत सती देवीया म्ह अग्निका थाय् थासय् पतन याना, थुलि मछि

पीठ सृष्टि याना बीगुया क्वगू मुख्य निमित्त हे भुजिं खः ।
आ धयादिसँ, भीगु संस्कृती भुजियागु गपायूहंगु देन दु ।

तर भौतिक विज्ञानया मिखां खल धासा भुजिं रोगया
छेँ खः । मनू जातिया परम शत्रु खः । विज्ञानया क्षेत्रे
प्रशस्त उच्चति याय् धुंकूगु देश्य् ला थः शत्रु भुजियात अनेक
ध्यास, पाउडर द्वारा तापाकं हे नाश याय् गु उपाय यक
जुयाच्चने धुंकल । थव खँ अमेरिकन डी. डी. टी. पाउडरया
प्रयोग याय् नंपि, खंपि प्रत्येक नेपाली स्यू । तर भी थाय्
धासा व हे आजु पुलांगु तालं सँयागु अथवा भोंयागु च्चाम्बलं
भुजिं ख्याय् गु सिवाय मेगु छुं उपाय दुगु हे मखुनि । ‘च्चामो’

बस, थुलि हे सिवाय भुजिया विरुद्धे भीसं मेगु छुं हे आवि-
ष्कार याय् मफुनि ।

थथे हे आधुनिक युगया दृष्टि मेमेगु क्षेत्रे नं भीपिं कोरा
हे तिनि । देशया, जातिया अथवा व्यक्तिया दुर्बलता
अथवा सबलता क्वगू लक्षणं जक मखु, अनेक लक्षणं खने दया
हे च्चनी । गथे कलाया क्षेत्रे नेपाल वकः गुँ च्चकाय्
थ्यने धुंकूगु खः धयागु खँ नेपा गाया न्ह्यागु नगरं नं विज्ञा-
पन याना च्चंगु दु, अथे हे मेमेगु क्षेत्रे भीपिं यक हे लिउने
लानि धयागु खँ भी थाय् अन थन मरेक ब्बया भीगु अयो-
ग्यताया उपहास यानाच्चंपि भुजितसै नं याना च्चंगु दु ।

फृय

—कुमारी मीनाशोभा

हृदय गगनया चिन्ता प्वीक्यत,
सुपाँयूत चीका चन्द्र पिकायूत,
वसन्तयागु बर्गैचा न्हीक्यत
हुरुरुरु फय् वा ब्बया ब्बया ।
मानव धातक ग्रीष्मया निभा,
तानोगु फुका सिचुका बीत,
न्ह्यर्दपुगु यझपुगु आवाज बिया,
हुरुरुरु फय् वा ब्बया ब्बया ।
वर्षा काले सिमात न्हिलिये,
ख्वै च्चंपि जनता फुक न्हीक्यत,
सिच्चुगु नीलः न्यंक ह्ला थौं,
हुरुरुरु फय् वा ब्बया ब्बया ।
जन्म भूमि थौं स्वर्ग थव भापा,
शुद्धगु हृदयं स्वागत याय् थैं,
क्वातुगु बन्धन फुक थव वांश्च्वया
हुरुरुरु फय् वा ब्बया ब्बया ।
कोटि बिन्ति दु म्हा धाय् मते छं,
याय् जिमिसं स्वागत छंगु,
न्हिला न्हिला वा ऋतुया अय् फय् !
हुरुरुरु ब्बांब्बां ब्बया ब्बया ।

न्हाय्

श्री कृष्णचन्द्र सिंह, प्रधान

ख्वापाया सौन्दर्यं 'न्हाय्' धाइपि जा धाथेहे
ध्वाध ताल। सौन्दर्य-शास्त्रं भ्या हे मथुर्पि मधासे
मफुत। अभ अपो आश्चर्यं जुल इज्जतया गजू नं
न्हाय् धाइपि खना। छाय् श्व न्हाय् या थपाय् धंगु
महिमा? का म्वाल, ग्राण-शक्ति श्व न्हाय् हे धाय्
का। थपिचा धंगु ज्याया लागि थपाय् पुगु न्हाय्
छाय्? न्यिष्वा ह्व्यासिकं न्येगु खण्डं मयाक तःपु,

[७२२ पेजया त्यं]

'उखे रंजु मां बौया ख्वा मखसे च्वने मफु धया ध्याकुं-
चाय् च्वना ह्वाय् ह्वाय् ख्वया च्वन। थुखे न्हेन्हया छको थें
छुट्टि बिया भौ थःडेँ छ्वया जि बुदियात अभ दुःख सीकल,
कपा स्यागु इकुगु मतोतुसां धन्धने याना जुइमागु जितः धका
मांम्ह पुतुपुतु हाला च्वनी।

'मदनया विचारे मि च्यात। डेँया अशान्ति न्होने थःगु
किताबया सिद्धान्त तुच्छ थें ताल। अले मि कया सफू
फुक च्याकल। peace या pe च्याना खालि ace जक
त्यन खनी। जूबले ह्वाय् गुपा (ace) थें कर्तव्य जिगु
हाते दु तर जिं मस्यू गुखे चीत जुइ गुखे फट? शान्तिया
व रंगीन पीपलमेट क्यना छं जिगु मने लोभ व तृष्णा जागे
याकल। मखंगु जूसा जिं थुकी हे सन्तोष याय् गु खइ।
खना, जि शान्त जुया च्वने मफुत। हथाय् चाया मस्त थें
जिं न्ह्यःने न्ह्यःने ल्हा ब्यया-फया। डेँ तातापाक यंकूगुलि
हीचाया तुति चुला। तुति चुलेवं जिगु तुति भन भन जक
जाले ततक्यना वन। आ गथे फयनेगु?...का का का
जि बिसि वने मफुत...का का पहाडं क्वच्यू वल जितः।
का जि सित...सित! पिने अडे याना तःगु झूल कुतुं वया
म्हे क्वच्यू वल। मदन न्ह्यलं चाय्का दना स्वःबले झूले तुति
ततक्यना च्वन।

तःहाक, तत्या। मागु ला का? श्वझु बाच्कं
दसा औलथ, चकंछि दसा जा कुजा।

छगु जा ख्वापाया क्षेत्रफल हे साप म्ह।
मेगु, मनुष्य शरीरया सौन्दर्य-केन्द्र धाय् ला अथवा
दृष्टि-लक्ष्य धाय् वा प्रतिभा शक्तिया जः, श्व हे
ख्वापा। थथे जुगुलि ख्वापाया महत्व शरीरे
प्राण थें तुं भापा। थज्यागु मूल्यवान थासे गोम्प
थें ज्यागु वा गोप थें ज्याम्ह ढब्बू न्हाय् नं थाय्
कागु खना छखे जा तँ पिहाँवल मेखेर धाथें हे कुट-
नीति सम्ह धूत ताल। सफा, यच्चुसे च्वंगु ताठ
लाना भःभः धाय् का तगु न्हुगु छांटया क्वथा दृश्वी
पुलागु सनु तैतगु थें हे श्व न्हाय् उलि मछिं थुलि
मछिं ताइच्वन। आपत, न चाना छ्वे ज्यू, न हुया
छ्वे फु! मछा मजुगु नं गन तक, न्ह्या थाय् सो,
न्ह्यावले सो सकलसिया न्होने सभा-नायो थें
धिसिमिसि धाय् क फेत्तुना फुइँ याना च्वनिगु?
म्हुतुयात जा वं सेकेटरी दय्का तल—धाः धाः थे
लौ। मिखा स्व रे, गपाय् च्वकं कां, जुजुया आठ-
पोरिया थें जवं-खवं च्वना हुकूम तामेल याना च्व-
निगु! छुं चा ला। जित ला श्व 'धरोग्वारा'
वा 'मिनार' धस्वाका तःगु थें ताल।

का म्वाल, बांलागु चटक्क च्वंगु न्हाय् जक
जुसां संतोष याय् धाय् का। तर गन कावने?
दोछिं-न्यिदो मनू भोलाक तया क्वथिक स्वया
दिसं—लाक्क छम्ह-न्यिम्हेसिया न्हाय् बांलासा
मस्यू। श्व नं तपस्या याय् माली। नत्र जा गुम्हे-

सिया न्हाय् तपुया न्हाय्-प्वा हवाइजहाजया पपु थें
फैले जुयाच्चनि । गुम्हेसियां न्हाय् च्चका सुगाया
त्वा थें कोस्या च्चनि । सोयां गेंडाया खाग थें
थःस्व-न्हाय्, सोयां चतामधी थें पाचा न्हाय् ।
गँसीपि फै-च्चलेचातय्-गु छ्वांव दुगुक्वें वा चुपी
धाः थें ज्यागु च्चामु न्हाय्-व फ्याफ न्हाय्,
न्हातिकुतिचा त ला छेंखा पर्ति दै । जिं
स्वयब्ले जा छक्व-छक्व रण्डा लगे याय्-मा
थें च्चं । कलाकारतय्-के सल्लाह छक्व जा काय्-मा
न्हाय् सृष्टि याय्-त ? बरुकंछि कलाकारतय्-के न्हाय्-
या थासा कया धमाधम ढाले यागु जुसा थपाय्
च्चकं गतिपति मदैगु मखु । स्वैदिसं रे, मगः व
चिनियातय्-गु न्हाय्—च्चला तगु बा वंगु थें ज्यला
च्चं । इमिगु हष्ट्री हानं व हे बालाहँ ! गजबगु खैं
मखु ला ? हव्सीतय् म्हुतुसी गुलि-तःफी गुइ
उलि बांला धाइगु थें हे का ।

न्हाय्-या ज्या नं छु हे दु । शोभा ला छति हे
मखु । ज्याभः धाय् धासा नतुनिगु सिवाय् मेगु
हामोगोछि नं याय्-गु वइके बरकत मदु । किसिया
न्हाय् थें जक जुसां लौ धाय्—न्ह्याक्व तःपु, भदा,
त्वनासि थें थ जू, बांमलाय् मा, तर गुलि ज्या
व्यू ? ल्हाया ज्या नं कइच्चन, म्हुतुया ज्या नं
याना च्चन, अभ गबलें कथि नं दय्-का च्चंगु खना ।
जीवनया भरोसा हे किसिया लागि व हे न्हाय् ।
झीगु निंति गो थज्यागु उपयोगिया ? बह जिं
स्वयब्ले पिनेच्चंगु धू धाः वान्छ्वेगु बा मुंका तय्-गु
स्ट्रे वा वेस्ट पेपर बक्स अथवा सांगा थें च्चं ।
छक्व पिहाँ झासैं, दुहाँ वय्-ब्ले न्हासे कुतिकुति यात
कि छतोला-न्यितोला अभ बाच्कं धै थें नं धु पिहाँ
वइ । मर्त्यलोके च्चंपि मनूत साप फोहर जूगुलि
च्चवं फोहर मुंका तय्-त च्च न्हाय् सृष्टि यागु जुइमा,
अकिं थवइगु सौन्दर्य व रुपया विषयले विशेष कुत
मयागु धैगु जिगु विचार ।

थज्यागु फोहरी न्हाय् जुसां नं तवि समाजे
थवइगु हे गौरव तधं, मान तच्च ! थवइगु सम्मान
व प्रतिष्ठा तय्-त मनुखं ज्यान पाना जुइगु, गौरव थ-
काय्-त सीना जुइगु ! आश्चर्य मखुला ? धाइगु
हे ख रे—न्हाय् तय् फ्यैक्मा ! न्हाय् जा तैतगु
हे दु निं, वनं सिं-न्हाय् मखु । मेगु गज्यागु न्हाय् ?
दुगु न्हाय् जा गन छ्वे गन छ्वे जुया च्चन । धेनां
धेनिगु नं मखु । अयनं न्हाय् धेनि भाजु—धाइगु !
थव न्हाय् जाग्वाराया थपाय्-दंगु इज्जत व धाँक ?
छाय् थव खना ग्याय्-गु ? छु याय् फै वं ? फुइँ
सा फुइँ का । संगुबछि नं छुं याय् फैमखु । का…
ध्यू सा ? न्हय्-गु पुस्तानय् मनंगु गोता नय् मालिका
भाजुं ।

सा-मेंतय्-गु न्हासं नं थज्यागु हे उपद्र यागुलि
अनुशासने तय्-त न्हाय् छ्वेखना खिपतं चिना तैतगु ।
थथे न्हाय्-प्वा ह्व खना च्यूसे-लि पशुत मनूतय्-गु
ल्हाती लात । मनूतय्-गु न्हाय्-या शासन व वद्धगु
सामाज्यवादी शोषण खतम याय्-त नं थथे हे छ्वेखना
खिपतं मच्युसे- मगात । जाग्वाराया फुइँ अले
स्वय्-का । तर गनं, झीसं थथे सास्ती याइ धका
न्हापांतुं हे विश्वस्य सूत्रं सीका काय् धुंकल खनि
सा । उकि ह्वतय् खिप दुछ्वया चिकिगुया पलेसां
हेरा थुना तगु तिसां तिका सौन्दर्य लूंपुई धका हीका
उल्टा झीगु हे शोषण याना विल ? गपाय्-च्चकं
बिर्सिका ! म्हुतु, मिखा, जक वया च्यो धैगु जा
गनं ख । झीत नापं च्यो दय्-का दं धासा दनिम्ह,
फेतु धासा फेतु इम्ह बाबुचा दय्-काविल !

जिं स्वयब्ले जा संसारे झी मनूती ग्यंपि, स्यू-
सपि, सुं हे मदु । तर जिगु थव घर्मंड झौ जुल,
चकनाचूर व धूधू जुल । थःयासिकं स्यू-सपिसं को-
त्यसां उलि मछलापुस्य च्चनिगु मखु । छुं भचा
संतोष याय् फै । तर गन थव न्हाय्, गन झीगु
न्हय्-पु—साँज खुनु याय् फैगुला ? थज्याम्ह मूर्ख,

गोंज न्हासं आखिरे आइन्सटाइनया न्ह्यपुयात गुकूल तोंका विल। पत्याखुनु जुझु ला ? आ सु बुद्धिमान धाय्—न्हाय् लाकि मनूत ? भीसं थयात थपाय् धम्ह मनू धका फुइँ याय् गु, न्हासं कोत्येका नं थमं थयात तधं, बुद्धिमान, शक्तिशाली धाय् गु धिक्कार !

का स्वइडिसं, समाजया न्ह्योने न्हाय् तय् मा हूँ। न्हाय् या न्ह्योने ध्व छें-बुँ-दाँ थन तक कि स्वयं थः नं छुं हे मखु। ध्व महिमा व अपार शक्ति याना न्हाय् या कदर याय् हे माल। याना। याना च्वंपि नं दु। तर न्हाय् या कदर व इज्जत धासा चाकलाचा खनि ! गुलि महेन्द्रमली फुके फत, उलि न्हाय् तत्या जुझु, गौरव व नां च्वनिगु। का सा, न्हाय् त हे तय् का। मौका वबले छाय् लिचिलिगु नामर्द थें ? दुगु तिसातासा फुक्क जुवे पाय् थें गुठी पाना बिया। न्हाय् च्वन। दाजु-किजातय् त जा जिगु न्हासं पिहाँ वगु फसं हे फाताफाता पुइक यंकु थें च्वन। धरोधर्म, दाना स्वगु जूसा जिगु न्हाय् धरोग्वारा व योसि सिकं छु घटी जुई ? थाय् थासं प्रशंसा पत्र बल। धन्यवादया खुसि धाः न्हयात। स्तालिनं महायुद्ध त्याकु-गु व अमेरीकां एटम बम दयुकुगु सिकं जिं बहादुरी याना धैथें मति बल। अभिमान जुल। ख नं सुनां जक थथे भवय् नकुगु दै ? न त सुनानं नय् नंगु हे खै। छगू अभूतपूर्व नमूना जुल। अले जिं फुकसिया न्ह्योने ग्वाय् प्यूप्यू रवाफे धया—स्व बाबुपि ! काय् मचा जुया थथे न्हाय् तय् फय् केमा। न्हागु थजु, न्हाय् धेनिगु ज्या याय् मज्यू। बरुकंछि सीगु भि।

थथे धब्बले नं जिगु ग्वारा न्हाय् या टंकारं दोंहया फुकारं थें सकलयात च्यालेंज बिया शान व अभिमानं न्हाय् प्वाया क्षेत्रफल हे डबल

जुल। न्हाथे धासां जिगु चि नय् धुंकुपि—शायद हानं नयुगु ताक व आस याना च्वंपि नं जुझु—जिगु अर्ति—उपदेश नतमस्तक ज्या सिरोपर यात। प्याखंमितय् सं चाल का थें ताले लालक न्हासं नं छक्क फुँइक यात। जि गजब जुया। जिगु न्हाय् या एकछत्र शासन कायम जुल। अले छु मानि, हाँ ले हाँ मिलेयाइपिनिगु भुखा मन्त। म्हनि दँय् छगू-न्यिगू थज्यागु अभूतपूर्व ज्या याना समाज व देशे थःगु न्हाय् या विजय-ध्वाँय् बोय्का। न्हाय् लहोंलहों-लहोंलहों जिगु शरीरयात नं माथ याइन धैगु म्हे ज्यूमन्त। न्हाय् यात ब्लडपेशर जुझु धडगु नं धंदा जुल। तर न्हाय् लहोंलिसे थः भन-भन् गंसी जुया वंगु धासा होश हे मदु। छेंगू व क्वें जक बाकी दनि।

छन्हु, ससले नखूत्या सतातगु। भ्वे वने न्ह्यो छाय् थें मस्यु, काचाक्क जिगु मिखा तपागु न्हाय् कने वन। कवथीक स्वया। थ.ला न्हापायाम्ह मखय् धुंकल खनि। वाम्ह हे मन्त। कवं थें का रूप जा ! न्हाय् जक गन लहोना च्वन धका ? ब्रम्हुया भेष धारण याना न्हाय् ला ख्वापा नं जनै कोखै तगु थें का ! हरे शिवशिव ! सिमां कुतुव थें जुल। तंया झोंके न्हाय् या न्यताले न्यथु यांकया मुडका। थयात जकं स्यात। ब्लडपेशर जुझु ला गनं न्हासे छुचुं थने मा थें च्वन।

‘न्हाय् तयमा व न्हाय् धेनी’ धाइपि खना जिगु तंया सीमा मन्त। समाजे जिगु न्हाय् या आ छु स्थान दु धका खूब विचार याना। धेवाया नाप-नाप न्हाय् नं सती वने धुंकुगु जुयाच्वन ! न्हापा थें ल्यूल्यू जुझिपि नं मन्त। की-को सुं द्वाहाँ वगु नं मखु। लँय् गनं खंसां मखंछु याना वनीगु।

न्हाय् जक वंसां थःहुँ धाय का। सर्वे नं स्वाहा जुल, छें-बुँ नं भवाँय। न्हाय् ध्यंगुया ध्यनं। थुलित

खपिस धैगु मस्यु। वास्तवे न्हाय् नं मनूतयूत जा क्वाप्प नय् धुंकल। मनूत गुलित ग्यं धइगु जा न्हाय् नं तौले याय् धुंकुगु दु। तर 'गुंग ग्वारा चाकु नया नं चाकु सवा मथू' धइ थें फिन्याक धोंलाय् धुंका नं न्हाय् गुलि चलाक, कूटनीतिङ्ग खः महसिके मफु।

अथेला न्हाय् या पंजाय् लापि मनूत खालि भी नेपामित जक गन खः? खला भी नेपामित ध्वाधः धका च्वनागु। तर मनू मात्र हे न्हाय् या न्ह्योने ध्वाधः, मूर्ख जुया च्वन। अकिं संसारे सभ्य धाय् का जूपि मनूतयूत व देशयात नं श्व न्हाय् नं मुस्या गेका धोंलाना तगु दु। न्हाथाय् स्व. श्वइगु हे शासन। हिटलरं थः नापं नौ जुया थःगु देश छ्वेका, धू धू याना न्हाय् तल। मुसोलिनं न्हाय् तल थःथिति, दाजुकिजापिनिगु न्हाय् घेना। कौरवं संपूर्ण खानदान हे बलि विया न्हाय् तल। थथे हे गुम्हं एटम कुरका न्हाय् तयूत स्वइच्वन, गुम्हं फौजया ग्वाहाली कया देशया न्हाय् थकायूत छ्यों तछ्याना जुया च्वन। वैज्ञानिकतसें न्ह्यपु च्वला न्हून्हूगु खोज याना वरदान स्वरूप एटम बिल, तर हिटलर-मुसोलिनीया न्हाय् छुना गुम्हे गुम्हेसियां देशया न्हाय् तयूत स्वइच्वन श्व हे एटम बमया बल क्यना। नेपोलियनं रुसे हमला यानां थःगु न्हाय् तयूगु लागी रसियनतयूगु न्हाय् घेनेत स्वत, पृथिवी नारायण शाहं धासा किष्मितयूगु न्हाय् हे ध्यना न्हाय् या बदला न्हाय् कया न्हाय् तल! अमेरीका व रसया न्हाय् एटम बम सा, हिन्दुस्थानीतयु पुरान, भीगु धासा भोय् व पा: फय् गु। अनुचित ढंगं अधिकारया प्रयोग याना सरकारं न्हाय् तयूत स्वसर थःगु अधिकार काय् गु-ली जनतां न्हाय् च्वंगु संभें जुई। न्हाथे याना जुझ्मा न्हाय् तयूत थःगु, थःगु देशया, व थः

जातिया! श्व न्यिगः शब्दया मन्त्र दक्षवसिया मन्त्र व लक्ष्य जुया च्वंगु दु। श्व हे मन्त्र ज्वना संसारे न्हाय् तयूगु धका धाँक व हुकूम जमे यायूत मनूत लिफःमस्वसे इमामण्डः कया बोया च्वंगु दु। भस्मासूरया वरदानं थःयात हे भस्म या थें मनू तयूगु सृजना व प्रयोगं हे मनू मात्रया विनाश याना हिटलरं थें न्हाय् तइगु ला मस्यु।

शुकर्थं न्हाय् तयूगु आदर्श प्रेरित जुया छ्रखे मनू-तसें उन्नति याना च्वन, मेखेर न्हाय् तयूगु दंभं सर्व-स्व फुका विनाशया गाले कुतु बना च्वन। श्वइगु अवाञ्छित अभिलाषा व स्पद्धां उत्पन्न जूगु अन-धिकारयुक्त लोभया सीमा नं थपायुच्वकं वृहत जुल कि श्व न्हाय् तयूगु इच्छा हे शोषण व साम्राज्य-वादीतयूगु म्हुतु प्वा जुल, इमिगु नीति व स्वार्थया पृष्ठभूमि जुल, अले श्वहे स्वार्थया पारस्परिकटक्करे, विरोध व संघर्षया मि च्यात; ल्वापु, वैमनष्य, युद्ध आदिया क्षुद्रतम हानिनाप अशान्ति खने दत। मे-पिनिगु मुलुक हमला याना त्याकेगु, थःगु आर्थिक पडयन्त्रे क्यंका अंकुश तयूगु, शस्त्रास्तया तागतं संपूर्ण संसारे शासन यायूत स्वेगु—धार्थं धाय् धासा न्हाय् तयूगु खः, श्व हे पुरुषार्थ!

खः, न्हाय् तयूत बकंफुस्लु धाँक क्यनेत मखु न त छम्हेस्यां मेम्हसित कोथला। समुचित आदर व सम्माने भ्रातृत्वपूर्ण भावनाया मानवीय पृष्ठभूमी त्याकेगु संकुचित व स्वार्थपूर्ण अर्थया परित्याग याना पारस्परिक सहयोगात्मक उन्नति-विकासया सुन्दर-तम वातावरणे हरएकं न्हाय् तयूत फय्केमा। न्हाय् तयूगु मनुष्य-लक्ष्य मखु। श्व जा कर्म क्षेत्रे न्ह्य ज्याय् बले थः थःगु बुद्धि-बलं थःथमं तु प्राप्त जुझ्मु सम्मान खः। अभ स्पष्ट धाय् धासा श्व छ्लं हे मखु, केवल सामाजिक सम्मान, प्रतिष्ठा, कदर इत्यादिया

[ल्यंगु ७३१ पेजे]

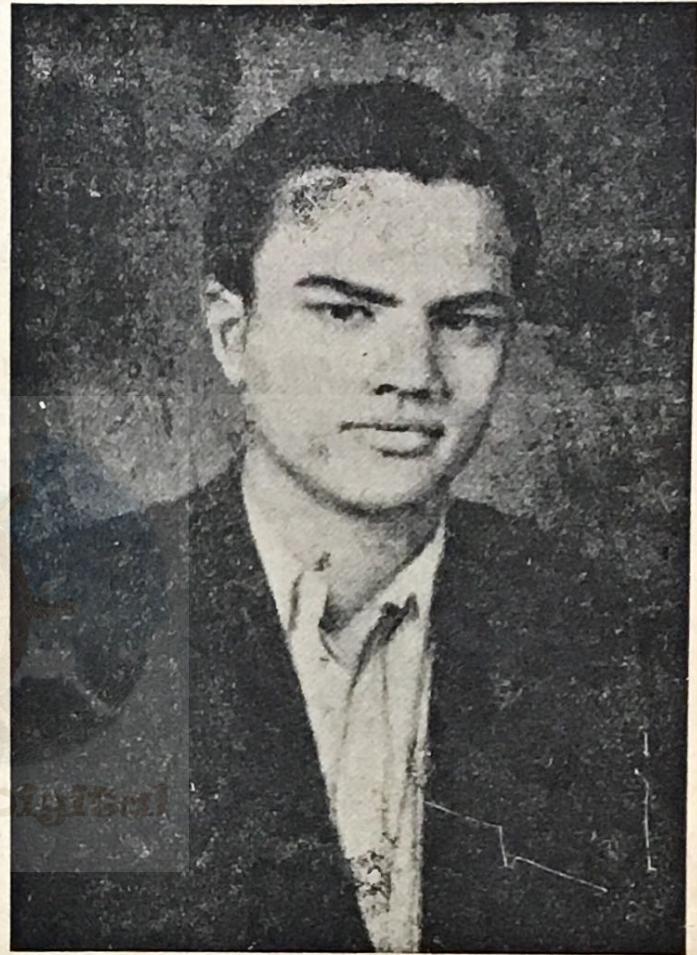
जेल जेल मखु

श्री स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ

जेल ! जेल धाल धायेव हे भीगु न्ह्योने तःधंगु तिनिख्यःपाखे च्वंगु ततः जागु पःखालं चाहुइका तःगु थायथागु दृश्य लुमना वइ। प्यकुने प्यंगू बुर्जायि २४ सौं घण्टा बन्दूकधारी सिपाहींत पा च्वना च्वंगु व सन्ध्याका ई जुल कि 'खबरदार' खबरदार' या सलं वया दुने व पिने च्वना च्वंपिं जन जीवनया हृदये क्ळगू त्रास उत्पन्न याना बी।

मचाबले कार्यवश यें वनेबले गबलें गबलें लिहाँ वेगु लिबाना च्वनी। लिहाँ वेबले तिनिख्यलं हे मवसे मगा, अले जेलया पालेतयसं ग्यानापुसे च्वंक 'खबरदार' 'खबरदार' धका प्यखेरं थ्वेकः सः बिया च्वंगु न्यनेगु मौका दइ। मने भयया नापनापं क्ळगू उत्सुकता व कौतूहल नं उत्पन्न जुइ। मने लुइ—थ्व जेल धयागु क्लाय दयेका तःगु जुइ? थन च्वनीपिं मनूत गथे च्वं जुइ? थपायसकं सः थ्वक थ्वक पा: च्वंपिं क्लाय् हाला च्वनिगु जुइ? इत्यादि। थःगु मनया कुतूहलता भिटे यायत थःख्या थकालिपिके न्यने, तर इमिगु लिसलं जितः सन्तोष याय् मफु। इमिसं धाइ—'ख बाबु, बदमाश जुया ख्यया हायका मां बौपिन्त दुःख बिया आखः मव्वसे जुल धायेव थजाथाय् कुने यंकइ। हुं खं ला ह्याउं तुपुलिचात? हः इमिसं हे का ज्वना इयालखानाय् कुने यंकइगु'। इमिगु खं न्यना जिगु मने भय त्रासया मात्रा भन भन बढे जुल। थजाथाय् क्लता गबलेसं वने म्वालेमा धका मनं कोक्कित। क्लचाखेरं ततः जागु पःखा, गनं पिहाँ वे ज्यूगु मखु। थजागु सीमित थासे दुने कुंका च्वने मागु जकं सुया जक मन दइ! सुनां जक निहला निहला थुकी दुने पलाः तइ?

थजागु हे नाना प्रकारया विचारधारा तःधी ज्वीकातले जिके लुया बोनि। जेल दुनेयागु अवस्था व्यवस्था गय् च्वं अन च्वंपिं मनूतय् छु जक याना निह छ्याइगु इत्यादि सीकेगु स्वेगु साप हे इच्छा जुल। तर गथे याना अन दुने प्रवेश याय् गु? अन थनं म्ह स्यूपिं सुं दुगु मखु। हानं गबलें गबलें मने थथे नं विचार वइ—दुने क्यने यंकीपिं पासा दत का

म्वाल, सो वने का। छुं जुया अन दुने च्वंपिं खंखार, दाखुँ, ज्यानमारा, बदमाशतसें लित छ्वया महल धायेव। सत्यानाश मजू? जिं उगु बखतया लागी व विचार तोता हे बिया।

लिपा जिं न्यना—ततःधंपिं मनूत नं जेले लात हँ। जिगु मने खं त्वात—थुपिं जेले क्लाय ले? थमिगु ख्वालं ला बदमाशी ज्या सना जुइपि थें मन्चं। उखे थुखें सिक्क ताक्कसिके न्यना जुया, सुनानं जिगु चित्त बुझे याय् फुगु मखु। उमित गुलिसिनं सरकारया गद्दी ताके याना ज्ञापि धाइगु, गुलिसिनं थुपिं जाने, च्वापुकापि धाइगु। उले ९७ साल थ्यंकः वल। ग्वाःग्वाः भद्र नागरिकत कुने यंकल। शुक्रराज, धर्मभक्त, दशरथचन्द व गंगालालपिन्त यखाना व

गोलि कथका स्यात् । सिफले सिमायू धर्मभक्तयात् सयका तःगु स्वेगु दुर्भाग्य धायू ला, सौभाग्य धायू अवसर जितः नं प्राप्त जुल । मचा बुद्धि हे मखा ? सिमायू सि सयमाः थायू मनू सया च्वन धका हल्ला यागुलि जि नं पासापि लिसें खः वना । म्ह कुचुसे च्वना बल । राणानयूगु शासनं भीथायू धात्यै सत्ययुग हे हल धायका—मनू हे सिमायू सइगु धासैलि कम आश्र्ययु खँ ख ला ? उबले तक नं जिं जेले लापि मनूतयू बदमाश हे सग्जे जुया च्वना, मूर्ख हे भापा च्वना । खतन्त्र नकशां उखे थुखे चाहिला, यत्थे नया यत्थे त्वना ज्वीगुया पलेसा सीमित थासे सीमित वस्तुयागु उपभोग याना च्वने मालिगुयात सुनां जक भिं धाइ ?

लिपा 'व्यथित' जुयागु 'प्रतीक्षा' 'ख्वबि प्यागु म्है' इत्यादि सफू ब्बनेगु सौभाग्य दत । थव सफू जेले दुने च्वना च्वोगु हूँ ! मने विचार लुल पिनेयागु संसारे इयाउँ-इयाउँ क्याउँ क्याउँ तथा नाना प्रकारया बाधा पंगलः जुया पै वडगुलि कवितयूसं जेलया एकान्तगु थायू त्योगु ला ?—दुनियायागु वातावरण दूर, अति दूर क्वगू न्हूगु दुनियायू । लिपा जेले दुने च्वना भी लेखक कविपिसं च्वोगु रचना व सफू नं आपालं स्वे खन । अले इवाटु मने लुमन भ्रमरया वाक्य—'जेल वन कि मेल दइ, मेल दत कि न्ह्यागु ज्या नं फेल नह मखु ।' जिगु विचार पात । जिं थुबलेनिसे जेलयात क्वगू भिंगु थायू भापा । भा ला भापा तर क्वखे पाखे दुने वना स्वेगु उत्सुकता जाया वोगु चा हे मचा । न्ह्यागु उकिया हे जक आपा ध्यान यात कि सिद्ध जुइ धागु धात्यै खः । जिगु उत्सुकतां जितः क्वन्हु जेले यंका हे बिल ।

खः, जेल धाल कि भीसं आतक नं थव हे भापा च्वना कि थव क्वगू तसकं ग्यानापुगु थायू जुइ—ख्यूं से च्वंगु कोथायू अपवित्रता व कठोरतापूर्वक जीवनया घौ त्या ख्याना च्वने मालिगु थायू । गुलि गुलि मनूतयूगु लागी थव अपवित्र थायू जुल खइ परन्तु थव हे जेल अतीत कालं निसे क्रान्तिकारी व महापुरुषपिनि वासस्थान जुया प्रत्येक राष्ट्र व जातिया लागो तीर्थ स्थान जूगु दु, जुया च्वंगु दु, लिपा नं जुया हे च्वनी । उकिं हे मखा भी रत्नचजं धया दीगु—'जेल जेल मखु पुण्यतीर्थ जुल ।'

आ क्लिकपिन्त जेल जेल मजुसे पुण्य-नीर्थ जूगुया क्वुं कारण कने । कवि भानुभक्त, गुम्ह कि खयू भायूया आदि कवि खः, वेकः क्वुं सरकारी मुद्दां याना जेले लात । अनंनिसे-तिनि वेकलं च्वेगु ज्या बांलाक याना दीगु खः धासां पाइ

मखु । थौं वेकःलं च्वया दीगु सफुति याना वेकःया नं मस्यूपि, मन्यंपि सु जक दइ ?

भारते कृष्णथै जाम्ह युग-पुरुषया जन्म जुल । कृष्ण जेले हे बूम्ह खः । उकिं जेल कृष्णयात माने याइपिनि पुण्य-तीर्थ अर्थे हे जुल । तथापि जेल खना भयभीत जुया च्वंपि भारतवासीतयू न्हूगु प्रेरणा न्हूगु उत्साह बिया महात्मा गान्धी भीगु जीवने जेलया महत्व वयना दिल । अले जा वेकःयागु खं प्रभावित जुया द्वलंदो लखं लख मनूत मिसामिजं मचा बुढा-बुढि ब्याक्सिनं जेलयात थःगु हे छें बरोबर भापिल । जेल खना मग्यात । व हे जेले गुलि भुजिं ख्याना च्वंसा, गुलि विश्वया महान् ग्रन्थ तैयार याना च्वनी । गुलिस्यां थवं थवे कलह याना समय फुका च्वंसा, गुलिस्यां न्हून्हूगु आविष्कार याना जीवनयात सार्थक याना वन ।

पं० जवाहरलाल नेहरु थौं क्वम्ह राजनैतिक नेता जक थै जुया च्वन भारतया प्रधान मन्त्री धका जक महसिया च्वन । तर वेकः संसारया महान् लेखक नं खः । वेकःयात लेखक ज्वीगु सुअवसर व हे जेले प्राप्त जुल । जेलया पःखाया दुने च्वना वेकलं विश्वयात स्वंगू ततःवंगु ग्रन्थ बिया दिल—(१) संसारया इतिहासया भलक थव जेले दुने च्वना च्वया दीगु पत्रया संग्रह खः । थुकी सभ्यता व विकासया इतिहास साप हे बांलाक च्वया दीगु दु । (२) आत्म कथा च्वेगु धयागु साप हे थाकुगु ज्या खः । जेलं पिने एकचित्त याना च्वेत वेकःयात शायद हे जक समय दइ । जेलया व हे शान्त कोथायू नेहरुं थःगु आत्मकथा च्वया दिल । (३) 'भारतया खोज'—थव वेकःयागु क्वगू महान् ग्रन्थ खः । थुकिया अनुवाद आपा धया थै भासं जुइ धुंकुगु दु । थव व हे जेलया वरदान खः । वेकः जेले मलागु जूसा थव सफू भीसं कदाचित् हे स्वे खनी । थये हे भारतया आपालं विद्वान्-पिनिगु सफू व जीवनी ख्वत धासा सीदइ, वेकःपिन्त च्वेगु प्रेरणा जेलं हे ब्यूगु खः ।

मार्कोपोलो धयाम्ह क्वम्ह मध्ययुगी यात्रीं सुदूर पूर्वयागु भ्रमण याना थःगु देशे लिहाँ वन । तर अनया सामन्ती सरकारं वेकःयात बन्दी यात । अले वेकलं थःगु महाइपुसे च्वंगु निंह क्वयायू थःगु भ्रमण वृत्तान्त च्वयादिल । गुगु सफू पिहाँ वे साथ संसारया आपालं भाषायू अनुवाद जुल । गुकिं याना वेकःयागु नां थौं सकसिगुं म्हुत्वी वया च्वन ।

बाल्टर रेले रानी एलिजाबेथया क्वम्ह नामूदम्ह दरवारी खः । वेकःयात धनजनयागु कमी मदु । तर क्वुं राजनैतिक

इच्छा के स्मृति

‘जीवन’

चंगु ख्वाःयागु चिवण मयाना
न त ख्वाः मने लुहके फत
इच्छाया शासने स्मृति च्वना
गय् अराजकता हथ् फत ?

X

प्रजातन्त्र थव प्रजातन्त्र हँ
जमान सिबे मू सहीया
म्हुतुया सः मखु, मसिया रेखाय्
इमान-जमान थव युगया !

X

तर जिं छंत वाकि तये मखु
जि इच्छा खः, जि इच्छा खः
संसारया सम्राट खः जि
दण्ड छंत बी स्वस्मृति !

X

सम्राट-इच्छा ! स्मृतिया थव खँ—
सदा सदा स्मरणे तड्ठति
ख्याना जित शासना यक्व या
पलिसाय् छित परिस्थिरीं ची ।

X

कारणं याना वेकः भिंप्य दँ तक कठोर कारावासे च्वनेमाल ।
आपालं दुःख कष्ट नया वेकलं छगु इतिहास च्वया दिल गुगु
लिपा तक न इतिहासकारतसे लोमंके मफुत ।

बाइबिल ईसाइनयू दकसिबे तःधंगु ग्रंथ खः । थवयां

• लिपा मेगु तःधंगु सफू—‘पिलिग्रिम्स प्रोग्रेस’ खः । धापू दु
कि बाइबिलया लिपा सलंसः दँ तक मेगु थुलि न्हायु ग्रंथया
रचना मजू, गुकिया लेखक खः जोन बनियन । गुम्हसे
१२ दँ तक जेले च्वने माःबले थव महान् ग्रन्थयागु रचना यात ।

थथे हे संसारे चंगु ततःधंगु आपालं सफू जेलया दुने
हे च्वोगु खने दु । भीगु भाषाय् न भी कवि चित्तभरजुं
थःगु महाकाव्य जेले हे च्वया दीगु खः । वेकलं महाकाव्य
जक मखु मेमेगु न आपालं सफू जेले दुने हे च्वया दिल ।
सिद्धिचरण, धर्मरत्न ‘यमि’, केदारमान् ‘व्यथित’, हरिकृष्ण
आदिपिसं जेले च्वना हे साहित्यया रत्न निर्माण याना दिल ।

जेलया वरदान स्वरूप साहित्यकार, राजनीतिज्ञ, दार्शनिक,
विचारकपिनिगु भाविर्भाव जुल । अतएव भीसं जेल-
यात क्वांगु दृष्टि कदापि स्वे मज्यू । भीसं उकियात पुण्य
तीर्थ हे भापे माः । निबन्ध कचायकेत रत्नच्वजजुयागु वाक्य
हाकनं छको दोहरे याय्—

जेल जेल मखु पुण्य तीर्थ खः ।

[७२८ पेजया ल्यं]

सुवा खः, सौहार्दपूर्ण भावनाया प्रशंसा-पत्र गुकी
मनूतसे थम्हं तुं न्हाय् चंगु अनुभव याइ ।

ख जा न्हाय् तयूगु छगु मुहावरा जक खः ।
न्हाय् तयूगु मुहावरां भीगु व्यावहारिक जीवने
भिंगु आदर्श व जीवन-लक्ष्यया पारंपरिक प्रतिनि�-
धित्व याना चंगु दु । शायद गुगुं काले थव छगु
प्रेरणा वा सामाजिक प्रोत्साहनया रूपे उपयोग जु-
याचंगु जुझमा । अकि रुढी स्वरूप आतक न
भीथाय् तथा हिन्दुस्थाने न थव अर्थे थवइगु प्रयोग
जुया वै चंगु दु ।

स्वे आ, सुनां सुनां गुगुगुगु किसिमं न्हाय् तड्ठगु
खः । तर स्वइतं कुर्का व स्वइगुं छुं लाका तथा स्व-
इतं त्याका मखु सकलसिया कल्याण याना न्हाय्
तयफुसा जिगु व संसारया सर्वनाश याम्ह न्हाय् या
बदला काल धका सिरपा बी ।

—*:0:*

छिपिं पिन्हे-पिन्हे जि दुन्हे-दुन्हे

श्री एम० पी० प्रधान

चौधरी चारपाइले फेतुना गुरगरे हुकाय् ताहाकःगु नःकठि तया बझां त्वना च्वन, निम्ह चपरासि उखे थुखे जवं-खवं च्वना आज्ञा बी साथ शिरोपर यायेत तयार जुया च्वन। जि वना वया न्होनेसं फेतुना। छथाय् भगवान सम्यक् सम्बुद्धया महापरिनिर्वाण प्राप्त जूगु व वसपोलया अग्नि संस्कार जूगु थाय् कुशीनगर व मुकुटबन्धन महाचैत्य बाक्वे थुखे बाक्वे उखे लाः। वर्तमान समये कुशीनगरयात माथाकुँवर धाइ, मुकुट बन्धन महाचैत्ययात 'रामाभार !' छ थासे परिवर्तन व अज्ञानतायात व्यूगु विधिया विचित्र देन खः, नामकरणे गय् परिवर्तन जुल, ज्याय् नं जुल। बुद्धया सृति-भूमि मुकुट बन्धन महाचैत्ये अथवा थौंया रामाभारे दच्छिया छको रामनवमी खुनु मेला लगे जुइ। अले व मेलाय् प्राणी हिंसा नं गाक्कं जुइ हानं मेलाया प्रमुख कार्यकर्ता जुइ, गांया चौधरी !

स्वः स्वः थाय् मनूत ! उखें हूल, थुखें हूल। उखुनु विरानगु छ थासे थौं पसः व तम्बुंजाइ च्वन। गुलि नया च्वंपि, गुलि द्यना च्वंपि, गुलि फेतुना गफ याना च्वंपि, गुलि लें ववं खँया हिटि हायेका च्वंपि, गुलि इतिति न्हिला च्वंपि गुलि खवया च्वंपि ! —अँ, खवया च्वंपि ! तःन्हु तःन्हु लिपा म्हाय् मचा भिनामचा छ मेलाय् नाप लाइ, वं वयात वं वयात घेपुइ, हाँय् हाँय् खवइ, अले लिपा माःगु खँ लहाइ, 'म्हं फु कि मफु ! गंसि जुया च्वन, ...लहना च्वन... व गय् जुल... छ गय् जुल..... !'

मस्यु, गय् जुया श्व हूलया हाकिम जुया च्वंम्ह, छगू निगू उजुरी वझुनं न्यना च्वंम्ह चौधरीया मिखा जि पाखे वन। वं जिगु रुवाः स्वत, जि छाय् स्वत धयाथें मती तया, छु धाइन जुइ धका विचाः याना। वं छुं मधाः, हानं क्वे स्वत, जि पाखे !—जिं नं वं जित स्वः पाखे जिं जित स्वया। वया मिखा जिगु लहाते खनी, गुगु लहाते 'सीताराम' लाच्वया तयागु दु। जि लहाः भति लिसाला। वं थुल, जिं वं स्वया च्वंगु खन धयाथें ! वं मन्यंसे मच्वन, न्यन, 'गय् स्वामीजी, भिक्षुपिसं 'सीताराम' माने याः ला ?'

'छाय् माने यायेगु अधिकार मदुथें चं छिस्वये ?'—जिं न्यना।

'बौद्धपिसं सीताराम माने याइ धयागु न्यने मनं। उकिं न्यनागु !'—चौधरीं धाल।

'माने याःसा छुं स्यनीथें चं ला ?'—जिं बुद्धिविलासीतयेगु पहः कया। चौधरीं जिगु रुवाः स्वल। धाल, 'जि याःसा धयागु मखु, याःला धका न्यना च्वनागु !'

'मेपिसं याः मयाः धाये सिबे जिं निं याना। बरु दुनें दुनें जुइ फु !'—वयागु मथूपहः वःगु रुवाः स्वया हानं धया—'छिपिं पिनें-पिनें, जि दुनें-दुनें जुइ फु !'

'गय् ?'

'छिमि सीताराम अयोध्याया जुजु, जि हृदय-नगरया जुजु !'

‘जिं जा गनं सफुली मखं !’—चौधरीं धाल ।

‘पिनेया उल्लेख पिने जुयाच्चनी, दुनेया उल्लेख दुने !’—जिं थथे धयावले वयागु ख्वाले हैरान भाव खने दत । अयनं जिं धया—‘तुहि में मोहि में खड़ग खम्भामें सब घट व्यापित राम’ धका प्रह्लादं हिरण्य कश्यपुयात धाल मखा ? अले छंगु हृदये, जिगु हृदये, थव मेलाय वया च्वंक मनूया हृदये, संसारे दया च्वंक प्राणीया हृदये राम दु । अले थव तीर्थ स्थाने राम हृदये दुम्ह प्राणी राम हृदये दुम्ह प्राणीयात छाय् बलि बिल थव हे जक जिं थुइके मफया च्वन ! शायद थव अयोध्याया रामयात माने याःगुलि ज्ञानं थथे न्हासं चूगु जुइ !’

जिं खना चौधरी पूरा जिगु तर्क प्रभावित जुङु वल । शायद हिंसावाद वयागु हृदययात नं मल्वः हे जुइ । अले ला बौद्ध अहिंसावादी धासां हिन्दू अहिंसावादी धासां नेपाले स्याकुत्याकु खुनु हिबाः न्हाइगु । हिंसायात गुगुं धर्म आः तप्यंक स्वीकार मयाः, तर गुगुं अजागु धर्म खने मदु, गुगु धर्मया अनुयायीपिसं हिंसा मयाः । चौधरीयात छु धाये छु धाये जुल, धाल—‘मयाः मयाः, हिंसा मयाः, गो गन यात ?’

‘का ! छ अन प्राणी हिंसा यायेत मन्दिरे चुपि वियाम्ह मखु ला ?’ जिं चपरासि पाखे लक्ष्य याना धया । विचरा चपरासि अकमके जुल । चौधरीं धाल, ‘हुँ हुँ, सु व मन्दिरे रक्तपात याइम्ह ! याके वी मत्य ।’ चौधरीया हुकुमं फुक स्यायेत हःपि बलिपशुतयेत गां फायेकल । तर इमि मन गनया माने जुइ, इमिसं मुलुं न्हेपने सुया सुया हि पिकया द्योयात छाय् यंकल । जिं चौधरीया हृदय-वार्ता थुइका धाधां वना, ‘शास्त्र धाइ, शास्त्र ला थुइकेत खः । शास्त्रया खं हृदये छुं प्रभाव मतःसा व शास्त्रया छु मूल्य ? विचा याना स्व, लहाते चन्दन

सिन्हः कया न्हायकने स्वइम्हसिनं व चन्दन न्हाय-कने तिकी कि थःगु कपाले ? शास्त्र ला न्हायक खः । उकी कना तःगु खं थःगु हृदये हया आचरण याःसा हे जक जी, नत्र सिन्हः कपाले धका च्वंतले न्हायकने तिकेथे जुइ !

‘थव ! ‘सीताराम’ अर्थात् ‘शीत+आराम’ । गन हृदय शीतल जुइ, अन आराम ! थव हे आराम लागी लोके मनूतयेसं गुलिसिनं मुंका च्वनी, गुलिसिनं फुका च्वनी ! गुलिं कमाइले व्वाना च्वनी, गुलिं दाने ! थव हे आरामया लागी मनूत तुति तुति मजुइक जुया च्वनी, म्हुतं म्हुतु मजुइक हाला च्वनी, लहातं लहाः मजुइक ज्या याना च्वनी ! सुवाः फया च्वनी, सराः फया च्वनी । गन तक शीतल व आराम प्राप्त जुइगु ज्ञान दइ मखु, अन तक अयोध्याया राम, जनकपुरया सीतां छुं याये फइ मखु !’

‘थव आध्यात्मिक रामायणे लक्ष्मण गन च्व च्वन ले ?’ चौधरीं जिगु परीक्षा याये ल्यंगु जुइमा शायद ! हानं धाल—‘लक्ष्मण ख्यले मदु कि छु ?’

‘छाय् मदु ?—लक्ष्मण विना रामया छु ज्या बने जुइ धका ! अय् मखुसा लंकाया संग्रामे लक्ष्मण मूर्छा जुया च्वंबले रामं छाय् उलि शोक यात ?—हनुमानं मृतसंजीवनी कया महःतले छु रामया मन चित्त बुझे जुल ला ?’

‘अँ !’—चौधरीं उत्सुकता क्यना खं थ्वकल ।

‘जिगु थव रामायणे आरामया किजा ‘विवेक’ खः । व हे विवेकं ला शीतलतायात माँ भाःपाः सेवा याःगु ! ‘सीताराम’ यात विवेक सर्वदा हे रक्षा याना च्वंम्ह खः ।’

‘अले हनुमान ?’

‘हनुमान शीत व आरामया संयोगाथ ब्रह्मचर्य

[ल्यंगु स्वंगूरु कभर पेजे]

सम्प्रादकीय

काल अनादि व अनन्त ! आः तक श्वया च्वः-खः सुनानं थथे हे धका धाये फुगु मखुनि । तथापि मनुखं कालयात् सदी, वर्ष व ऋतु धका ब्रति थला तल । ताळा व चिकुला आदि ऋतुया घःचा तुला समय थःगु सुरे न्हां वना च्वन, न्हां वना च्वन । ऋतुया दुने ला व लाया नं दुने दिन छगूया ल्यू मेगु अटूट प्रवाहं वया च्वन, वया च्वन । श्व वयावं च्वंगु वनावं च्वंगु दिं नाप नापं हे गबले मनुखं कर्तव्य क्षत्रे पलाः छिनावं वने फड मखु, वयागु प्रगति दी, अझ इलं लातले संवेदनया साथ कया जागृत जुये मफुत धाःसा मनू ल्यूने लाइ, ल्यूने लालां अगती नं लाइ । मनुखं उक्ति ज्या यायेत दिं विल अथवा दिंयाके ज्या कया मनू म्वानावं च्वन ।

पत्रिका धयागु भं इलेबिले पिकया प्रगति हयावं वने माःगु खः, तर श्व माःगु नं गबले चायूक चायूक माःगु मज्युया च्वनी । अय् धका ‘धर्मोदयं’ क्रमशः प्रगति महः धयागु मखु—श्व खँ ला ‘धर्मोदयं’ या पाठकपिनिगु हृदयं नं धाइ । खः, ‘धर्मोदयं’ थःगु भिद्या जीवने निकः स्वकः दी माल । छखे जिमिसं थःगु श्व दौर्बल्य प्रकट याये माला दुःख अनुभव यानासा मेखें हानं सुचारु रूपं पत्रिका प्रकाशन जुझगु विश्वासे हर्ष नं प्रकट याकू । यःगु थ जु, गबले तक छिकपिनिगु भाषा प्रेमं धर्मोदय सभायात् व प्रकाशकयात् आकर्षित याना तये फड, अबले तक ‘धर्मोदयं’ जीवित हे जुया च्वनी । धात्यें धाःसा ‘धर्मोदयं’ मानवीय तत्त्वया विकासार्थ अथवा नैतिक-निमाणीर्थ तथागतया गुगु अमृ-

तमय उपदेश प्रचार यायेगु, साहित्य व संस्कृतिया उत्थान यायेगु गुगु गम्भीर लक्ष्यं हे गथे फु-मफु मधासे यथाशक्ति न्हापा न्हानावं वना च्वंगु दु, अथे हे वनावं च्वनी अर्थात् श्व हे गम्भीर लक्ष्य पूर्ण यायेगु सत्-संकल्प ज्वना च्वंगुलि हे शायद ‘धर्मोदयं’ दी धाःसां दी फड मखु । श्व कथने भति स्पष्टता हया धाःसा थय् धायेगु मज्यूथें मताः ‘धर्मोदयं’या गुगु गम्भीर लक्ष्य खः, व पाठकपिनिगु लक्ष्य खः, ‘धर्मोदयं’ या गुगु उच्चाभिलाषा खः, व पाठकपिनिगु उच्चाभिलाषाया प्रतीक खः । उक्ति गबले तक ‘धर्मोदयं’या चिरपरिचित प्रिय पाठकवर्गपि दइ, अबले तक ‘धर्मोदयं’ पिकाइपिनि अर्थात् ‘धर्मोदयं सभा व प्रकाशकया पत्रिका प्रकाशित यायेगु प्रेम नं दइ । उक्ति विश्वासानुप्रेरित आशा दु, पाठकवर्गं ‘धर्मोदयं’ पठन-पाठन याना कीर्तिलब्ध सुसाहित्यानुरागी साहित्यकारपिसं थः-थःगु रचना बिया एजेन्ट व प्रचारकपिसं नं सहयोग बिया भाषा रूपी देवाय् सकसिगु प्रेमया चिकं सहायता व सहयोग रूपी इताले बुला गुगु धर्मउदय ‘धर्मोदयं’ रूपी ज्योति प्रकट जुया च्वंगु अर्थात् पिहाँ वया च्वंगु खः व अबले तकं भक्तं प्रज्ज्वलित हे जुया वनेमा, गबले तक विश्वया अंधकार विनाश जुइ मखुनि । अले हानं उपि निम्ह-प्यम्ह व्यक्ति विशेषया मैत्राभिनन्द वा प्रशंसा याये सिवे वेकः-पिनिगु आत्मीय सहयोग युक्त श्व वाक्य न्हावले न्यने दयेमा धयागु आशिका याना, ‘धर्मोदय ला बन्द याये मज्यू ।’ श्व निगू शब्द छगू थुजागु प्रोत्साहन खः, गुकिया प्रत्येक रेखाय् ग्राहक, पाठक, लेखक सकसिगुं धीर-गम्भीर दायित्वया छकु भयात्तु से च्वंगु कु दु । अस्तु !

—::*:0:*:—

जुया युक्ति सहित बल-वीर्य याना च्वंम्ह भक्त खः ।
लंका रूपी क्रोध स्थलयात ज्ञानाग्नि द्वारा भष्म
यायेत ब्रह्मचर्यं जुया युक्ति सहित बल-वीर्य मयाकं
कदापि सम्भव मदु ।

‘रावण ?’

‘रावण क्रोध खः । क्रोध उत्पन्न जुइवं शीतलता
मदया वनीगु जुया ‘रावणं सीता हरण यात’ धया
तल । रावणयात स्याना सीतायात गन नाप
लात ?—अशोक वगीचाय् !’

जि सुक च्वना । चौधरी नं सुक च्वन । निम्हं
गवेत सुंक । मस्यू वं छु विचाः यात, जि नि वयागु
विचारया अनुमान याना च्वना । जि हे निस्त-
धता भंग याना, कारण निम्हं ताउत अथें च्वं च्वने
जित मययाः बल ।

‘मती च्वने फु, श्व रामयणे व मृगया छु स्थान,
गुम्ह मृगं रामयात ब्वाकल !—सीतायागु मिखां
लोभ उत्पन्न याना व्यूम्ह, अर्थात् शीतल-नेत्रं ‘व
मृगया छ्यंगुयागु लं दयेका फी दुसा गुलि बांलाइ
धयागु लोभ उत्पन्न जूगुलि शीतलयागु कामना
पूर्ण यायेत मृगयात आरामं ल्यू वने । गथे विषय
भोगे लोभ उत्पन्न जुया विषय द्वारा नं शीतल
आराम अपो प्राप्त याये धयागु कामनां विषययात
लिना जुल, अले इच्छा पूर्ण मजूगुलि क्रोध उत्पन्न
जुल, क्रोध उपस्थित जुइ मात्रं शीतल मदया वनी !’

‘बाह बाह बाह !—चौधरी अनायाश न्हिल ।
पलख लिपा न्यन—‘थुलिमछि न्यने धुंका आः जित
समुद्रे तापू छुना पारी वंगु खँ छपिनिगु रामयणे दु
मदु सीके मास्ते बल ।’

‘अँ दु, थुकिया खँ झन महत्व पूर्ण जू ।’ ‘समुद्र’
तृष्णा खः, कारण निगूयां थाःगाः मदु । ‘तापू’
‘शुद्धाचार’ खः, कारण तापू समुद्र पार यायेगु
माधन खःसा शुद्धाचार तृष्णाया समुद्रं पार जुइगु

साधन खः । हानं तृष्णा रूपी समुद्रं तरे जुइ मफु
तले नं ला क्रोधयात स्याये फइ मखु ? तृष्णाया
समुद्र तरे याना क्रोधयात पराजित याना तिनि
अशोक स्थले श्यनी, अले ला नाप लाइ शीतल !’

जिगु खं व प्रसन्न जुल । वयागु जिज्ञाशा खः,
थथे आन्तरिक वाहिरिक अर्थ-ज्ञान धयागु गय् दत ।
धात्यें ला प्रत्येक धर्मशास्त्रे मानव-प्रवृत्तिया उपमा
वाहिरिक पदार्थ वी । वुद्धं धया विज्यागु दु, ‘वनं
छेदेथ भिक्खवे मारुक्खं, वनतो जायते भयं ।’
अर्थात् ‘वनयात छेदन याना छ्रव, सिमायात मखु,
वनं हे भयया उत्पन्न जुइ ।’ तर सिमा मपासें वन
गय् छेदन जुइ ?—थुकिं हे ‘वया अर्थ दुने धका
संकेत व्यू । तिब्बतीय विश्वासे शास्त्रयात जक
विश्वास याना पिनेयागु उपमाय् जक लगे जुइपिन्त
‘छिपा’ अर्थात् ‘वाह्यवादी’ धाइ । वाह्य उपमा-
यात अध्यात्मे घटे याना ज्या याइपित ‘नाड्पा’
अर्थात् ‘अभ्यन्तरवादी’ धाइ ।

जि धया, ‘चौधरीजी ! धर्मशास्त्र नक्त स्वर्गया
दाता जुइ मखु, नक्त व स्वर्गया दाता कुकर्म व
सुकर्म खः । कुकर्म चीका सुकर्म याये फयेकेत हे
धर्म शास्त्रया अध्ययन यायेगु वा श्रवण यायेगु, न
कि उपमायात माने यायेगु । खः, अय् उपमा
भीत मदयेक मगाः । दुँगाय् च्वना पार तरे जुल
धका हानं दुँगा हे घेपुना च्वनेगु बुद्धिमानी मखु,
कारण गबले वं दुँगाया ज्या जुइ धुंकुगु थुइ मखु
हानं दुँगा घेपुना च्वन धाःसा वयागु महत्ताय् वं
लघुता क्यना हे च्वंगु जुइ । उपमा विना अभ्य-
न्तरया ज्ञान बुझे जुइ मखु, गथे साक्षी विना भगरा
छुं नं छिन-फान जुइ मखु !’

अले जि दना सरासर वया । लेँ लिहाँ वया
च्वना बले वना च्वंपि जक नाप लात । बना ला
जि नं च्वना, इपि नं च्वं ! पलाः ला इमि नं न्ह्याः,
जि नं न्ह्याः ! तर जि मती मती छिपि पिन्त-पिन्त
जि दुनें-दुनें !

ग्राहकपिं लिसे

‘धर्मोदय’या गुण-ग्राही ग्राहकपि व प्रिय पाठकवर्ग ‘धर्मोदय’या स्थितिया पलाः पलाः पाखें परिचित खः। वंगु दँया सिल्ला अंक व चउडा अंकं याना ‘धर्मोदय’ या ६० प्रतिशत ग्राहकपिनि लय-पौया लहापं दां फूगु खः। श्व खँया अपील नापं पत्रिकाया प्रकाशन दित, अले छिकपित ताकिता याये मफुत। उकि थौं हानं ‘धर्मोदय’ सुचारु रूपं प्रकाशित जुया वया च्वंगु पाखे लक्ष्य याना थःथःपिनिगु ग्राहक लहापं दां क्वे च्वया तयापि जिमि प्रचारक व एजेन्टपि मध्ये स्थानीय प्रचारक वा एजेन्टपित बुझे याना विया दिसँ वा थन छ्वया हयादिसँ।

धर्मोदय सभा, ६३१ जुद्ध सड़क, ये०

ये०—

- १—भिक्षु सुबोधानन्द, श्रीघः विहार
- २—श्री साहु हर्षरत्न, असन टोल
- ३—श्री प्रेमबहादुर कंसाकार, केल मासंगली
- ४—श्री लोकरत्न तुलाधर, असन चलाडे

यल—

- ५—श्री पद्मरत्न शाक्य, हःखा

ख्वप—

- ६—भिक्षु रत्नज्योति, मुनि विहार, इनाचा टोल
- ७—नेपाल साहित्य मन्दिर, खौमा टोल

भेँट—

- ८—श्री वर्णवज्र वज्राचार्य, स्वधा टोल

पू. १ नं. त्रिशूली—

- ९—श्री वेखारत्न शाक्य, त्रिशूली बजार

तानसेन—

- १०—भिक्षु शाक्यानन्द, आनन्द विहार
- ११—सानुकाजी नीरकाजी, भीमसेन टोल

भोजपुर—

- १२—श्री हेमबहादुर शाक्य, टकसार टोल

चैनपुर—

- १३—श्री जुद्धपति त्रिलोकप्रसाद, चैनपुर बजार

बीरगंज—

- १४—श्री लक्ष्मी प्रसाद श्रेष्ठ, मीना बजार

भीमफेदी—

- १५—श्री रूपज्योति वज्राचार्य, सोना चाँदी ज्यासल, भीमफेदी बजार

सिक्किम—

- १६—श्री नरेन्द्र नरसिंह शाक्य, रंगेली बजार

कालिम्पोंग—

- १७—श्री एम० पी० प्रधान, कालिम्पोंग

दार्जीलिंग—

- १८—श्री संघमुनि कंसाकार, एम० टी० रोड

तिब्बत—

- १९—श्री साहु त्रिरत्न, धाकं छोकं

कपिलवस्तु--

- २०—श्री मंगलमान वज्राचार्य, तौलिहवा बजार

विराटनगर--

- २१—श्री जनकदास श्रेष्ठ, विराटनगर

—व्यवस्थापक